

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

ESKİ YUNAN TRAGEDYALARI

11

Aiskhülos

ORESTEİA

Agamemnon

Adak Sunucular

Eumenidler

Türkçesi
Yılmaz Onay

**Mitos
Boyut**

TİYATRO / OYUN DİZİSİ 383

AİSKHÜLOS / ORESTEİA

*Bu kitaptaki oyunun
Fikir ve Sanat Eserleri Yasasından
ve yasalardan kaynaklanan tüm hakları
çevirmenine aittir.*

*Yayınlanan oyunların sahnelenmesi,
oyunması, herhangi bir amaçla
eserlerden yararlanılması ancak
eser sahibinin iznine bağlı olduğundan,
bu eserden yararlanacak
kişi veya kurumlarla, kuruluşların
çevirmenin telif hakları temsilcisi
olan Yayınevimize
başvurmaları zorunludur.*

Çevirinin Yayın Hakları:

© Copyright, TEM Yapım Yayıncılık Ltd., 2010

Mitos-Boyut®

Oyun Dizisi 383

Aiskhülos / Oresteia

1. Basım: 2010

2. Basım: 2016

Baskı: Mutlu Basım.-Topkapı-İstanbul; Tel 212. 577 72 08

Davutpaşa Cad. Güven İşmerkezi, C Blok No. 256

TEM Yapım Yayıncılık Ltd. Şti.

Osmanlı Sok. 18 /12, Kat.4 Osmanlı İş M.- Taksim-Beyoğlu, 34347 İST.

Tel: 212. 249 87 37-38; Fax: 212. 249 02 18

E.posta: mitosboyut@gmail.com

web: www.mitosboyut.com PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Mitos-Boyut® / Oyun Dizisi 383

AİSKHÜLOS

ORESTEİA

Agamemnon
Adak Sunucular
Eumenidler

Türkçesi
Yılmaz Onay

İÇİNDEKİLER

Çevirmen'in Önsözü, ... 5

Agamemnon, ... 9

Adak Sunucular, ... 71

Eumenidler, ... 115

Dipnotlar, ... 157

ÇEVİRMEN'in ÖNSÖZÜ

Yılmaz Onay

T.S. Eliot, Yunan tragedyalarının çevirisini yapanlardan şunu istemiş: “Öyle bir göz gerekli ki bize, geçmişî günümüzle aradaki tüm karakteristik farklılıklarıyla birlikte geçmiş olarak görebilsin, ama aynı zamanda öyle canlı görebilsin ki o geçmiş bize bugünümüzümüz gibi güncel görünsün.”

Benzer kuralı, eserin orijinal dili ve içinden çıktığı toplum ile kendi dilimiz ve kendi toplumumuz arasındaki karakteristik farklılıklar ve kendi güncelimiz için de düşünebiliriz belki. Kuşkusuz, eserin sunduğu olanaklarla da yakından ilgili bu.

İşte elinizdeki üçleme (*trilogia*), söz konusu olanaklara hem bir açıdan fazlasıyla sahip, hem de bir başka yönden biraz sorunlu görülebilecek nitelikte bir eser. Düz bir bakışla ele alırsanız, salt dönemin Atina hegemonyasına destek olmak adına, Zeus kültünün en uç düzeyde erkek-egemen yaklaşımını ve yaşanışını aklamak, hatta yüceltmek için var olmuş bir eser görürsünüz ki, bunun “bugünümüzümüz gibi güncel” görünmesi herhalde biraz zordur. Oysa eserin içerdiği çelişkilere önem vererek baktığınızda, tam tersine kendi tutumunu bile eleştiren ve eleştirmeye zorlayan zenginlikler görürsünüz; işte o zaman bunları görünür kılmak, hem çevirmene, hem de uygulayıcılara müthiş zevk veren bir çabaya dönüşür.

Aiskhülos, *Oresteia* üçlemesini (1. *Agamemnon*, 2. *Adak Sunucular*, 3. *Eumenidler* adlı üç tragedya ve *Proteus* adlı satür oyunu) İ.Ö. 458 yılının baharında, yani o beşinci yüzyılın belki en önemli iç politika gelişmesi denebilecek olan Areiospagos mahkemesinin yetkisinin kaldırılması olayından yalnızca üç yıl sonra sahnelemişti. (Areiospagos/Areopag: Atina’da Areistepe’inde kurulu olduğu için adını alan, kan-

lı cinayet olaylarının davasının görüldüğü ve kararı soylulardan oluşan jürinin verdiği mahkeme). Yüzyıllardır kentin kaderi üstünde belirleyici olan bu soylular heyetinin kanlı olayları yargılamada yetkilerinin kısıtlanıp, halk meclisine devri, radikal demokrasiye yönelik kararlı bir adım olmuştu; bu adımla iktidar, soylulardan halka geçiyordu. Efialtes'in kararlılıkla halk meclisinden geçirdiği kapatma kararı öncesinde sert tartışmalar yaşanmıştı ve onun yarattığı sarsıntıların baskısı 458'de de hâlâ hissedilmekteydi. Areopag mahkemesinin yetkisinin kaldırılışının üstünden daha bir yıl geçmemişken üçlemesini yazmaya başladığı sanılan **Aiskhülos**, Dionizos tiyatrosu seyircisine, Atreusoğulları konusunda, yaraları henüz sarılmamış olan yıkım olayının mitolojik bir yinelenişini kendi versiyonu içinde sunarken ayrı zamanda areopag'ın kaldırılması ile de kesin bir hesaplaşmaya girmişti. Atinalı seyirci, özellikle olayın Argos'tan alınıp Delphi üzerinden kendi kentlerine taşındığı ve yurttaşların en eski geleneklerle vaat edilen yeni düzen arasında bir tercih yapmasının sunulduğu yoğun güncellikteki *Eumenidler* tragedyasını, soluğu kesilerek izlemiş olmalı.

Aiskhülos'un 462/461 yıllarındaki bu devrimci gelişmeye ilişkin kişisel tavrını, tragedyasında geçmişle bağların tümenden koparılması nedeniyle, eserden hareketle saptamak zor. Kimileri onun, daha ziyade yenilikçilerden yana olduğu görüşünde. Ancak şurası belli ki, Aiskhülos, düşmanca çatışan tarafların uzlaşmasından yanadır ve eskinin korunmaya değer niteliklerinin yeni düzenle bütünleştirilmesini savunur. Ancak bunları tragedyalardan doğrudan çıkarsamak pek mümkün değildir. Daha çok, birbiriyle bağdaşmaz görünen çelişik söz, durum ve tavırları yorumlayarak varılabiliyor bu sonuçlara.

Örneğin, **Peter Stein**'ın yaptığı çeviri ve yorum üstüne değerlendirme yazan **Bernd Seidensticker**'e göre:

"Aiskhülos, kadın ile erkek cinsleri arasındaki geri-

limleri derinlemesine vurguluyor diye, üçlemesinde, Bachofen'ın etkisinde kalan pek çok yorumcunun savunduğu gibi, tarihsel olarak anaerkil düzenin ataerkil düzen tarafından yıkılışını konu edinmiş olamaz. Ama, Atina demokrasisinin yakıcı güncellikteki sorununu teşkil eden, kadının katı biçimde toplumdan dışlanmasını işlemiştir."

Evet, ama bunu açıkça yapmış değildir Aiskhülos, açıktan savunuyor görüldüğü, tam tersine kadının o dışlanmasını "akılın duygusallığı dışlaması" olarak erdem gibi övüyor olmasıdır, ki örneğin *Latacz*, üçlemenin bu özelliğini yazarın Atina'ya hizmeti olarak görüp olumluyor bile (*Antik Yunan Tragedyaları*, Mitos-Boyut Yay., 2006, S. 115-116). Oysa Seidensticker'in saptadığı gibi, Aiskhülos, Atina "demokrasi"ndeki demokrasi niteliğini de temelden sakatlayan, hatta onu, kadın sorunu açısından "uygar" değil, tam tersine aşırı "barbar" kategorisine sürükleyen erkek-egemen işleyişe, gerçekten yer yer ciddî dokunuşlar yapmakta, fakat en ciddî dikkat çekmesi gereken mesajını da *Eumenidler*'in sonunda, Atena'nın bizzat seçip getirdiği jürinin oylarının tam anlamıyla ikiye bölünmüş olduğunu belirterek vermektedir. Öyle ki, oyun aslında orada tiyatro olarak olağanüstü bir dorukta bitiyor bence; sonrası yazarın Atina hegemonyasına selam verdiği bir düz ritüel; hatta üçlemenin oraya kadarki sanatsal yapısının dışına düştüğü bile söylenebilir.

Ama bütün bunlar ayrıntıdır bir bakıma. Aslolan, Aiskhülos'un, çelişik gibi duran, hatta yer yer anlaşılmaz, nedensiz, açıklamasız gibi görünebilecek aykırılıkları boşuna getirmediğini düşünerek, oyunu yüzeyselin kolaycılığından kurtulup derinlemesine kavramaya çalışmaktır.

Ötesi her yorumcuya göre değişecektir ki güzel olan da budur zaten.

AISKHÜLOS

AGAMEMNON

KİŞİLER

AGAMEMNON

KLÜTAİMESTRA

AİĞİSTOS

KASANDRA

GÖZCÜ

ULAK

ARGOSLU İHTİYARLAR KOROSU

(Atreusoğulları'nın sarayının önü. Gece)

GÖZCÜ

Ey tanrılar, bir son verin çektiğim eziyete,
Yıllardır böyle nöbette! Köpek gibi uzanmış,
Gözlüyorum Atreusoğulları'nın saray damında
Gece yıldızlarının seyrini, gözlüyorum
Gökte ışıldayarak ölümlülere,
Batışlarıyla, doğuşlarıyla da,
Kışı, yazı getiren, bu parlak prensleri.
Bugün de gözüm alev işaretinde,
Troya'dan, Troya'nın düşüşünden
Haber verecek ateşte; bu görevi verdi bana
Kraliçenin, erkekçe-hesapçı ve tedbirli yüreği.
Geceleri uyku bilmez, rüya görmez
Çiğ düşmüş huzursuz yatağımda
–Çünkü uyku yerine hep korku bastırır, aman
Ya göz kapaklarım düşer de uykuya dalarsam, diye–
Uyumamak için bir şarkı tutturmak
Gelse aklıma, ıslık çalmak gelse,
Başlarım ağlamaya, buranın haline içimi çeke çeke,
Çünkü bu saray, artık eskisi gibi harika değil!
Derken karanlığın ucunda, hayrına bir alev
Belirmiş gibi, ferahlar içim bir güzel.

10

20

(Sessizlik. Bir alev topu görünmüştür)

Ha, ne, ılık! Gibisi fazla, yaşasın, ılık! Geceyi
Gündüz gibi aydınlatıp, haberler iletiyor,
Halaylar çekilsin, diyor Argos'ta, bunu kutlamaya!
Hoiho! Hoiho!

Agamemnon'un sesiz ve sessiz konuşmaları için lütfen <http://www.ozelkitap.com.tr>

O da anında fırlayıp, sarayda
 Bu alev işaretini heyecanlı haykırışlarla
 Kutlayacak, çünkü Troya kenti
 Düşmüş, alev bunun işareti; 30
 Ben şahsen ön oyun olarak ilk halayı çekerim.
 Değil mi ki efendim memnun,
 Gözcülüğümle zarda üç Altı attım demektir.
 Ah, bir de efendimin dönüşünde
 O sevgili elini sıkabilseydim elimle!
 Başkaca bir şey demem; dilimde kilit
 Ağır mühürlü; neme lazım, saray kendi konuşsun,
 Apaçık konuşur ya! Haberinin önünde
 Konuşurum zevkle... gafletin önünde, susarım.
 (Gözcü gider, Koro girer)

KORO BAŞI

Onuncu yıl da geçti, 40
 Priamos'un düşmanı
 Kral Menelaos, bir de Agamemnon,
 Zeus'un çifte taç ve asayla onurlandırdığı
 Bu iki güçlü Atreusoğlu, bin parça Argos gemisiyle
 Silahlıların desteğinde buradan sefere çıkalı
 Geçti bu onuncu yıl da...

Yürekten gelen sesle büyük savaşı haykırdılar,
 Özenli kuluçka zahmeti ellerinden alınmış
 Akbaba çiftinin, yavruları için en derin sancılar içinde
 Boşalmış yuva üstünde yücelerde 50
 Döne döne kanat çırparak attığı
 Acı çığlıklar gibi!

Tepedeki bir tanrı, artık Apollon mu,
 Pan mı, yoksa Zeus mu, biri işte,
 Bu yırtıcı kuş dili çığlıkları duyar,
 Acır o kendisine bel bağlamışlara

Ve sonradan cinayet koklayan
Kadından yana öç tanrıçaları Erinnüler'i¹ gönderir!

İşte böylece, gücü daha çok şeye yeten
Konuksever Zeus da, Paris'in üstüne, 60
O bazı erkeklerin kadını² için, Atreusoğulları'nı sürer
Ve dönüp duran, eklem yoran,
Dizlerin dermansız toz toprağa çöktüğü,
Ve mızrağın sapının daha kavga öncesi
Parçalanıp ayrıldığı kavga üstüne kavgayı
Kaynatır, hem Hellenler'in,
Hem Troyalılar'ın payına. Böyledir işte,
Olup biten, her şey olacağına varır zaten.
Kurban ateşleri hazırlayıp adaklar adasan da
Kutsal geleneklere göre tutuşsun diye ateş 70
Dinmedi mi dinmez Zeus'un öfkesi.

Bize gelince, biz değersiz kırılgan bedenler,
Geriye kaldıydık o sefer başladığında,
Bastonlara dayanan çocuklaşmış takatimizi
Korumaya bakıyoruz daha.
Çünkü göğsü doldurup eyleme çağıran gençlik ruhu,
İhtiyarlamış şimdi. Onda artık
Savaş hırsına yer yok.

Eyy çok yaşama belasına uğrayanlar;
Yapraklar sararıp solmayagörsün, 80
Üç ayaklı yürüme başlar, cılız bir çocuktan
Daha güçsüz, uyurgezer bir hayalet gibi!

*(Sarayın kapısından hizmetçi köleler alayı çıkar.
Ardından da Klütaimestra görünür)*

Ah, kraliçe, sen
Klütaimestra, Tündaros kızı, ne var, ne oluyor?
Öğrendiğin nedir, ne oldu?
Kimin iletisine güvenip de

Kurban törenleri düzenliyorsun çepeçevre?
 Kentlerde, derinlerde, yücelerde,
 Göklerin tanrılarına olsun,
 Pazarın koruyucularına olsun, Olümpos'takilere olsun 90
 Tüm tanrılara kurban dumanları yükseliyor sunaklardan.

Sarayın içinden gelen
 Saf kutsal yağla ovulmuş
 Adakların dumanları
 Göklere vuruyor.

Söyle bize söyleyebildiğin kadarını
 Ne olup bitiyorsa söyle
 Kaygımıza merhem ol!

Kötü düşüncelerle doluyduk ki 100
 Bu yaydığın kurbanlar
 Sıkıntıya boğulmuş yüreğimize
 Umut verdi, iç burkan tasaları dağıttı.
 (*Kurban şöleni başlar*)

Kurban Şarkısı

Birinci Deyiş

Mutluluk demek olan Troya seferini
 Şarkıyla anlatma gücü doğdu içime, o erkeksi güç.
 Tanrılar tarafından biz ihtiyarlara bağışlanan
 Kuvvetli müzik gücü ile
 Başlıyorum işte:
 Akha'ların çifte kudretine, o iki yüce krala,
 Fırtına gibi iki heybetli kartal görünmüş, Hellen 110
 Gençliğine ve önderlerine, oç almak üzere sıkılmış
 Yumruklarıyla, mızraklarıyla fırtına gibi saldırsınlar
 Diye hedef göstermişlerdi, Priamos'un kenti Troya'yı.
 Gemilerin iki kralına, böyle görünmüştü
 Kuşların iki şahsı, önce kara kanatlısı, ardından ak kanatlısı,

Sarayın yakınından, silah taşıyan kol yönünden
 Girerek yaklaşmışlar, sonra birden seyirtip
 Yerdeki yavrulu dişi tavşana saldırmış
 Parça parça etmişlerdi hayvanı, doğmamış yavrusuyla;
 Ağıtlar yakın ah, inlesin sesler! Yeter ki iyinin olsun zafer!
 120

Birinci Karşı Deyiş

Sadık bilici şöyle bir baktı,
 Bu tavşanoburlar içinde ordunun komutanı olarak
 Cesur Atreusoğullar'ını bulup çıkardı
 Ve işaretlerin yorumunu yaptı:
 "Gün gelecek, bu seferi yapanlar, Priamos'un kentini
 Yağma edecek.
 Halkın, zaman içinde biriktirdiği
 Tüm mal mülk, surlarla birlikte
 Kaderin şiddetiyle yok edilecek. 130
 Yalnız, tanrıların kırgınlığı, Troya'yı çevreleyen
 Sur bileziğini, orduların saldırısına karşı
 Karartmayagörsün. Tanrıça Artemis,
 Hamile hayvanı, doğum öncesi
 Yavruyla birlikte kurban eden,
 Zeus'un o kanatlı itlerine öfkeli.
 Kartalların ziyafetinden nefret eder o!
 Ağıtlar yakın ah, inlesin sesler! Yeter ki iyinin olsun zafer!

Ara Deyiş

"O güzel tanrıça, müthiş aslanların
 Emekleyen yavrularına olsun, 140
 Tüm hayvanatın emzikteki bebelerine olsun,
 Öylesine şefkat duyar ki, hepsi onun kucağındadır.
 Bu yüzden, yırtıcı kuşların verdiği işaretlerin
 Hem olumlu, hem üzücü yorumlarını ister".
 "Sana sığınıyorum, ey sağlık verici tanrı Apollon,
 Ne olur kız kardeşin Artemis, bu Danaoslar'a karşı

Sonu gelmez ters rüzgârlar estirip,
 Gemilerinin gidişini engellemesin,
 Böylece başka türden ve uğursuz,
 Yasaya töreye aykırı, kavga çıkarıcı bir kurban 150
 Hazırlayarak acısını kocadan çıkarmasın.
 Çünkü bu evde, korkunç bir kalıcılıkla
 Hep yeniden daha da yükselen öfke,
 Asla unutmaz ve öcünü alır
 Kurban edilen kız çocuğunun.”⁴
 İşte bilici Kalkhas, yırtıcı kuşların uçuşundan,
 Kraliyet evine böyle hem bela, hem mutluluk çıkarmıştı.
 Öyleyse sesinin tınısını ayarla sen de
 Ağıtlar yak ah, inlesin sesin! Yeter ki zafer olsun iyyinin!

İkinci Deyiş

Ey Zeus, ya da işte 160
 Ne diye seslenmemi istiyorsa
 Öyle sesleniyorum
 Kendisine.
 İçimi dökmek için
 Zeus gibisini
 Bulamam ki!

İkinci Karşı Deyiş

Bir zamanlar dehşet verici
 Üstelik inatçı bir güç...⁵
 Vardı.
 Kim biliyor şimdi onu? 170
 Ardından, onu yenip yere seren de ⁶
 Yenildi işte.
 Ama gerçeği görüp hakkını veren
 Hakkıyla kutlar Zeus'un zaferini.

Üçüncü Deyiş

Bilgeliğin yolunu gösterdi o
 Ölümlülere ve acı çekmek, insana
 Neler öğrettiniz, Zeus! 175
 Neler öğrettiniz, Zeus! 175

Uyku gelip çatınca, kaygı
 İşler yüreğe içten içe,
 Kuşkuyla ağırlaşır düşünce, 180
 Ve bilgelik, öğrenir böylece
 Gönlün karaya vurmuşunu da.
 Kutsal dümenin başına sımsıkı oturup
 Âleme yön verenlere övgüdür bu.

Üçüncü Karşı Deyiş

Yunan donanmasının iki komutanından
 Yaşlıcası, kaderin her türlüşünü
 Sineye çekmiştir. Rüzgârın önlerini kestiği
 Akhalar halkı, sıfırı tüketmiş durumda,
 Khalkis karşısı Aulis'in, sarhoş dalgalarla 190
 Boğuşan sahilinde kalakalmıştı.

Dördüncü Deyiş

Strümon'dan gelen azgın rüzgârlar,
 Açlık getiriyordu insanlara, gecikme paniği,
 Akıl yitimi getiriyordu, gemiler
 Ve halatlar da payını alıyordu bundan,
 Uzadıkça uzuyordu zaman, bekleyiş
 Ateşini tüketiyordu Yunanlıların. İşte
 Bilici, bu durumda, ters fırtınanın öfkesini
 Dindirmek için, Artemis'in adını verip
 Başka bir çare söyledi, bir çare ki,⁷ 200
 Çok daha ağır geldi iki krala,
 Toprağa vurdular asalarını,
 Gözyaşlarına boğuldu Atreusoğulları.

Dördüncü Karşı Deyiş

Daha yaşlı olanı
 Agamemnon, söze girdi:
 "Söyleneni yapmazsam, bedeli ağır,
 Ama evimin pırlantası çocuğumu
 Kurban etmek, bir baba elinin,
 Sunağı, boğazlanmış genç bakire

Kızının kanıyla kirletmesi,
 Daha da ağır. İyi ama suç olmayan hangisi?
 Gemileri bırakıp da nasıl
 Silah arkadaşlarıma ihanet ederim?
 Madem bu kurban, gereken rüzgârı getiriyor,
 Böyle sıkışık durumda bakire kanını istemek
 Haktır. Olacaksa, mutlulukla olsun.”

210

Beşinci Deyiş

Zaruretin boyunduruğuna uzatınca boynunu,
 Agamemnon'un yüreğinde, imansız,
 İnançsız, rezil bir esinti soluklandı,
 Sonu gelmez ihtirasın,
 Ölçüsü biçisi kalmamıştı artık.
 Ölümlüleri, böylesi uğursuz çılgınlık
 Besler, kanat açtırır kötülüğe,
 Acının tohumunu eker. O şimdi,
 Sırf kadın davası güden savaşa
 Destek olsun diye, donanmaya kurban
 Etmek üzere, kızının boğazlayıcısı
 Olmaya bile cüret eder artık.

220

Beşinci Karşı Deyiş

Henüz bakire bir kız çocuğunun,
 Babasına seslenip yalvarışları, zerrece etkilemez
 Savaş azgını efendileri.⁸ Duadan sonra,
 Hizmetkârlara emreder baba:
 Kurbanlık kızını, bezlere sarılı olarak,
 Sunakta, bir keçi gibi boğazlanmak üzere
 Baş aşağı yükseltsinler, kıvrılmış
 Güzelim dudakları kapatılsın,
 Soyunu lanetleyen sesi boğulsun!

230

Altıncı Deyiş

Tıkacın baskısı altında duyulmaz olur
 Kızın suçlayan çılgılığı.
 Safran giysisi akarak vere değer.

Bakışlarının yalvaran okları, tek tek bulur 240
 Her bir celladı, tıpkı bir resimdeki gibi içten
 Söylemek istiyordur: Hani erkekler salonunda,
 Babasının görkemli sofrası başında
 Şarkı söylerdi ya, o daha kızoğlan kız sesiyle
 Sevgili babasının üçüncü adak sunma töreninde
 Onu taçlandırıran şarkıyı nasıl söylemişti!

Altıncı Karşı Deyiş

Ötesini görmedim de, anlatmam da.
 Ama, Kalkhas'ın sanatı boşa gitmedi elbet.
 Ne var ki, adalet tanrıçası Dike, ders almayı da
 Bağışlamıştır, acı çekenlere. Olacakları görürsün 250
 Nasıl olsa, olup bittikten sonra. Hiç uğraşma!
 Olacağı bilmek, olmadan dövünmek demektir.
 Sabahın ilk ışıklarıyla zaten her şey
 Açığa çıkacak. . Dileyelim ki
 Bundan sonra iyiye dönsün kader
 Apis ülkesinin⁹ tek koruyucusu
 Kraliçemizin gönlündeki gibi olsun.

(Klütaiestra saraydan çıkar, tan ağarmakta)

KORO BAŞI

Ey Klütaiestra, senin iktidarına bağlılıkla
 Buradayım işte. Çünkü erkek, krallık tahtını
 Eşine emanet etmişse, ona saygı göstermek, borçtur. 260
 Güzel bir bildiğin var da ona mı kurbanlar sunuyorsun,
 Yoksa iyi bir haber beklediğinden midir sadakatle...
 Sevinç duyardım. Ama susarsan ona da kırılacak değilim.

KLÜTAİESTRA

Tan kızılığı, anası gecenin koynundan
 İyi bir haberle çıkar, demiş atalarımız.
 Ama şimdi, beklediğinden de öte bir şey duyacaksın:

KORO BAŞI

Nasıl? Söylediğini anlamıyorum. İmparator gibi değil.

KLÜTAİMESTRA

Troya Yunanlıların.Yeterince açık mı şimdi söylediğim?
Sevince boğuluyorum, gözyaşlarımı tutamıyorum.

270

KLÜTAİMESTRA

Güzel! İçtenliğini gözlerin ele veriyor.

KORO BAŞI

Güvenilir bir işaret mi geldi sana, emin misin?

KLÜTAİMESTRA

Eminim tabii! Eğer bir tanrı beni aldatmadıysa.

KORO BAŞI

Bir hayalet seni kandırıyor olmasın?

KLÜTAİMESTRA

Uyku çılgınlıklarına hiç pabuç bırakmadım.

KORO BAŞI

Ya ortalıkta kolayca uçuşabilen bir dedikoduya inandıysan?

KLÜTAİMESTRA

Alay mı ediyorsun, çocuk değilim ben!

KORO BAŞI

Peki kent düştükten bu yana ne kadar zaman geçmiş?

KLÜTAİMESTRA

O ışığı doğuran gecede düştü kent.

KORO BAŞI

Hangi ulak o kadar çabuk yetişebildi ki?

280

KLÜTAİMESTRA

İda'dan¹⁰ pırıltıyı gönderen Hefaistos'tur o!

Evet ya! Ateş postası, art arda yanarak

Bize ulaştırdı haberi. Önce İda, Hermes'in

Lemnos adasındaki tepesine iletti. Sonra

Adada yanan büyük meşale ateşini, Zeus'un

Atos tepesi devraldı. Oradan denize sırtını verip

Yükseldi akan ışığın gücü bir keyifle

Ve güneş ona altın rengini vermiş gibi

Ulaştı çıranın parıltısı Makistos tepelerindeki

Gözcüye. Bu tepeler de hiçbir uyku duraksaması

290

Göstermeksizin ileti görevini yerine getirdiler.
 Hiç kesintisiz Eoripos boğazını aşan meşale ışığı
 Mesaipos'taki gözcülere koşturdu haberi.
 Onlar da aldıkları gibi bu kor ateşi, kuru otları
 Tutuşturup alevler halinde öteye ilettiler.
 Bu ışık, gücünden hiç yitirip zayıflama göstermeden
 Asopos ovasının üstünden uçup, görkemli
 Ay parıltısı gibi Kitairon'un yükseltilerine
 Erişti ve sırası gelmiş gözcüyü uyandırdı.
 Gözcü, uzaklardan gelen aydınlığı, özenle 300
 İyice artırıp hiç olmadık parlaklığa yükseltti.
 Işıltı, Gorgopis gölünün üstünden uçtu geldi.
 Aigiplankton silsilesine vardığında alevli top,
 Bekleyenleri harekete getirdi, onlar da yeniden
 Ateşleyip, o gerilimle öyle büyük bir alev destesinden
 ışık fırlattılar ki, taa Saron Körfezinden görünüp, öndeki
 Dağ başlarını yalayarak daha da ileriye attı kendini. Bizim
 Burada kentin yükselti bekçisi Arakhnaion dağına dek
 Uzandı ve sonunda Atreusoğulları'nın sarayına düştü. 310
 İda Dağı'ndaki ataların atasından fışkıran ışıktır bu.
 Ben de meşale taşıyıcılar yasasını çıkardım ve onlar
 Değiş tokuş birbiri ardınca görevi yerine getirdiler.
 Sonuncu koşucu, en baştaki gibi taşıdı zaferi.
 Böyle bir işaret, böyle bir kanıttır sana sunduğum.
 Kocamın Troya denen İlion'dan bana gönderdiği...

KORO BAŞI

Dualarımı sonra gönderirim Tanrılara, ama bu konuşmayı
 Dinlemek, tekrar tekrar, ayrıntısıyla kulak vermek
 Ve senin konuşma tarzına hep yeniden şaşırarak isterdim
 ey kadın.

KLÜTAİMESTRA

Bugüne bugün, Troya, Yunanlıların elindedir. 320
 Ve kenti hiç de karmaşık olmayan bir gürültü sarmıştır şimdi
 Yağla sirke aynı kaptaki birbirine karışmaz denir ya

Düşman gibi ayrışırklar hemen. Aynı şekilde,
 Yenilen ile yenilenin kaderleri iki parça, biri
 Öbürünün tersi, sesleri de benzemez birbirine.
 Çünkü bir yanda... kocalarının, ya da kardeşlerinin
 Cesetleri üstüne kendini atmış kadınlar, ihtiyar
 Bedenlerin üstünde çocuklar, tık nefes haykırıışlarla
 Yakınlarını ölüme götürmüş felekten yakınıyorlar.
 Oysa öbür yanda - geceki ölüm kalım savaşından 330
 Galip çıkanlar - muzaffer de olsalar açlık, onları
 Kentte bulacakları her lokmaya saldırtmakta.
 Sıra sayı tanıyan yok, yok işte. Ve her biri
 Rastlantının sunduğu kurrayı çeker gibi, şimdi de
 Savaş tutsağı Troyalılar'ın evlerine yerleşiyor, göğün
 Donduran çiğinden kurtulmuş, egemenlerle denk, bütün gece
 Artık nöbetçi gerektirmeyen bir uyku çekiyorlar.
 Ve yendikleri memleketin kentine kanat geren
 Tanrılara, tapınaklara saygıda kusur etmiyorlar ki
 Yenmişken bu kez de kendileri yenik duruma düşmesinler. 340

Bu arada birliklerin gözünü hırs bürüyüp de
 Pervasızca talana, soyguna girişmeseler sakın.
 Çünkü gidiş gibi zorlu denizdeki dönüş yolunda da
 Sağ salim dönmeye ihtiyaçları var daha
 Ve ordu, tanrıların gözleri önünde suçsuz dönüyor
 Olsa da, boğazlanmışların¹¹ kanı uyanabilir her an
 Dileyelim de yeni bir cinayet işlenmesin o zaman.
 Evet, benim, yani bir kadının söyleyebileceklerini
 Dinledin. Zafer iyyinin olsun, evet, ama apaçık ve dosdoğru.
 Bu doğruluğa erişmek, nice kurbanlar pahasına oldu! 350

KORO BAŞI

Bilge erkekler misali, ey efendim, ne güzel ve anlaşılır
 Bir konuşma bu! Bana gelince, senin güvenilir tanığın olarak
 Tanrıların önünde şükür duasına hazırlıyorum kendimi.
 Çünkü değersiz dehşet değil, koruyucu şefkat sardı bizi
 Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org> yeniden.

(Klütaiimestra saraya girer)

KORO

Ey Zeus Hazretleri ve sen ey dost gece,
 Sen ki bize yıldızlarının pırıltısını armağan edersin,
 Bu kez Troya surlarının üstüne
 Öyle sıkı bir ağ attın ki,
 O kölelik ağından geçemedi hiçbiri
 Ne yetişkin adamlar, ne de küçük çocuklar 360
 Hiçbiri kaçamadı bu büyük kıskaçtan.
 Yüce konuksever Zeus, kutluyorum seni,
 Uzun süredir zaten Paris'in üstüne
 Gerdiğin yayı, sonuna dek tuttun,
 Böylece ok, erkence ve boş boşuna
 Yıldızların ötesine kaçamadı.

Birinci Deyiş

Şimdi diyebilirler ki: Zeus vurdu bizi.
 Bunu sezmeleri ne kadar iyi! Zeus,
 Nasıl karar verdiyse onu yaptı.
 Denecektir ki: Tanrılar, 370
 Önünde eğilinecek kutsallıkları
 Çiğneyenlere aldırmıyorlar. Böyle bir şey yok.
 Torunlar dahil tüm bir soy,
 Makul bir ölçünün üstünde bir
 Bolluğa¹², önlenemez bir hırsla sahip çıkıp
 Sarayı tıklım tıklık doldurmuş,
 İyinin sınırını aşmıştı.
 Aza kanaat ederim ben. Fakir olsam da
 Temiz vicdan yeter bana.
 Çünkü zenginlik, aşırı pervasızlıkla 380
 Adalet tanrıçası Dike'nin sunağını
 Tepmeye cüret edeni
 Yok edilmekten kurtaramaz.

Birinci Karşı Deyiş

Kaçışın, kötü şeyler de kan

Çocuğuna, hak ettiği
 Dersi vermek gerekir.
 Hiçbir şey kâr etmez ona.
 Suç, gizli kalmaz, er geç
 Yakalanır dehşet verici ışığa.
 Sahte sikke gibi, sürtünüp atıldıkça
 Kararmıştır. İşte o, şimdi cezasını buluyor.
 Kanat çırpın kuşu avlamaya kalkan,
 Kente dayanılmaz belayı getirir.
 Hiçbir tanrı dinlemez
 Onun yakarışını. Tersine, kendilerine
 Yönelen o hak çiğnemiş kişiyi
 Bir kenara itip bırakırlar.
 Paris'e olan da budur;
 Atreusoğulu'nun evine konuk oldu Paris,
 Ama ev sahibinin karısını kaçırmakla,
 Lekeledi ikram sofrasını.

390

400

İkinci Deyiş

Kaçırılan kadın, ardında, gemilere koşuşturan
 Mızrak ve kalkan şakırtıları ile halkın kargaşasını
 Bıraktı; İlion'a¹³ ise, beraberinde
 Çeyiz değil yıkım götürdü.
 Atılğan bir cüretle rüzgâr gibi çıkmıştı
 Surlardan dışarı; ve sarayda biliciler,
 Bolca iç çekerek şöyle demişlerdi:
 “Yazık oldu sana ey saray ve sana ey kral soyu,
 o evlilik yatağına, ölü aşkın izlerine, yazık!”
 Baksana! Susuyor kral henüz, içi razı değil
 Ama kötü de konuşmuyor ardından,
 Tatlı tatlı düşünüyor hatta,
 Deniz aşıp gitmiş o kadını¹⁴ hâlâ,
 Sanki gölgesi sarayda dolaşıyor gibi.
 Güzelliğin billurlaşmış
 Tanrıçasından nefret ediyor kral.

410

Bakışlardaki bir boşluk anında
Görünüp kaybolan, Kıbrıslı Tanrıça Afrodite'ydi.¹⁵

İkinci Karşı Deyiş

Düşünde sancılı bir çılgınlık 420
Yükseliyor ve aldatıcı bir keyif veriyor bu,
Aldatıcı, evet, çünkü o güzeli gördüğüne
İnanmakta. Oysa kollarında dönüp
Kayboldu işte hayali ve bir daha da
Uykunun iplerinde salınan kanatlarla
Hiç yaklaşmadı ona. Ocak başında acı,
Böyle bekliyor işte. Kaldı ki, daha dayanılmazı da var.
Yunan ilinden sefere çıkan erlerin
Evlerinde şimdi, geride,
Bağırları yakan bir üzüntü 430
Çöreklenmiş duruyor.
O kadar şiddetli ki, yürek
Burkuyor. Çünkü bilinmekte
Kimin gittiği o evden. Ama her eve
Silahlarla külleri gelir olmuş
Giden erkekten geriye.

Üçüncü Deyiş

Ares, o çirkin savaş tanrısı,
Savaşta ölenleri kantara vurup,
İlion'dan sevgili yakınlara
Yangında kömürleşmiş ağır 440
Toprak göndermekte, erkeklerin külünü
Kavanozlara doldurmaktadır. Kül
Hafif gelir kavanoza. Ama yakınlar
Yakınırken yüceltirler adamı:
Deneyimli bir savaşçıydı o. Gel gör ki
Kavgada bir güzel şehit düştü işte,
Başkasının karısı uğruna.
Mırıltilar acılı ve kabaran sancı
Atreusogulları'nın üstüne gitmekte.

O, hak koruyucularının. 450
 Öte yandan, burada surların yakınında
 Ölenler, İlion topraklarındaki bir mezarda
 Hasarsız bedenleriyle yatıyorlar.
 Düşman toprağıdır saran onları.

Üçüncü Karşı Deyiş

Yurttaşların öfke dolu mırıltısında
 Tehlike var. Halkı kenetleyen lanet,
 Öç alınsın diye haykırmakta.
 Ama, gece karanlığının gizlediği
 Bir ses, kaygıyla kemirir içimi.
 Çok kan akıtanlar, tanrıların 460
 Gözünden kaçamazlar.
 Değersiz biri, zevkü safa içinde
 Nice yaşasa da, kadından yana
 Kara Erinnüler, er geç hesabını görürler
 Onun. Bir düşer ki karanlığın içine,
 Medet yok kimseden,
 Tanıyan yoktur onu.
 Ünün de ölçüsüzü
 Ağır yük olur. Anlık parıltı,
 Çabuk düşer Zeus'un 470
 Gözünden. Başkasının hasetini çekmeyen
 Bir esenliği severim ben.
 Kentleri mahvetmek, benden uzak olsun!
 Tutsak olmayı da istemem
 Onun bunun yanında.

Ara Deyiş

Hayırlı müjde veren ateşten
 Bir dedikodu yayıldı ki kente!
 Gerçek mi, değil mi; yoksa tanrısal
 Bir aldatma mıdır, kim bilir?
 Neredeymiş bu, çocuk gibi, kaçık gibi 480
 Ateşli adam ki, beklenmedik meşale haberiyle.

Ateşlenip de, söz terse dönünce
 Donuklaşmış yeniden? Açıkça belli olmayan
 Habere, şükür töreni düzenlemek ancak
 Bir kadının kraliyet âsâsına yaraşır.
 Kadın iradesi kandıncıdır
 Çok da çabuk yayılır söylediği.
 Ama işte o çabuk yayılanla
 Ölür gider kadınların söylemi.

KORO BAŞI

Şimdi anlayacağız bakalım, birbiri ardına 490
 Alevlenen meşalelerin habercilik ateşi,
 Gerçeği mi iletmış bize, yoksa sevinç getiren
 O ışık, bir düş yanılsaması mıymış?
 Bakın, sahilden bu yana doğru bir haberci geliyor,
 Zeytin dallarının ardında, üstelik üstünü başını kaplamış
 Balçığın amcaoğlu yapışık toz da gösteriyor ki,
 Bu haberci, orman ateşiyle çoğalıp, alevin iksiriyle
 İşaret veren bir dilsiz değil, bakarsınız
 Konuşan ağız, sevinci daha güzel dillendirir, ya da...
 Yoo, başka türlü sü ürkütüyor beni, sözü bile olmaz. 500
 Mutluluk, mutlu söylemlerin ardından gelsin.
 Kentimiz için bunun aksini isteyen varsa
 Akılsızlığının bedelini kendi ödesin.

(Ulak girer)

ULAK

Ey, baba ocağımın toprağı! Ey Argoslular ülkesi!
 Onuncu yılın bu ışığında kavuştum ya sana!
 Kimi umutlar kırılırken, hiç değilse biri gerçekleşti!
 Çünkü ölümümün burada, Argos'ta olacağına
 Ve sevimli bir mezara konacağıma hiç inanmıyordum.
 Şimdi selamlayabilirim toprağı, selam sana ey güneşin ışığı,
 Ülkenin en yücesi Zeus, sana da ey Püto'nun efendisi Apollon

Sana da selam olsun ki yayından oklar salınmasın artık
 üstümüze;
 Skamandros'ta yeterince karşımıza geçtin¹⁶, ey efendim,
 şimdi biraz
 Yardımcı ol artık bize, kucakla bizi! Ve selamlıyorum,
 Burada toplanmış olan tüm tanrıları, özellikle de
 Koruyucum, sadık ulak Hermes'i; o tüm ulakların kıvancına
 Selam olsun! Bizleri savaşa süren kahramanlar ey, selam size!
 Şimdi mızraklardan kurtulmuş erleri kucaklayın yeniden.
 Ah, kralımın sarayı, sen ve sen şirin tavan,
 Heybetli koltuklar, ışığa yaklaştırılmış resimler, hepiniz,
 Nice zaman sonra memleketine dönen kralı 520
 Bu parlak manzaranızla karşılayın yine eksilmesin görkeminiz
 Çünkü gelen, efendimiz Agamemnon'dur ve sizlere
 Hepinize, gecenin ortasında bir ışık sunmaktadır.
 Haydi doğrulun! Hesap görücü Zeus'un kancasıyla
 Troya'yı yerle bir eden, toprağın altını üstüne getirip
 Tanrılarını tapınaklarıyla yıkarak, onu son tohumuna dek
 Yeryüzünden silen Agamemnon'u selamlayın; bu selam,
 hakkıdır onun!

Troya'nın boynuna böyle bir boyunduruk geçirdi işte
 Atreus'un en büyük oğlu ve günümüzün tüm ölümlülerinden
 Daha şanlı, daha değerli bir kahraman olarak dönüyor 530
 Memleketine. Paris'in o görkemi, suç ortağı kentle
 Birlikte çöktü, çektiği acılardan daha büyük bir lanet
 Asılı boynunda şimdi. İşlediği gasp ve kırsızlık suçunun
 Bedelidir yığınla ganimet ve baba evi kraliyet
 Sarayını da ardından sürükleyip, çatırdayan bir yıkımla
 Batırdı yerin dibine. Çifte günahını işte
 Böyle iki katıyla ödedi Priamos soyu.

KORO BAŞI

Sağlıklar dilerim sana ey Yunan ordusunun ulağı!

ULAK

Kurtuldum, evet. Artık bu canı tanılardan esirgemem.

KORO BAŞI

Vatan hasretiyle yanıp tutuştun demek. 540

ULAK

Öyle ki kavuşunca gözümünden yaşlar boşandı.

KORO BAŞI

Bu tatlı sancıya sizler de yakalandınız yani.

ULAK

Nasıl sancı? Ne demek oluyor şimdi bu?

KORO BAŞI

Hasret duyanın hasretini çekmek, demek.

ULAK

Vatan da ordusuna mı hasret kaldı?

KORO BAŞI

Öyle ki, karamsarlıkla iç çekip durduk.

ULAK

İçinizi bu kadar karartan neydi ki?

KORO BAŞI

Nicedir susmak, tüm sıkıntıların en iyi ilacı oldu.

ULAK

Kral uzakta olunca korktuğunuz biri mi vardı?

KORO BAŞI

Bu yüzden, sen dedikten sonra bana da ölüm kolay gelir oldu 550

ULAK

Neyse, sonu iyi bitti ya! Gerçi, bu kadar uzun sürünce,

Bazı şeyler çok iyi oldu, ama bazı şeyler de

Pek hoş olmadı, diyen çıkabilir elbet. Ee, biz

Tanrı mıyız ki ömür boyu sıkıntısız yaşayalım?

Hele ben çektiklerimizi anlatmaya kalksam, o bitmez

Tükenmez nöbetleri, yatak diye yattığımız nesneleri...

Gemi hizmetinden ve daha bir yığın tehlikeden

Kurtulduğumuz gün oldu mu hiç sanki?

Karaya çıkınca da sıkıntı eksilmez artardı;

Neden dersen, çadırlarımızı tam düşman 560

Surlarının dibine kurduk. Kışın, Gökten yağmurları düşen çiy,

Çayır çimenden yukarı tırmanan rutubet,
 İliklerimize işleyip sıırsıklam dondururdu bizi.
 Kış desen, İda Dağı'ndan aşağı, dayanılmaz
 Bir beladır ki, kuş katiline çıkmıştır adı,
 Yaz dediğinse, yaprak kımıldamaz durgunlukta
 Ölü gibi yatan denizin bayıltıcı sıcağı... İyi ama,
 Ne diye anlatıyorum ki ben bunları? Geçmiş
 Gitmiş işte, şehitler için bile yok artık
 Tekrar doğrulup kalkmak isteyecek değiller ya! 570
 Orada kalanları ne diye anlatayım ki size,
 Niye anlatıp da acı vereyim, ben yaşıyorum işte.
 Hayır hayır, elveda tüm kötü günler, elveda!
 Yunan ordusunun sağ kalanları, yani bizler
 Kazandık, kazancımızı hiçbir acı gölgeleyemez.
 Dağlar, denizler aşıp memlekete erişen kişi,
 Güneşin kutsal ışığı önünde şöyle övebilir kendini:
 Danaoslular ordusu, Troya'yı fethetti,
 Ganimetlerini sundu tanrılara ve Yunan ilinin
 Tüm tepelerini, astığı pahalı süslerle donattı. 580
 Bunu işitenlere, halkı ve komutanını yüceltmek düşer.
 Ama her şeyi bu güzel sona erdiren Zeus'un desteği de
 Daha az yüce değildir! Eh, bilmediğin kalmadı böylece.

KORO

Senin anlatışın beni pek güzel inandırdı doğrusu;
 Sürekli öğrenmenin yaşı yoktur demişler.

(Klütaiestra kapı eşiğinde görünür)

Ama asıl saray ve Klütaiestra ilgilenir
 Bu anlattıklarınla, biz de sebepleniriz bu arada.

KLÜTAİESTRA

Benim ateş zincirinin ilk gece nöbetçisi gelip:
 Troya ele geçirildi, Troya yerle bir, dediğinde
 Benim sevinç çığlıklarım çoktan inletmişti yeri göğü. 590
 Alaylıca söylediyim de oldu gerçik. (Böylece ateş

Belirtilerine inanıp İlion harap oldu sanıyorsun, öyle mi?
Ah, hemen kendini kaptırmak kadınlara mahsustur."

Onlara göre ben, ebleh bir hatun oluyordum.

Oysa kurbanlar kestirdim ben, kadınlarım

Şenlikle kutladı bu haberi, herkes, her yerde kutladı,

Kent içinde neşeli haykırışlar, tapınaklarda

Adaklardan yayılan nefis kokular, kutlamanın tanığıydı.

Ee, senin bana anlatacağın ne kaldı ki?

Her şeyi zaten az sonra kralın kendisinden dinlerim. 600

Bu nedenle efendimi en görkemli biçimde karşılamak için

Acele ediyorum ya. Bir eş için, cepheden dönen

Kocasına sarayın kapılarını açtığı günü görmekten

Daha güzel ne olabilir? Kısacası, efendime de ki:

Olabildiğinçe çabuk gelsin, kent onun özlemiyle doludur;

Sadık eşini sarayda nasıl evinin bekçisi olarak bıraktıysa

Öylece bulacaktır yine: Kendisine en soylu

Duygularla bağlı, tüm kötü niyetlilere düşman,

Olarak! Bunun dışında her şey eskisi gibidir; içerideki

Her bir mühür, tüm zamanlar boyu sağlam durmaktadır;610

Şehvetmiş, yabancı erkekle yasak ilişkiymiş, bunlar,

Tuncun boyası kadar bilinmez şeylerdir benim için.

Eğer söyledikleri gerçekse ve değerliyse,

Soylu bir kadının böyle övünmesini kimse kınayamaz!

KORO

Evet, kendisi söyledi ve sen de kendisinden dinledin,

Yani apaçık konuşmakla en iyi tercümeyle kendisi yaptı.

Sen şimdi de bakalım ey haberci, Menelaos da

Sizinle birlikte memlekete yelken açtı mı, ülkemizin

Sevgili efendisi de sağ salim döndü mü evine?

ULAK

Sırf sana yaranmak, seni memnun etmiş olmak için 620

Sevinçli haber vermeme bekleme benden.

KORO

Sevinçli haber vermekle gerçeği söylemiş olmayacaktın ki,

Bu ikisi nicedir birlikte olmuyor, bilmez miyim?

ULAK

O kahraman, Helen ordusundan ayrı düştü
Gemisiyle birlikte. Şimdi duyduğun yalan değil.

KORO

Troya'dan çıkıp denize açıldığını görmüş müydünüz?
Yoksa hepinizin başına gelen bir fırtına mı yuttu onu?

ULAK

Usta bir okçu gibi hedefi tam tutturdun doğrusu,
Uzun sürmüş bir çileyi nasıl da tek bir sözle dile getiriverdin!

KORO

Peki kendisi yaşıyor mu, öldü mü yoksa, 630
Başka gemilerden gelen bir haber yok mu?

ULAK

Olan biteni ancak, yeryüzünü yaşam gücüyle besleyen
Güneş tanrı Helios anlatabilir, başka bilen yoktur.

KORO

İyi ama gemileri fırtına nasıl yakaladı da
Tanrıların öfkesi mahvetti onları, anlatsana!

ULAK

Şu güzel günün neşesini kötü haberlerle berbat etmek
Olur mu hiç! Tanrıdan korkmak gerek.
Yoksa bir ulak, bozuk bir suratla ordunun tarumar olduğu
Haberini getirip, halkın yüreğinde koskoca bir yara
Açarsa, savaş tanrısı Ares'in, her evden savaşa gitmiş 640
Nice yiğidi, üvendiresindeki çifte nodulla sürüp
Ölüme götürdüğünü anlatmaya kalkarsa,
Böyle felaket tellallığı yapan o ulak,
Kadından yana tanrıça Erinnüler'in
Borusunu öttürmüş olur kendi ağzıyla.
Peki belalardan şans eseri kurtulup,
Huzur içindeki vatanına ulaşmış olan ben,
Tanrıların orduyu mahveden fırtınasını anlatıp da
Nasıl su katmış, pislemiş işe?

Evet gerçi, başka zaman

Birbirinin can düşmanı olan azgın dalgayla ateş, 650
Talihsiz Argoslular ordusunu yok etmeye gelince
Cancığer kuzu sarması oluverdiler!

Gece yarısı o azgın deniz yükselip gemilere bindirirken
Vahşi Trakya rüzgârı da gemileri birbirine bindiriyordu.
Dalgalara kapılan her gemi, kamçı gibi esip yağan
Boranın girdabında döne döne savruluyor, karanlıklarda
Yitip gidiyordu. Bir bela kasırgasıydı fırtına.

Sonra sabahın ilk ışıklarıyla ortalık görünür olunca
Baktık ki durgun denizde çepeçevre, Yunanlıların
Cesetleriyle, dağılmış gemi parçaları yüzmekte. 660

Bize gelince, hiçbirimize bir şey olmadı,
Gemimize de; bir tanrıydı bizi kurtaran besbelli
Bir ölümlü değil, dümende kesin bir tanrı vardı;
Kurtarıcı tanrıça Tükhe ele aldı teknemizi

Böylece ne dalgalar alabora edebildi
Ne de rüzgâr sahildeki kayalıklara sürükledi bizi.

Ama her ne kadar denizin dibini boylamaktan
Kurtulduysak da, kaygılar bırakmıyordu peşimizi,
Bu kez de ordunun hüzün verici acıklı halinin 670

Sıkıntısı kaplamıştı içimizi. Öyle ki, kurtulduğuna sevinen
Başkaları varsa eğer, bizleri ölmüş biliyorlardır şimdi.
Aynen, bizim onlara ölmüş gözüyle bakmamız gibi.

Neyse, hayırlısı olsun diyelim. Menelaos'a gelince,
Herkesten önce, ilk o dönecektir evine,

Çünkü Güneş tanrının keskin ışıkları
Ondan en küçük bir yaşam belirtisine rastlarsa,
Zeus kendi soyunu yok etmeyi asla istemeyeceği için,
Menelaos'u er ya da geç geri döndürecektir. Bu umudunuz
Hiç eksilmesin! Evet, benden bütün gerçekleri duydunuz işte. 680

KORO

Birinci Deyiş

Öylesine isabetle, Helena'nın adını
 Heyelan¹⁷ diye keşfedip, öylesine
 Dosdoğru dile getiren, kimdi acaba?
 Göze görünmeyen -ama kendisi,
 Olacakları görüp bilen- Biri değil de kim?
 Uğruna dövüşülen, gemileri çekip götüren,
 O mızrakların Helena'sını,
 İpek çarşafı döşeklerden fırlayıp,
 Batı rüzgârı Zefüros'la uçarcasına giden Helena'yı?
 Kalkan kuşanan yığınla erkek,
 Av peşinde koşan yığınla avcı gibi
 Onu kaçırın teknenin
 Kaybolmuş kürek izini sürerek,
 Simoeis¹⁸ ırmağının
 Yeşil yapraklı kıyılarında karaya erişmek
 Ve kana susamış kavga tanrıçası Eris'in
 Buyruğunda kan dökmek için
 Sarılmıştı küreğe!

690

Birinci Karşı Deyiş

Tanrıların öfkesi, en sonunda,
 Konuk sofrasını kirletmenin,
 Sığınılmış en yüce kapıya
 Leke sürmenin bedelini,
 Gelin karşılama türkülerine,
 Düğün şenliğine ödetmeyi akıl etti.
 Nasıl da kıvançla söylüyorlardı düğün marşını
 Damadın kardeşleri. Oysa şimdi
 Priamos'un o nice nice yıllanmış
 Soylu kenti
 Artık şenlik türkülerinin yerine
 Ağıtlar yakıyor ölülerinin ardından
 Acılı ezgilerde çığlık orğülğe

700

710

Halkının kan gölüne dönmüş kaderini
 Daha görmeden,
 Felaketli damat olmuştu bile
 Paris'in ismi.
 Bela getiren,
 Uğursuz fitne, diyen diyeneydi ona.

İkinci Deyiş

Sanki bir zamanlar aslan yavrusu
 Suretinde bir adam büyümüştü orada;
 Gerçi anne sütü için memeye saldırışı
 Ele vermiyor değildi ama, önceleri
 Masum bir çocuk gibi şirindi,
 Sevinç saçardı yaşlılara da,
 Uslu uslu onların kucağında
 Yeni doğmuş bebeler gibi
 Açlıktan kıvranırcasına
 İhtiyar ellere bakardı

720

İkinci Karşı Deyiş

Olgunlaşınca nihayet,
 Çıktı soyunun belirtileri açığa;
 Dalıp sürünün arasına davetsizce
 Birçok koyunu parçaladı ve
 Ziyafet çekti kendine
 İkram edilmemiş etlerle.
 Binayı çepeçevre
 Kana boyamakla
 Gösteriyordu o da işte
 Kendisini besleyenlere teşekkürü.
 Büyüdüğü evin baş belası
 Canî bir musibettir o artık.

730

Üçüncü Deyiş

İşte İlion'a da böyle geldi derim ben:
 Durgun denizin pırlıtsı gibi bir güzellik,
 Harika bir zenginliğin mücevheri.

740

Tatlı bir bakışın gizemli sıcaklığı,
 Yürek yaralayan aşk tomurcukları;
 Ama barışı ve yaşam zevkini zehirlemek pahasına
 Kaçarak Priamos'un sarayına gelen o gelin,
 Konuksever Zeus'un o armağanı,
 Düğünün acı sonunu
 Yine kendisi hazırladı
 Kadından yana tanrıça Erinnü'nün gözyaşlarıyla!

Üçüncü Karşı Deyiş

750

Ünlü bir atalar sözü der ki:
 Zengin halkın mutluluk ruhundan doğan büyüklük,
 Döl bırakmadan ölmez asla
 Ve mutluluğun o bahçesinde hep
 Doyumsuz acılar yetişir!
 Ama benim bildiğim başka,
 Benim bildiğimce
 Kötüye değişen kişi
 Kendinden olduğu belli
 Bir başka kötülüğü doğurur!
 Sofu evlerdeyse hep
 İyi çocuklar yaşar!

760

Dördüncü Deyiş

Eskinin kibri, yine kibir, hep kibir üretir
 Ve acıdır onu yeşertip büyüten toprak...
 İster bugün, ister yarın,
 Vakti saati geldiğinde
 Zifirî karanlık suçun
 Tanrılarca lanetli soyundan
 Güneş ışığının tiksindiği,
 Başa çıkılması mümkünsüz
 Bir nefretlik türer ki,
 Aynen babaya benzer o da!

770

Dördüncü Karşı Deyiş

İs karası yoksul kulübede ise

Adalet Tanrıçası Dike ışıkmaktadır
 Yücelterek sofu yaşamı.
 Oysa kirli eliyle
 Altınlı görkem içinde
 Yaşayandan yüz çevirir Dike,
 Zenginliğin o riyakâr
 O methiyelerle süslü baskısına
 Dönüp bakmaz bile.

780

Her şey hedefiyle ölçülür onda.

(Arabasıyla Agamemnon gelir.

Arkada Kasandra oturmaktadır)

KORO BAŞI

Kralım, efendim, Ey Atreus oğlu, ey Troya fatihi,
 Nasıl seslensem ki sana,
 Nasıl kutlasam ki,
 Bugün duyduğum sevinç yüzünden
 Fazlaca coşkun, ya da fazlaca ezik olmayayım.
 Kimileri dışa yaltaklanmak için
 İçte ölçüyü kaçıır ya hani!

Bahtsızlarla bir olup yakınmaya

790

Dünden hazırdır ya herkes; ama acının iğnesi

Yüreğe dek işleyip batmaz onlarda!

Neşeliyle de öyle neşelenirler ki

Gülmeyen biri varsa sıkıştırırlar, ille gülsün diye.

Oysa halkın duyarlı çobanı gibi

Dikkatli olan kişi, cıvık dostluk sırnaşmalarıyla

Sadakat gösterişi yapmaya kalkan

Gözleri, hiç kaçırmaz gözünden.

Bir zamanlar sen, sırf Helena uğruna

Orduyu savaşa sürüklediğinde -ne yalan söyleyeyim- 800

Musalar'dan nasibini almamış bir hödük gibi görünmüştün

Gözüme: Ölecek savaşçılar üstünden kendine yüreklilik

Payı çıkarmaya kalkmakla, aklın dümenini kötüye kullanıyor,

Demiştim. Oysa şimdi, sevgim de içinde tüm yüreğimle

Ve iç rahatlığıyla itiraf ediyorum: Mutlu sonuçlanmış
Her çaba tatlı gelmiştir onlara da.
Kentte kimin hak yolunda gidip,
Kimin yoldan çıkmış olduğunu, zaman içinde
Bakarsan göreceksin nasıl olsa.

AGAMEMNON

Önce selam olsun Argos'a ve vatanımın, 810
Gerek Priamos'un kentinden hakkımı koparmamda
Gerekse sağ salım geri dönüşte yardımcı olan tanrılarına
Sofuca bir selam! Çünkü savaşın hakemi olarak
Tanrılarımız, hak hukuk gevezeliğine kulak asmayıp,
Ölüm oylarını dosdoğru Troya'nın, erleri öldürecek
Kan çömleğine attılar. Hiçbir elin gitmediği
Öbür çömlekte ise umut, sallantıda kalmıştı.
Oysa şimdi Troya'nın enkazı, yükselen dumandan belli;
Orada yaşayan ve esen, ölüm bulutudur ve küllerden
Hâlâ o zenginliğin vıcık vıcık can çekişen kokusu tütmektedir. 820

Bunun için tanrılarımıza derin şükran borçluyuz,
Yapılan haydutluğun öcü fazlasıyla alındı çünkü
Ve bir kadın yüzünden Argoslu sergerdeler
Koca kenti toz yığını haline getirdiler,
Atın karnından¹⁹ zuhur eden o kalkan kuşanmış halk,
Yıldızlar batarken hücumla kalktı. Kana susamış
Bir aslan, surları öylece aşıp, kraliyetin
Kanını içti, doya doya. Bu sözlerimle
Tanrılarımıza ilk selamımı göndermiş olayım.
Senin saygı değer düşüncene gelince: 830

Aynı fikirdeyim ve aynı şeyleri söylüyorum seninle.
Çünkü yüce talihli bir dostunu kıskanmasız kutlamak
Çok az insana doğuştan nasip olan bir erdemdir;
Çünkü kıskanmanın tortusu, kemirir yüreği içten içe.
Ve bu sıkıntı, iki kat yük olur haset besleyene.
Çok kimseden sadakat yerine sahtesinin gölgesini
Gördüm ben, bu sözlerimden de şakıma yoktur elbet...

Ömrümün aynasında bizzat yaşamışlığım var çünkü; 840
 Yalnız, bizimle sefere çıkmaya hiç de istekli olmayan
 Odüsseus aynı boyunduruk altına girince, istekle paylaştı
 yükü!

Ölülerden biri midir şimdi, hayatta mıdır, bilinmez, ama
 Bildiğimi söylerim ben. Tanrılarımız ve kentimiz için
 Bundan ötesi, halk meclisimiz toplantıya çağrılarak
 Tam katılımı usulünce görüşülüp karara bağlanır
 Ve kazanılanın yerleşip pekişmesi için gereken yapılır.
 Hekim ve ilaç gerektiren durum içinse, elbet
 Neşterle, dağlamayla ama tüm şefkatimle
 O belanın kökünü kazımak için uğraşacağım. Şimdi, 850
 Haneme ve ocağıma kavuştuğum için, tanrılarımıza
 Hamd-ü sena ile ellerimi göğsü kaldırıyorum;
 Ey beni sefere gönderip sonra da vatana döndüren
 Zafer Tanrıçamız Nike, beni kolladın, himayenden mahrum
 etme

(Klütaiestra saraydan çıkar)

KLÜTAİESTRA

Yurttaşlarım, Argos'un saygı değer ihtiyarları!
 Kocamı ne kadar sevdiğimi önünüzde söylemem
 Ayıplanmasın sakın! Tersine, insanlardan böyle aptalca
 Utanmayı, silip attı zaman. Kendi üzüntümün
 Dilime getirdiğini; o, İlion önlerindeyken benim nasıl
 Kaygılar içinde suskun yaşam sürdürdüğümü, anlatacağım size.

860

Bir kadının, çok uzaklardaki kocasından ayrı
 Evinde yapayalnız kalması, zaten dayanılmaz bir şey;
 Dedikodular gelir kulağına, yığınla, birbirini tutmaz;
 Bir denir ki, o dönüyor, bir de denir ki, onun başına
 Neler gelmiş, işte bu en felaketlisiymiş, gibi laflar
 Çalkanır durur sarayda. Sonra öyle çok yara aldığı
 Söylenir ve dedikodu üst üste öyle çok yinelenir ki,
 Sanırsın bedeni kevgire dönmüş, suları akarak gelmekte.
 Derken ardı arkası düşünülmeden başlar

Üç bedenli ikinci bir Gorüon gelmiş de, her bir
Beden için –ölüm bir yana– üç kefenle üç mezara
Gömülmüş sanki. Böylesi kötü haberler yüzünden
Kaç kez kendimi yitirmişim, boynuma ipler geçirip
Asmaya kalkmışım kendimi, şaşkınlıkla yetişmişler
Zorla kurtarmışlar beni.

(*Agamemnon'a*)

İşte bu nedenle oğlumuz, beni sana, seni bana
Bağlayan delikanlı, benim yanımda olması gerekirken
Yok şimdi, ama telaşlanma, şaşmana da gerek yok.

Senin sık sık konuk ettiğin dostun Fokisli Strofius
Onu çok iyi yetiştirmekte. Ama ah o Strofius,
Amma boğucu kehanetlerde bulunurdu, yok sen
İlion'da tehlikeli durumlara girecekmişsin, yok
Başsız kalan ahali ayaklanıp düşkünler meclisini
Devirebilirmiş. İnsanın doğasında varmış ya, düşene
Bir de kendisi vururmuş. Bunlarda bir art niyet

Yok besbelli! Ama benim göz pınarlarımı kuruttu;
Bir damla gözyaşı akmaz oldu. Uykusuz gözlerim
Ağrıdan kıvranıyor. Öyle çok ağlayıp durdum ki
Geceler boyu bir meşale alevi görünsün de
Senden bir iyi haber alabileyim diye. Düşümdeyse
Vızıldayan bir sineğin yumuşacık kanat darbesi bile
Dehşet içinde uyanmama yeter de artardı.

O kısacık uyuklamalarda, seni, uzun süren
Hücumun sıkıntıları içinde görürdüm. Neyse,
Dosdoğru anlattıktan sonra tüm olanları,

Kalbim rahatlamış olarak selamlıyorum seni şimdi:

Ey sarayın güvencesi, ey geminin kurtarıcı halatı,

Ey yüksek tavanın orta direği, ey bir babanın

Tek çocuğu, selamlıyorum seni ve ey umutsuz gemicinin

Gözünde parıldayan kara, ey fırtına sonrasının dingin sabahı,

Yorgun ve susuz gezginciye berrak pınar suyu,

Salam sana! Öylesine zorluklardan çıkıp gelmiş olan,

Böyle bir selamla kutsanmaya değer elbette!

Bizden uzak olsun haset, veterince acıya katlandık

870

880

890

900

Bugüne dek! Arabandan in de gel bana ey
 Değerli efendim, yalnız, Troya'yı çiğnemiş
 Ayaklarla adi toprağa basman olmaz burada!
 Kızlar! Onun yoluna halılar sermekle görevli
 Değil misiniz? Haydin öyleyse, ne duruyorsunuz daha?
 Çabuk olun, erguvan halılar yol olsun ona; Çünkü 910
 Adalet Tanrıçası Dike'dir o ayakları ummadığı yere getiren!
 Ötesini ben, uyku nedir bilmeyen aklımla hallederim
 Tanrıların gönlünce ve hakkın gereğince.

(Köle kızlar, saraya dek erguvan halıları yayarlar)

AGAMEMNON

Ey Leda kızı, ey sarayımın bekçisi, kollayıcısı,
 Buradan uzak kaldığım sürenin hakkını verircesine
 Uzun konuştun; ama övgüyü de hak ettin doğrusu...
 Ama yabancı ağızlardan gelmeli böyle armağanlar.
 Ayrıca, böyle kadınsı gösterişler yapmasan daha iyi,
 Yerlerde sürünen zavallı ahalinin eziklik içinde yalvarıp
 Kutsamak için doğrulmaya çalıştığı barbar despotu 920
 Değilim ben, önüme erguvan halılar serip, kıskançlık
 Oklarını üstüme de gönderme sakın, böyle yüceltme
 Tanrılara yaraşır. Bense zenginlik gösterisi sergilere
 Ayak basmaktan her zaman nefret etmiş bir ölümlüyüm.
 İnsan gibi saygı görmek isterim, tanrı gibi değil.
 Ayaklarımın altında halılar, dokumalar olmadan da
 Yayılır benim ünüm ve tanrının verdiği en yüksek
 Erdemdir bize, günahkâr şatafattan kaçınmak.
 Ömrünü gönül huzuru içinde geçiren içindir ödül.
 İşte sözüm budur, dışına çıkmamı da bekleme benden. 930

KLÜTAİMESTRA

Öyleyse söylediklerin, senin gerçek düşüncen değil.

AGAMEMNON

Kendimi yüceltmek için bir şey sunmayı sevmem, iyi bil.

KLÜTAİMESTRA

Peki, korkudan mı adak sunarsın tanrıya?

AGAMEMNON

Adak sunmayı bilici Kalkhas buyurmuşsa, onu yerine
getiririm elbet.

KLÜTAİMESTRA

Zaferi Priamos kazansaydı ne yapardı dersin?

AGAMEMNON

Böyle erguvan halılar serdirirdi o yoluna, kesin, evet!

KLÜTAİMESTRA

Sen niye çekiniyorsun ki insanlar kınayacak diye?

AGAMEMNON

Halkın kınaması çok önemlidir, şakası yok!

KLÜTAİMESTRA

Hiç kıskanılmayan kişinin, kıskanılacak bir değeri de
yokmuş, denir.

AGAMEMNON

Kavgacılık kadın işi değil, kötü bir şey, yakışmıyor! 940

KLÜTAİMESTRA

Ama zaferler kazanmış mutlu kişinin, bir kez de
yenilivermesi erdemdir.

AGAMEMNON

Bu meselede kazanmış olmak o kadar mı önemli senin için?

KLÜTAİMESTRA

Haydi yumuşa biraz, dediğimi yap, efendilik sende kalsın!

AGAMEMNON

İyi peki, madem istiyorsun, şu ayağıma kölece
Hizmet etmiş pabuçları çıkarsın biri ayağımdan çabuk,
Bunlarla denizlerin pırlıtsı erguvanlar içinde yürürken
Uzaktan tanrıları kıskandıracak bir tanrı gibi görünmeyeyim:
Çünkü evimin mutluluğu olan bu ağırlığınca gümüş
değerindeki

Güzelim kumaşları, kösele pabuçlar mahvetmesin yazık.

Neyse, geçelim. Bu yabancı kızcağızı, hatırım için 950

Dostça al içeri götür; efendi olarak yumuşak davranana

Tanrı da yumuşak ve esirgeyici yaklaşır;

Kölelik boyunduruğuna kimse güle oynaya girmez elbet.

Pek çok garibesi içinden aradığımızı, güzel, çirrek olarak

Onu seçti ve bana armağan etti. Benimle birlikte geldi o da.
Şimdi, senin bana kabul ettirdiğin gibi, erguvan
Parıltılar üstünde yürüyerek girelim evimize!

(Saraya yönelir)

KLÜTAİMESTRA

Evet, bir deniz var hâlâ... kim tüketebilir ki onu?
Gümüşle tartılan erguvan boyası için sürekli, erguvan
Sedeflerini besler o, ve o boya, erguvan renginin 960
Görkemini verir kumaşlara. Bunlardan, aman efendim
Bizde bol bol var efendim, tanrının yardımlarıyla,
Sarayımız yoksulluk nedir bilmedi çok şükür.
Ve ben, senin sağ salim dönmen için nice kehanetler
Bekledim, nedir ki birkaç parça erguvani kumaş, feda olsun!
Çünkü eğer kökler sağlıklıysa, yapraklar tüm binayı
Örter ve gölge yapar yazın kavurucu sıcağında;
Sen, evinde ocağın başına döndün ya, artık kışın
Ayazında bile baharın ılık havası demektir senin varlığın.
Hem ayrıca, Zeus ekşi üzümü şaraba erdirdiğinde, 970
Senin eve dönüşün de sonuçlanacağına göre, evi
O an serin bir esinti kaplar ki çok daha iyi!

(Agamemnon saraya girmektedir)

Ah Zeus, sen ey sonuçlayıcı, şu benim duamı da
Sonucuna erdir nihayet, ey yüce tanrı Zeus!

(O da saraya girer)

KORO

Birinci Deyiş

Nasıl oluyor da bu işaret,
Gitmiyor gözümün önünden,
Bir şeyler sezinleyen zihnimde
Nasıl uçuşup duruyor bu korku?
Bu benim, adaksız çağrısız gelen
Şarkımın bana bildirdiği nedir böyle?
Neden kötü bir düş gibi aklımdan çıkıp 980
Gitmiyor da, güzelim huzurumun

Güven dolu tacı üstüne
 Çöreklenmiş oturuyor? Oysa uzak kumsalda
 İlion'a karşı sefer için ordumuz
 Deniz açılmayıp, gemilerin çürümeğe başladığı
 O kötü günler çoktan geçti gitti.

Birinci Karşı Deyiş

Tanık oldum dönüşlerine
 Bu gözlerim gördü onları;
 Ama ruhum, Erinnüler'in
 -Kadından yana o tanrıçaların-
 Kendiliğinden dilime gelen ağıtlarını
 Söyler içten içe,
 Acıyla, çalgısız,
 Dostça güven umudundan yoksun.
 Aptal bir duygu yanılması değil bu.
 Olacaklara gebe
 Bir döngü kıvranıyor içimde
 Adalet, diye haykırırcasına!
 Ah, yalvarırım boşa çıksın bu kaygılar
 Korkulu düşler gerçek olmasın sakın!

990

1000

İkinci Deyiş

Sere serpe zenginleşen sağlıklı yaşam
 Dayandı sınıra. Çünkü bitişik komşusu hastalık
 Fena sıkıştırıyor onu! Dosdoğru
 Pek güzel giden kader
 Görünmez kayalara çarpıyor birden.
 Oysa bereketli mülkün
 Bir kısmından da olsa
 Dikkat ve itinayla
 Az bir hafifletme
 Tıklım tikiş dolu, tika basa doymuş
 Binayı yerle bir olmaktan kurtarır.
 Tüm tekneyi yutmaz deniz.

1010

Her yıl yeshalılar

Gibi ürün veren tarlalarda,
Zeus'un bahsettiği yüksek verim
Biraz olsun doyurur açları.

İkinci Karşı Deyiş

Ama koyu kan,
Öldürülenden akan kan
Bir kezbulaşmayagörsün,
Kara toprağa
Kim, hangi büyüyle onu yeniden canlandırabilir?
Ölüleri uyandırmayı bilen de
Sonunu hazırladı ya Zeus.
Ah, tanrı eliyle önlenmeseydi
Yaşam boyu keyif sürmek,
Yüreğim o hızla
İçimden geleni bir bir
Söyletirdi bana!
Ama işte kaygı dolu
Derin karanlıklarda
Sancıyla çırpınıyor da bu yürek
Düşüncelerimin yumağını çözmek
İçin çağıldayıp akıyor kendi içine
Karanlık korkuların ürküntüsüyle!

1020

1030

(Klütaiestra hızla saraydan çıkıp gelir)

KLÜTAİESTRA

İçeri gelsene haydi! Sana söylüyorum Kasandra!
Zeus sana iyilik edip,
Sarayımızda öteki hizmetçilerle
Yan yana ocak başında
Kurban törenine katılma şansını vermiş,
Bırak kibri de in şu arabadan, haydi!
Bir zamanlar, satılmış olarak yaşamaya
Ve köle olmaya zorlanmıştı. Madem senin
Kaderinde de bu varmış, böyle görgülü bir saraya
Düştüğün için sevin! Yoksa sonradan görmeler

Kölelerine çok zulmederler.
Oysa bizde herkes gibi olacaksın.

KORO BAŞI

Açıkça söylendi, tamam işte, işittin!
Kaderin ağına düşmüşsün bir kez, çare yok,
Onun dediğini yap en iyisi. Memnun değil misin yoksa?

KLÜTAİMESTRA

Gagalı kuşlar gibi yalnızca anlaşılmaz 1050
Barbar seslerinden ibaret değilse bildiği
Onun ruhuna seslenip ikna ederim ben.

KORO BAŞI

Onunla git! Olabilecek en iyiyi önerdi sana;
Dinle onu! İn şu arabadan aşağı!

KLÜTAİMESTRA

Kapı önünde dikilip ona harcayacak zamanım
Yok şimdi; çünkü sarayın derinindeki sunakta
Kurban ateşi için hazır bekliyor koyunlar;
Nicedir hasretini çekiyorduk bu şölenin.
Bana bak, katılacaksan, daha fazla uzatma,
Söylediklerimi tercümansız²⁰ anlamıyorsan eğer 1060
Sen barbar işaretleriyle anlatsan da yeter!

KORO BAŞI

Bu yabancıya tercüme şart belli ki,
Yeni yakalanmış yaban hayvanı gibi ürkmüş bu.

KLÜTAİMESTRA

Hayır, kendinde değil, yakılıp yıkılmış
Memleketinden uzakta, yalnızca kahretmenin
Sesini dinliyor; boyunduruk yabancı geliyor ona
Kırbaçla kanlı köpük saçılmıyor ya ağzından!
Daha fazla konuşmak bir işe yaramayacak
Kendimi küçük düşürmekten başka.

(Aceleyle gider)

KORO BAŞI

Oysa ben, kızmıyorum sana, acıyorum, 1070
Gel ey talihiniz, in arabadan burak dışına.

Alışmaya çalış boyunduruğa.

Birinci Deyiş

KASANDRA

Eeeeyy! Tanrılar! Ah!

Apollon, Apollon!

KORO BAŞI

Ne diye böyle acı acı

Ah ediyorsun Loksiyas'a?

Yakınmaların tanrısı değil ki o!

Birinci Karşı Deyiş

KASANDRA

Eeeeyy! Tanrılar! Ah!

Apollon, Apollon!

KORO BAŞI

Yine acıyla tanrıya sesleniyor,

Bu tür yakınmalar o tanrıya uymaz oysa.

İkinci Deyiş

KASANDRA

Apollon! Ey Apollon!

1080

Sen, yolları kollayan! Beni mahveden,²¹ sen!

Tümden meahvettin beni, ikinci kez!

KORO BAŞI

Kendi felaketinden söz ediyor besbelli;

Demek bir kölenin ruhunda da tanrı bilinci var!

İkinci Karşı Deyiş

KASANDRA

Apollon! Ey Apollon!

Sen, yolların kollayıcısı! Ey beni mahveden, sen!

Nereye sürükledin beni, ah, hangi saraya?

KORO BAŞI

Atreusoğulları'nın sarayına geldin, eğer bilmiyorsan;

Ben söylüyorum bunu ve doğrudur, inan.

Üçüncü Deyiş

KASANDRA

Ne? Ooo, tanrıların laneti saray! Neler yok ki içinde!

1090

Önce iğrenç cinayet, kaçıp giden efendi,
Sonra insan mezbahası ve kan sıçramış geçitler!

KORO BAŞI

Bu yabancı koku almayı biliyor,
İşte peşine düştüğü cinayetin izini buldu sanki.

Üçüncü Karşı Deyiş

KASANDRA

Ha? Tanıklar burada işte, onlar bildiriyor bana:
Ölüm korkusuyla titreyen yavru dişi kuş
Yanıp kavrulan ve babanın kucakladığı et.

KORO BAŞI

Senin bakıcılık ününden haberimiz var,
Hepimizin; ama kâhin istemiyoruz burada.

Dördüncü Deyiş

KASANDRA

Ey tanrılar! Neler kuruyor o şimdi içinden?
Nasıl dayanılmaz bir yeni acı? Orada
Sarayın içinde feci bir olay,
Dayanılmaz, anlatılmaz, iflah olmaz
Çare yok. Yardım umutsuz.

1100

KORO BAŞI

Şimdi söylediğin kehanetleri hiç bilmiyorum.
Önce söylediğin tüm kentin ağzındaydı oysa.

Dördüncü Karşı Deyiş

KASANDRA

Bunu yapacaksın ha, sefil!
Kocanı, efendini banyoya çekip
Orada çıplakken... Sonunu nasıl söylesem?
Öyle çabuk oluyor ki!

1110

İşte, kol uzanıyor, vurmak için açılıp, hızla, ah!

KORO BAŞI

Kavrayamaz oldum, bu bakıcının anlaşılmaz
Karanlık sözlerindeki kördüğüm?

KASANDRA

Ah, işte baksana, ne görünüyor?
 Hades'in ağı mı bu düpedüz? Yoo,
 Onunla yatan, onu sarandır
 Suç ortağı! Ağla şimdi, ey bu cinsin vahşi kini, nefreti,
 Ey, iki cinsin onulmaz çatışması, ağla bu kanlı kurban!

KORO BAŞI

Yazık! Hangi şeytandır bu çağırdığın,
 Sarayda taban tepsin diye?
 Hiç hoş değil bu söylediklerin.
 Safran rengi kan hücum ediyor yüreğime,
 Tıpkı mızrakla ölen yiğide
 Sönen yaşamın son çakan parıltısı gibi.
 Bela çok hızlı geliyor ama...

1120

Beşinci Karşı Deyiş

KASANDRA

Ah, şuraya bak! Boğayı uzak tutsanıza inekten.
 Elinde geniş manto, boğayı müthiş bir hileyle
 Kısıvrak yakalıyor inek! Kara boynuzlarıyla
 Bir vuruş. Boğa yıkılıyor banyonun dolu suyuna!
 Öldürücü banyo hilesini anlattım sana!

KORO BAŞI

Kehanetleri yormada hiç de büyük becerim
 Olduğu söylenemez. Ama bir felaket seziyorum bunda.
 Kehanetlerden ölümlülere tatlı bir söz çıktı
 Nerde görülmüş ki zaten? Bilicilerin o laf yığını
 Tanrısal sanatı, olsa olsa
 Karanlık korkuları öğretir insanlara.

1130

Altıncı Deyiş

KASANDRA

Ya ben zavallının beterin beteri kaderim?
 Yakınmalarına kendi acımın şarkısını da katıyorum ben!
 Bu zavallıyı ne diye yanında sürükleyip getirdin ki?
 Seninle birlikte öleyim diye besbelli? Başka ne?

KORO BAŞI

Bir tanrı senin aklını başından almış 1140
 Huzurunu öyle mahvetmiş ki, acı acı "Ah!" diye
 İnlemekten doymayıp, "İtü! İtü!" diye de iç çekerek
 Kendi yakınma yaşamını sonsuz bir ezgiyle
 Donatan bülbül gibi, sen de talihsiz kader şarkınla
 Acını haykırıp duracaksın dünyaya!

Altıncı Karşı Deyiş

KASANDRA

Ah güzel sesli bülbülün güzel talihi!
 Tanrılar, sırtına tüyden bir giysi geçirip, gözyaşı
 Dökmeyen tatlı günlerle dolu bir yaşam verdi bülbüle.
 Benimkiyse çifte baltayla son bulacak.

KORO BAŞI

İyi ama nereden geldi sana 1150
 Bu tanrılara bağlı korku çılgınlığı ki,
 Bir tehlikeyi böylesine derin acıyla haykırıyorsun
 Böyle yabancı seslere karşın yüce bir tonla?
 Önceden gören bu yakınmanın
 Nereye varacağını belirleyen kim?

Yedinci Deyiş

KASANDRA

Ah, yazık!
 Paris'in sevimleri, mahvetti kendisini ve dostlarını!
 Ah, memleketimdeki Skamandros ırmağı!
 Senin yamaçlarında geçti çocukluğum
 Ve mutlu gençliğimi yaşadım sende, sere serpe!
 Oysa şimdi zavallı ben, Koküto kenarında, Akheron'un 1160
 Kayalık sahilinde, kehanet şarkımı söyleyeceğim herhalde!

KORO BAŞI

Sahi nasıl böyle anlaşılır konuşuyorsun?
 Küçük çocuk bile anlar dilini.
 Böyle sancıyla korkunç kaderinden yakınışın
 İçimi acıttı, kanlı bir yara gibi,
 Dinlediklerim derin yaralar açtı içimde.

Yedinci Karşı Deyiş

KASANDRA

Ey acılar kenti olan ölü kentim benim,
 Ah, babamın sofuca kestiği kurbanlar,
 Sırf kentimizi kurtarmak adına dökülen sürüyle kurban kanı
 Hiç de destek olmadı bize,
 Azaltmadı kentimizin çektiği acıları. 1170
 Bense sıcak soluğumla az sonra toprağa karışacağım.

KORO BAŞI

Yine önceki gibi apaçık konuşmaya başladın.
 Söylesene nasıl bir tanrıdır ki bu,
 Ölüm ağıtları yaktıracak kadar yükleniyor sana
 Dayanılmaz acılara boğuyor seni?
 Bunun sonu nereye varır ki?

KASANDRA

(Arabadan iner)

Buyurun öyleyse, önceden gördüklerim bundan böyle
 Gelinlik kız gibi tül arkasında kalmayacak.
 Hayır, şafakla esen yel gibi berrak 1180
 Apaçık esecek söylediklerim, ışığa karşı kabaran
 Bir kara dalga gibi kaplayacak ortalığı.
 Yok artık gizlisi kapaklısı!
 Tanık olun şimdi, bakın nasıl gözler önüne seriyorum
 Çoktandır uç vermiş olan felaketin rezilliklerini.
 Çünkü bu saray artık koronun, yüksek ama kötü sesle
 Hiç hoşla gitmeyen şarkılar söylemesinden kurtulamaz;
 Tam tersine bu saray, tıka basa kanlı, canlı, cüretli,
 Kimseyi kollamayan, kadından yana Erinüller'in
 Coşkun şarkılarıyla dolar. Sarayın ta içindedirler, 1190
 Ocağın başında toplanıp o ilk kanlı cinayeti
 Seslendirirler, sonra sıra sıra odaları gezer,
 Erkek kardeşin ihanetle kirlenmiş yatağında dururlar.
 Nasıl? Yanıldım mı, yoksa kadın okçular gibi on ikiden mi
 vurdum?

Yalancı gevezelerden, kapı kapı gezen dilencilerden
miymişim,
De bakalım. Bu sarayın, çok eskilerden gelen
Kanlı suçlarını apaçık bildiğime tanıklık et öyleyse yeminle!

KORO BAŞI

İstediğin kadar sıkı yeminler de etsem, ne yararı
Olacak? Yalnız, sen deniz ötesinde doğmuş bir yabancı,
Burada başka dil konuşan bizlere her şeyi nasıl 1200
Gözle görmüş gibi isabetle anlatabiliyorsun?

KASANDRA

Biliciliği olan tanrı Apollon verdi bana bu yeteneği.

KORO BAŞI

Belki de bir erkek olarak sana âşıktı Apollon, ha?

KASANDRA

Utancımdan bir türlü itiraf edememiştim bunu.

KORO BAŞI

Tabii ya, o günlerin mutluluğu içinde duygular da incelir.

KASANDRA

Öyle çok seviyordu ki benim için kavgaya bile giriyordu.

KORO BAŞI

Çocuk da yaptınız mı?

KASANDRA

Söz vermiştim, ama yerine getirmedi.

KORO BAŞI

Onun verdiği bilicilik gücüne erişmiş miydin peki?

KASANDRA

Evet, kentlilerime bütün olacakları önceden söyledim. 1210

KORO BAŞI

Apollon'un öfkesi seni cezalandırdı mı?

KASANDRA

Evet, söylediklerime artık hiç kimse inanmaz oldu.

KORO BAŞI

Oysa bize söylediklerin çok inandırıcı geliyor.

KASANDRA

Eyvah!

Gerçeği söylemenin korkunç krampı içimi
 Kemiriyor işte yine, sarsıp sürüklüyor beni!
 Ah, bakın orada kapı önünde, sessiz, masum,
 Düşlerden çıkıp gelmiş gibi iki oğlan çocuğu, sanki
 Yakın dostlardan biri boğmuş da onları, elleri
 Kendi etleriyle, kendi iç organlarıyla yüklü, yemeye 1220
 Sunulacak onlar, ilk tadacak olan da öz baba!
 Bunu sergiliyor işte ölü çocuklar ve korkak
 Bir aslan bunun hıncını alacak güya, yatağına
 Yapışmış bir ev bekçisi! Yazık senin kralına
 Çok yazık, benim de efendime elbet; onun kölesiyim ya,
 Söylüyorum işte: O gemiler kralı, o İlion fatihi,
 Bilmiyor ki, kendi riyakâr feaket dışisinin dudakları,
 Kahrının selamı olarak ona hazırladığı
 Gizli tezgâhı işletip, karanlık kaderi tatlı dille
 Örerek başına, getirecek korkunç sonunu. 1230
 Buna cüret ediyor kadın, kendi kocasını öldürmeye!
 Ne demeli, nasıl nitelemeli bilmiyorum, canavar mı
 Desem, Sküllâ dersiniz ya hani, deniz canavarı?
 Kaya kovuklarında gizlenip de gemicileri mahveden dişi dev!
 Yeraltından gelmiş öfkeli ana mı yoksa, uzlaşmaz,
 Acımasız? Savaş iyiye dönünce nasıl da cesurca
 Kocasının sağ salım dönmesine sevinir görünmüştü?
 İster inanırsın bana, ister inanmazsın, umurumda değil.
 Her şey olacağına varır nasıl olsa. Buradasın, az sonra
 Benim için, gereğinden fazla gerçeği gören, diyeceksin. 1240

KORO BAŞI

Thüestes'in kendi çocuklarının etini yemesi,
 Tamam, bildiğim şey ve ürküp tiksindiğim;
 Bunları mecazlı değil de dosdoğru söyleyişin
 Dehşete uğrattı beni. Ama asıl ötesi,
 Ötesi yok mu, o çileden çıkarıyor işte!

KASANDRA

Agamemnon'un sonunu bugün göreceksin, diyorum sana!

KORO BAŞI

Ne biçim söz bu, talihsiz kız, kapa şom ağzını!

KASANDRA

Ağzımı kapamakla kurtuluş yok ki bundan!

KORO BAŞI

Gerçek olsaydı, evet. Ama dua edelim de gerçek olmasın!

KASANDRA

Sen dua ededur! Onlar öldürmek için gerekeni yapmaktalar.

1250

KORO BAŞI

Söyle öyleyse, kimin eliyle işlenecek bu cinayet?

KASANDRA

Söylediklerimi pek bir işitmezden gelmişsin!

KORO BAŞI

Hiç de değil, ama nasıl becerecek bu işi, belli mi?

KASANDRA

Senin dilini konuşuyorum herhalde, değil mi?

KORO BAŞI

Apollon'un söyledikleri de çok anlaşılır değildir ki!

KASANDRA

Eyvah, bu ateş ne? Alevleri üstüme üstüme geliyor?

Hey sen, kurt öldüren Apollon, yazık değil mi, acı bana!

Kral erkek aslan uzaklardayken, kurtla yatmış

Dişi aslan var ya, işte o, erkeğine olan kininden

Ben zavallıyı da öldürmek istiyor!

Zehiri karıştırırken

1260

Benim için de katıyor içine ve kocası için bilerken bıçağını,

Seslice söylüyor neredeyse: Madem ki kocası beni yanında

Getirmiş, öyleyse bunun kanla ödenmesi gerekirmiş!

Ne işim var artık bu tanrısal süslerle, bilici اساسıyla,

Alnımdaki çatkiyla, alay konusu oluyorum sadece.

Defolun gidin haydi, ölmeden önce ben sizi parçalayıp

Atayım da görün! Ben hıncımı aldım ya sizden böyle,

Gidin bu sefil dilenci gösterişinizle başkasına yapışın!

Bak, şimdi Apollon, bilicilik nesnelerini üstümden

Nasıl kendisi soyup aldı, işte daha önce de tepeden, 1270
 Üstümde kendi süsleri varken bile beni dosta düşmana
 Aşağılık bir geveze dilenci, bir meczupmuşum gibi
 Aptal bir serseri, sahte bir büyücü, deli bir gösteriyordu.

Falcı karı, aç sefil bir dilenci olmuştum herkesin
 Gözünde. Dayandım yine de. Ama şimdi Apollon
 Beni, kendi bilicisini, bu kaderle ölüme sürükledi!
 Ömrüm, babamın sunaklarında değil, bir kütük
 Üstünde baltayla boğazlanarak son bulacak. Ama biz
 Tanrılar karşısında onurumuzu ölürken de koruruz.
 Çünkü öcümüzü almaya başka biri gelecek 1280

Babasının öldürülmesine karşı bir anne katili;
 Şimdi bir şaşkın kaçak olan, dönüp gelecek yaban illerden
 Ve tüm suç tuğlalarının üstüne kendisi son tuğlayı koyacak.
 Babaya darbe indirenlere gereken son vuruşu yapmak
 Üzere tanrılara verilmiş en yüksek yeminler var çünkü!
 Peki benim göğsüm, bu kölenin göğsü, neden iç çekip
 Yakınır ki şimdi? Önce kentim Troya surlarının ve
 Ülkemin halkının, tanrı buyruklarıyla yok edilmesini
 Gören bu gözlerim, şimdi de o yok edicilerin sonunu
 Görecek, ölüme huzur içinde gidebilirim. Onların 1290
 Sonu için de tanrıların büyük yemini vardı çünkü.

Ey saray kapısı, karanlıklar ülkesine giriş olarak selam sana!
 Yalnız, bir dileğim var, ölümüm kolay ve çabuk olsun,
 Kanım sessizce sularken toprağı, can çekiştirmeksizin bana
 Yüreğim durup gözlerim de o an kapanıversin isterim!

KORO BAŞI

Ah talihsiz kız, yine çok bilgelik gösterdin, çok şey söyledin
 Yine. Ama madem ki başına geleceği kesin biliyorsun,
 Niye kurbanlık koyun gibi kendi ayağınla gidiyorsun sunağa?

KASANDRA

Kurtuluşu yok ki bunun dostlar, duraksamak anlamsız!

KORO BAŞI

Son anda çok şeyin değiştiği olmuştur ama! 1300

KASANDRA

Hayır, benim saatim geldi, kaçmak bana yaraşmaz!

KORO BAŞI

Öyleyse bil ki, çektiğin acı kadar yüreklisin sen!

KASANDRA

Mutlu insanların hiçbiri anlayamaz bunu işte!

KORO BAŞI

Evet, şanıyla ölmek yine de tatlı bir tesellidir insana.

KASANDRA

- Ah güzel atam! Sana ve yüce soyuna adıyorum kendimi!

(Eve girmeye davranır, ama birden irkilerek geri çekilir)

KORO BAŞI

Ne var? Ne oldu da öyle ürkütün?

KASANDRA

Eyvah! Eyvah!

KORO BAŞI

Bu yakınma niye? Dehşete mi uğradın, ne oldu?

KASANDRA

Ölüm kokusu geldi kapıdan burnuma, kan sıçramış ölümün
kokusu!

KORO BAŞI

Yok canım, ocaktaki kurban dumanı öyle kokar!

1310

KASANDRA

Bir mezardan çıkan kokuşma gibi bu!

KORO BAŞI

Elbet Suriye'nin enfes kokuları gelecek değil oradan!

KASANDRA

Gidiyorum tamam, Agamemnon'un sonunu da

Görürüm içeride! Yaşadığım kadarı yeter bana!

Ey dostlar! Çalılıktaki kuşun korkuyla titreyip ötmesi gibi

Yakınıp duracak değilim boşuna. Ne var ki,

Ölüme gidenin şu sözüne de tanık olun isterim:

Bir kadının ölümüne karşılık bir başka kadın öldüğünde ya da

Ölen bir adama karşılık bir başka adam öldürüldüğünde,

Kassandra demişti deyin. Bu, sizin ölüme gidene armağanınız
olsun! 1320

KORO BAŞI

Ah talihsiz kız, kendi söylediğin kaderin, nasıl içimi acıtıyor,
bilsen!

KASANDRA

Son bir söz daha, diyelim benim ölmeden önceki

Son yakınmam olsun: Son ışıkların yansırken

Ey Helios, dileğim odur ki, efendimin öcünü

Alacak olanlar, benim de, bu köle kızcağızın

Böyle kolayca canının alınivermesinin de

Hesabını sorsunlar!

Hey insan hayatı! Orada mutluluk içinde yaşıyorsa eğer,
Bir gölge düşer, kaçırır tadını. Yok eğer hayat kaygılarla
doluyorsa

Islak bir sünger silip atar bu tabloyu, tüm dünya unuttur gider.

İşte ölümümünden çok, bu unutulmak acı geliyor bana! 1330

(Saraya girer)

KORO BAŞI

Ölümlüler hep, doymak bilmeksizin

Mutluluk peşinde koşarlar. Ve saraydan bir el uzanıp,

“Eeyy, daha fazla yaklaşma sakın!”

Diye açıkça uyarsa da, kimse bir adım bile geri çekilmez.

Ona tanrılar Priamos'un kentini sundular, yağmalasın diye,

Her şeyi, insanların da ganimet olarak köle yapıp alsın diye...

Ve o, tanrıların inayetiyle döndü evine;

Şimdi ondan, boğazlanmışların²², kurban edilmişlerin

Kanına karşılık kendi kanını vermesi istenirse,

Öldürülenlerin diyetini kendi ölümüyle ödemek zorunda

1340

Bırakılırsa, bunu duyan hiç kimse güvenebilir mi artık

Kaygısız bir hayat süreceğine?

AGAMEMNON

(Sarayın içinden sesi gelir)

Ahhh! Fena yaralandım! Öldürücü bir yaradır aldığım!

KORO BAŞI

Kim ki bu ölümcül yara aldığı için acıyla haykıran?

AGAMEMNON

Ahh, ahh! Bir daha vuruldum, bir yara daha bu, ölüyorum!

KORO BAŞI

Kralın acı haykırışına bakılırsa, saldırı gerçekleşti demek

Çabuk, en güvenli biçimde ne yapabiliriz, onu düşünelim!

BİRİNCİ KORİST

Ben hemen söylüyorum fikrimi:

Tüm kent halkını saraya çağıralım!

İKİNCİ KORİST

Hemen şimdi içeri girmemiz bence daha iyi

1350

Çekili kılıçlarla olan biteni kontrol ederiz.

ÜÇÜNCÜ KORİST

Ben de seninle aynı fikirdeyim, yitirecek zaman yok

Hemen harekete geçmek gerek!

DÖRDÜNCÜ KORİST

Apaçık görünüyor: Kente zorba tiranlık getirmek

İstiyorlar besbelli, onun işareti bunlar.

BEŞİNCİ KORİST

Hâlâ kararsızlık yapıyoruz. Onlarsa kararsızlığın erdemini

Ayaklar altına almış, elleriyle iş bitiriyorlar.

ALTINCI KORİST

Bilmem ki ne demeli, gerçekten karar vermek zor

Önce kimin yaptığını görüşüp saptamamız gerek.

YEDİNCİ KORİST

Benim de görüşüm aynı, hem konuşarak

1360

Ölüye can vermek bir sanat, biz bilmeyiz onu.

SEKİZİNCİ KORİST

Kendi canımızı güvenceye almak uğruna

Kralımız olmaya soyunanların önünde eğilelim mi yani?

DOKUZUNCU KORİST

Yoo, dayanamam buna; ölürüm daha iyi;

Tiranlığın boyunduruğu kadar kötüsü yoktur çünkü.

ONUNCU KORİST

Zaten bir kere kralımız bir acı haykırdı diye
Hemen öldüğüne hükmedebilir miyiz bakalım.

ON BİRİNCİ KORİST

Önce bir kesinleyip ona göre davranmalı
Tahmin etmek başka şey, kesin bilmek başka şey.

ON İKİNCİ KORİST

Evet evet, her konuda olduğu gibi burada da Atreusoğlu'nun
1370

Durumunun ne olduğunu iyice bir araştırmalıyız.

*(Kraliyet kapısından Klütaiestra çıkar; Ekküklema²³
üstünde Agamemnon'un ve Kasandra'nın cesetleri var-
dır)*

KLÜTAİESTRA

Zaman öyle gerektirdiği için nasıl öyle konuştuysam
Şimdi de tam tersini söylemekten çekinecek değilim!
Dost görünen düşmanlarıma atacağım ağı, bir sıçrayışta
Erişilemeyecek kadar yüksekte tutmanın başka yolu var
mıydı?

Bu kavgayı ben çoktan tasarlamıştım;
Zafer kazanılmıştır, yalnız biraz geç;
Vurduğum yerdeyim işte, ölü düşmanlarımin önünde...
Öldürmeyi öyle yaptım ki - inkâra ne gerek - 1380

Hiçbir kaçış, bir direnme mümkün değildi.
Bir ağ ki, hiç kaçış yok, balık yakalar gibi,
Zenginliğin o belalı, o kat kat kumaşını attım üstüne,
Ve iki kez vurup saptırdım; iki kez haykırdı acıyla
Sonra, uzanıp kaldı öylece.

Üçüncüyü ölüye saptırdım, bir şükür selamı olarak
Öte dünyanın efendisine, göçenlerin sığınağına.

Böyle verdi son nefesini, ruhunu teslim etti,
Keskin bir kan parıltısı sıçrattı üstüme,
Hem de, erguvan rengi bir çiğ damlası gibi; 1390
Sevindim, Zeus'un yağmuruyla ıslanan tomurcuk
Patlayınca nasıl sevinirse.

Siz ey Argos'un en yaşlıları, dilediğiniz gibi sevinebilirsiniz
siz de

Onun böyle gitmesine. Ben tüm mutluluğumla kutluyorum!

Ve bir cesede adaklar dökmek caizse,

Burası tam hakkı işte! Hatta, haktan da öte;

Öyle çok uğursuzlukla doldurmuştu ki

Bu evi... dönüşüyle kendisi boşalttı işte!

KORO BAŞI

Bu sivri dilin şaşırttı bizi.

Kocanın üstünde böyle kabarmak ne ki!

1400

KLÜTAİMESTRA

Yüklenin bakalım, kendimde değilmişim gibi!

Oysa ben, kalp huzuruyla konuşuyorum,

Bilirsiniz –beni ister övün, ister yerin,

Hiç fark etmez.— Bu, Agamemnon işte, kocam,

Daha doğrusu onun cesedi, yani

Şu sağ elimin ustalığının eseri. Böyle işte!

KORO BAŞI

Hangi öldürücü ottan tattın ki kadın, toprağı besleyen,

Ya tuzlu akıntıdan gelen hangi öldürücü içkiden

İçtin ki, cüret edebildin bu cinayete?

Halkın lanetlerini aşağılayıp suçladın üstelik de! Git

1410

Yaban ellere haydi, yurttaşlarının nefreti ezecek seni!

KLÜTAİMESTRA

Beni yargılıyorsun burada: Sürgün edilmeliymişim,

Üstelik yurttaşların nefreti ve halkın lanetiyle...

Ama şuradaki adamı hiç suçladığın yok,

Kendi kızını pervasızca kurban etmiş olan,

Sanki yünleri kabarmış koyun sürüsünden bir koyunmuş gibi

Kendi kızını, benim sevgili çocuğumu boğazlatan o adamı

suçlamak...²⁴

Hiç aklına gelmedi o zamanlar! Neymiş, Trakya'nın

rüzgârını çekecekmiş!

Vahşice işlediği cinayete karşı, o, hak etmiyor öyle mi

Bu ülkeden sürgün edilmeyi? Ama benim yaptığımı bakıp
1420

Sert yargıç havalara girmekten zevk alıyorsun! Bak,
Söylüyorum sana, böyle tehdit etmeye kalkarsan, beni de
Bir o kadar donanmış bulursun karşında. Zorbalıkla beni
Alt edersen, buyur yönet. Ama tanrı başka türlü isterse, bil ki
–Aklın başına biraz geç de gelse– doğruyu anlarsın.

KORO BAŞI

Çok kibirlisin, fazla üst perdeden konuşuyorsun,
Cinayetten sıçrayan kanla aklın başından gitmiş;
Gözlerini kan bürümüş baksana!

Dostun kalmadı artık, cinayeti

Cinayetle ödemek zorunda kalacaksın.

1430

KLÜTAİMESTRA

Dinle öyleyse, ben kutsal yeminimi bozmam!

Kızımı kurban gibi boğazladığı için öldürdüm ya bu adamı,
İşte o kızcağıza kol kanat geren Adalet Tanrıçası Dike hakkı
için

Ate için de, kadından yana tanrıça Erinnüler hakkı için de
andım var!

Baştan beri bana güvence sağlayan Aigistos sayesinde,
Ocağım tüttüğü sürece, bu saraydan içeri hiçbir zaman
Korkulu bekleyiş adım atamayacaktır. Benim hakkımı,
Kadın hakkını çiğneyip kurban eden, Troya önlerinde
Krüses kızlarıyla gönül eğlendiren adamdır öldürülmüş olan;
Hayal görücü, sır bilici, onun yatak ahabası,

1440

Gece oynaşı olan şu mızrak ganimeti hatun da,

Dümende kucak kucağaydı adamla. Ama ikisi de

Cezasını buldu tabii! Adamın ölümünü anlattım.

Öbürüyse, kuğular gibi ona son ağıtlarını yakıp söyledi,

Şimdi, zaferimi süslesin diye getirilmişçesine,

Onun maşukası olarak uzanmış yatıyor işte yanında.

Birinci Deyiş

KORO BAŞI

Ah, değil mi ki

Bir kadın yüzünden onca acılar çekmiş
 Bu en sadık koruyucumuz,
 Can verdi bir kadın eliyle,
 Yaklaşsın artık bize de, hızlıca, hemen,
 Çok çektirmeden, yatalak olmadan
 Hiç uyanmasız sürekli uykuyu sunacak ölüm!
 Yazık sana ey çılgın Helena,
 Yazık sana ki bir başına sen,
 Troya önünde öyle çok
 Öylesine çok insanı canından ettin!
 Koy şimdi başına, o unutulmaz kanla
 Süslü çelengini.
 O çelenk ki, bu saraya
 Koca katili çatışmayı getirdi,
 Nicedir var olan öldürücü kini getirdi.

1450

1460

İkinci Deyiş

KLÜTAİMESTRA

Hiç kendine ölüm dileme
 Bu duyduğun üzüntüyle!
 Hıncını Helena'dan almaya da kalkma
 O kadar insanın ölümüne ve bunca acıya
 Yalnızca o sebep olmuş gibi.

Birinci Karşı Deyiş

KORO BAŞI

Ah, Tantalos soyunun, Atreus'un, Thüestes'in
 Ve Tantalos'un torunlarının da kanına giren
 Tanrısal ifrit, sen, aynı soyun iki kadınında
 Yine vahşice, yüreğimi parçalarcasına
 Göstermiştin kendini! Şimdi iğrenç bir
 Akbaba gibi cesetlerin başına tünemiş,
 Yineliyorsun aynı teraneyi!
 [Yazık sana ey çılgın Helena,
 Yazık sana ki bir başına sen,
 Troya önünde öyle çok

1470

Öylesine çok insanı canından ettin!
 Hiç unutulmayacak bu son cinayetin!
 Ah, kocanın kanını döktüren bu çatışma, bu kin,
 Ah, Tantalos torunu Atreusoğulları'nın
 Tepesin çökmüş tanrısal ifrit!]²⁵

İkinci Karşı Deyiş

KLÜTAİMESTRA

İşte şimdi dilin, nihayet doğruyu konuşabildi,
 Tantalos soyunun üç kuşaktır ağacı olmuş
 O tanrının adını söyleyebildin sonunda;
 O ifritin karnıdır hep kan emici ihtirası besleyen
 Ve işte, eski acı dinmeden daha, yenisi sökün etti! 1480

Üçüncü Deyiş

KORO BAŞI

O ifritin ağırlığı çökmüş bu sarayın başına,
 Ne korkunçtur onun öfkesi, kini!
 Ey Zeus, bütün bunlar senin
 Başının altından çıkıyor,
 Her şeyin yapanı sen, edeni sen,
 Nedeni de sensindir elbet,
 Kim ne yapabilir ki
 Sen istemezsen?!
 Ah, kralım, efendim,
 Senin için nice ağlayıp dövünsem azdır, 1490
 Yetmez dilim sana sevgimi dillendirmeye
 Orada ağa takılmış yatıyorsun, ah,
 Tanrısız bir el vurmuş da seni
 İki kat bilenmiş baltayla,
 Bir uşağı öldürür gibi vurup
 Uzatmış adice oraya!

Dördüncü Deyiş

KLÜTAİMESTRA

Bunu ben yapmışım gibi konuşuyorsun ya
 Bari benim Agamemnon'un karısı olduğumu
 Düşünme ve söyleme!

O hiç unutmayan lanet, o eski öç alıcı ruh, 1500
 Ölünün karısı suretinde gelip öfkeyle,
 Bu adamı kurban ederek
 Öcünü aldı etleri yenmiş masum çocukların!

Üçüncü Karşı Deyiş

KORO BAŞI

Kana bulanmış sen,
 Bu cinayette suçlu değilsin ha?
 Kim inanır, kim tanıklık eder ki buna?
 Böyle bir şey nasıl olabilir?
 Haa, seni o öç alıcı ruh hazretleri
 Destekliyordur tabî! Giderek bu, oluk oluk
 Kan akacak kısır bir savaşı körükler; 1510
 Ve o kan nereye akarsa aksın, sonunda
 Kanlı çocuk cinayetlerinin bataklığını doldurur.
 Ah, kralım, efendim,
 Senin için nice ağlayıp dövünsem azdır,
 Yetmez dilim sana sevgimi dillendirmeye.
 Orada ağa takılmış yatıyorsun, ah,
 Tanrısız bir el vurmuş da seni
 İki kat bilenmiş baltayla,
 Bir uşağı öldürür gibi vurup
 Uzatmış adice oraya! 1520

Dördüncü Karşı Deyiş

KLÜTAİMESTRA

“Adice bir ölüm layık görüldü ona,”
 Diye yakınmak boşunadır bence.
 Kanlı aşağılığı evime önce getirip sokan
 O değil miydi? Yoo, sonsuza dek uğruna
 Gözyaşı dökeceğim kızımı, kızımız İfigenia'mı²⁶
 Adice boğazladı ya o, şimdi başına gelen,
 Soyluca bile sayılır. Katil bir demir,
 Kendi yaptığına karşılık onu cezalandırdı
 Diye hiç yakınmaya kalkmasın öte dünyaya!

Beşinci Deyiş

KORO BAŞI

Bilemez oldum, çaresizim, 1530
 Şaşırdım ne yapacağımı,
 Saray gitti gidiyor çünkü.
 Kan damlalarının serpiştirmesi, giderek
 Kanlı sağanağa dönecek korkarım,
 Sarsacak duvarları. Kader yumağını
 Saran Moira, adalet bıçağını
 Başka acıların taşında bilemekte.
 Ey kara toprak, ben onu gümüş tabut içine
 Uzatılmış görmeden önce
 Beni al sen bağrına, görmesin gözlerim. 1540
 Sahi, onun mezarını kazacak kim ki?
 Kim ağlayacak ardından? Peki
 Ya sen, onun sevgili eşi,
 Canına kıydığın kocan için cenaze töreni
 Yapmayı düşünüyor musun?
 Yasaya aykırı olduğunu bile bile, kocanın ünlendiği
 Büyük işleri, şükürsüz bir teşekkürle de olsa anmaya
 Cüret edebilecek misin? Bu tanrı gibi yücelmiş
 Kahramanın ardından kim söyleyecek,
 Gerçek gözyaşları içinde, gerçek övgülerin şarkısını? 1550

Altıncı Deyiş

KLÜTAİMESTR

Bu işe kafa yormak
 Sana düşmez. O yıkıldı,
 Öldü ve tarafımızdan gömülecektir,
 Burada ağıt yakılması,
 Gündemde yok. Ama yeraltı dünyasına gidişinde
 Kızcağızı İfigenia,
 Hızla akan Akheron ırmağı kıyısında,
 Usulünce ve sevgiyle karşılayacaktır babasını,
 Boynuna sarılıp öpecektir hatta.

KORO BAŞI

Suçlama suçlamayı kovalıyor. 1560
 Karar vermekse çok zor.
 Vuran, vurulur; öldüren çeker cezasını!
 Zeus tahtta oturduğu için: Yapan, çeker!
 Kuralı geçerlidir. Yasadır bu. Kim söküp
 Atabilir ki bu saraydan lanetin tohumunu?
 Bu soy, felakete mahkûmdur!

KLÜTAİMESTRA

Bu sözünle, gerçeğe parmak bastın
 Sen; ama işte ben Pleisthenesoğulları'nın,
 Atreusoğulları'nın o ifritiyle
 Bir anlaşma yapmak isterim: Bu en dayanılmaz 1570
 Dönem benim sırtımdan geçsin, kabul; yeter ki,
 Terk etsin o ifrit bu sarayı ve gitsin, kendine
 Bir başka soy bulsun, karşılıklı kırdıracak!
 Birbirini izleyen cinayetler çılgınlığı
 Bu saraydan def olup gitsin de, bana
 Çok küçük bir pay kalsın, razıyım!

(*Klütaiestra elindeki kılıcı atar.*)

Aigistos, muhafızlarıyla birlikte gelir)

AİĞİSTOS

Ey, günün adalet getiren sıcak ışığı!
 Nihayet inandım ki, yukarıda öç alıcılar, tanrılar,
 Yeryüzünde ölümlülerin yaptığı kötülükleri görüyor: 1580
 Çünkü işte, kadından yana Erinnüler'in dokuduğu
 Güzelim erguvan rengi kumaş içinde uzatılmış yatıyor
 Baba suçlarının kefareтини ödeyen ölü!
 Evet, bir zamanlar ülkenin kralı ve efendisi Atreus,
 Onun babası yani, iktidar çekişmesine girdiği
 Kardeşi Thüestes'i, ki benim babamdı o,
 Kentten kovmuş, saraydan dışarı atmıştı.

Baba ocağından yardım isteyerek Thüestes
 Üzüntü ve sefalet içinde geri dönüp yalvarmış,
 Kendi evinin kendi kanıyla sulanmaması için 1590
 Güvence istemiş. Ama bu ölünün uğursuz babası Atreus,
 Konuğa ikram olarak, sevdiğinden değil, aşağılamayla, bir
 süre avı
 Ardından ziyafet verir gibi, boğazlanmış çocuklarının etini
 yedirmiş.

Ayak parmacıklarının ve ellerin kemiklerini ezdirip
 Öbür etlerin arasına karıştırmış, gizlemiş. Babam,
 Ne bilsin, sen olsan bilir miydin, hiçbir şeyden habersiz
 Yemiş bu tüm soyun laneti olan sofrada verileni.
 Ama sonra bu ifrit oyununun farkına varınca,
 Geri yıkılmış dehşetle ve kusmuş tüm içindekini,
 Kahırla belalar dilemiş Pelopsoğulları'na; 1600
 Yetmemiş, masayı devirip tüm soluğuyla haykırmış:
 "Tüm Pleisthenes soyu kahrolsun, mahvolsun!"
 Buradaki darbenin nedeni işte o geçmişte yatar.
 Bu öldürme olayını tüm haklılığımla ben hazırladım;
 Çünkü daha henüz kundaktayken ben de
 Talihsiz babamla birlikte sürgün edilmiştim, ama büyüyünce
 Adalet Tanrıçası Dike geri gönderdi beni;
 Henüz uzaktayken de gözüm bu adamdaydı, onun
 Bütün bu rezil planının tüm hileleri, zincir gibi belirmişti
 Gözümde. Eh, değil mi ki bu ölü, Dike'nin ağı içine 1610
 Girmiştir, şimdi artık ölsem de gam yemem!

KORO BAŞI

Kötülük yapıp bir de övünene hiç saygım yoktur, Aigistos!
 Bu adamı isteyerek öldürdüğünü söylüyorsun,
 Bu acı ölümü ona tek başına sen layık görmüşsün.
 Sana diyorum ki, senin başını yargı değil, halkın
 Lanetleri götürecektir, taşlanarak gideceksin sen!

AİGİSTOS

Kentin son kürekçisi olarak sen bana bunları,

Geminin kaptanı olduğum için mi böyle söylüyorsun?
 İhtiyarlığınla ey dost, yine de öğren ki bu yaşta
 Dilinin ayarını tutturmayı öğrenmen zordur; 1620
 Ama özellikle ihtiyarlığa öğretmek için iki müthiş hekim
 Vardır ki, o da, biri zincir, öteki açlıktır, ikisi de
 Aptallığa ilaç gibi gelir. Açık gözle körlük
 Yapmanın âlemi var mı?
 Dikene dikleşme ki gözüne batmasın!

KORO BAŞI

Ey kadın, eve sinip erkeğinin savaştan dönmesini
 Bekler görünürken, o kahramanın yatağını lekeleyen
 Sen, kralın, efendimin ölümüne çanak tuttun, öyle mi?

AİĞİSTOS

Bu sözler de gözlerinden acı yaşlar getirecek senin!
 Orfeus'un dudaklarından eser yok sende: 1630
 O, sesinin büyüsyüyle tüm engelleri aşardı, sense
 Saldırgan sivri dilinle çileden çıkarırsın en yumuşak insanı
 bile.

Biraz baskıyla bak nasıl yola geliyorsun!

KORO BAŞI

Argos'ta başımıza tiran kesileceksin ha? Sen ki, düşündüğün
 Cinayeti bile kendi elinle işlemeye cesaret edemedin!

AİĞİSTOS

Kocasını kandırmak elbette kadının işiydi,
 Hele ben, eski düşman olarak kuşku uyandırırdım besbelli.
 Oysa şimdi, onun zengin hazinesi sayesinde herkesi
 Hizaya getiririm ben; dinlemeyen olursa hemen
 Boyunduruğa sokulur; artık kimse öyle bildiği gibi 1640
 At oynatamayacak! Biraz açlık, biraz da karanlık,
 Direteni mum gibi yapmaya yeter artık.

KORO BAŞI

Niye sen kendi korkak ruhunla
 Öldürmeye yeltenemedin de, o işi,

Bizim tanrılarımızın ve ülkenin nefretini çekmiş
 Bir kadın yaptı? Orestes bir yerlerde yaşıyor olsa gerek,
 İyi bir fırsat denk gelip de memlekete döneceği tutarsa
 İkinizi bir güzel temizlemek isteyebilir!

AİĞİSTOS

Bunu söylemeye cüret ediyorsun ve istiyorsun demek,
 Sonucunu da gör öyleyse, davranın muhafızlar! 1650

KORO BAŞI

Öyle olsun! Haydi bakalım, kınından çekili kılıçlar hazır!

AİĞİSTOS

Benim de kılıcım kınından çıktı, ölmek var dönmek yok artık!

KORO BAŞI

Ölüm dedin, öyle mi, kabul! Bakalım şans kimden yana
 olacak...

KLÜTAİMESTRA

Asla! Ey değerli erkekler, yeni acılar olmasın sakın!
 Hayır, bu kan da eklenirse, çok kanlı olur ekin!
 Çektiğimiz yeter artık! Vazgeçin kan dökmekten!
 Siz ey saygın ihtiyarlar, acı verecek şeylere
 Girişmeden gidin evinize! Biz üstleniyoruz, siz de katlanın
 buna!

İfritin öfkesi yüzünden en derin yaralar içindeyiz ki,
 Artık bir tekimizin canı acısa hepimizin yanar olmuştur içi!
 1650

Evet, bir kadının sözü bu... ola ki birinin yüreğine dokunur!

AİĞİSTOS

Ama beni küçümseyen o küstah diller
 Daha da saldırganlaşmaya cesaret alırsa ya bundan?

KORO BAŞI

Ne yani, Argoslular bir korkağa yaltaklanacak değillerdi
 herhalde!

AİĞİSTOS

Eh, seni elime geçireceğim gün de gelir elbet!

KORO BAŞI

Ya ifrit, Orestes'in dönmesini sağlarsa, yaklaşılamazsın bile
bana!

AİGİSTOS

Doğru, kovulmuşlar öyle bir umutla yanaşmayı severler!

KORO BAŞI

Haydi bakalım, hazır oradayken elindekini ardına koyma!

AİGİSTOS

Gör bak, bu aptallığının acısını çok fena çıkaracağım senden!

KORO BAŞI

Öt bakalım öt sen daha, pilici yanına almış horoz gibi! 1670

KLÜTAİMESTRA

Onların boş gevezeliğine aldırma sen! Egemenlik bizde

Değil mi, gel gidelim, her şeyi bir güzel yoluna koyarız
nasıl olsa!

(İkisi saraya girerler.

Koro huzursuz biçimde kente döner)

SON

AISKHÜLOS

ADAK SUNUCULAR

KİŞİLER

ORESTES

PÜLADES

ELEKTRA

KLÜTAİMESTRA

AİĞİSTOS

EBE KADIN

KAPI MUHAFIZI

KÖLE KADINLAR KOROSU

(*Orestes ile Pülades, Agamemnon'un mezarı başında*)

ORESTES

Ey derinlerin, ruhların Hermes'i, babamın krallığını düşün,
Katıl kavgama, beni kurtar, sana yalvarıyorum!
Sürgündeyim, memleketim olan bu ülkeye geldim,
Babamın mezarının kenarında, ona sesleniyorum
Dinlesin diye beni ve bilsin yeminimi:
Kulak ver bana! Saçımın bu tutamını, beni beslemiş olan
İnakhos¹ ırmağına adıyorum. Öteki tutam, acıya adanmış
olsun

Çünkü baba, senin bahtına doya doya ağlayamadım burada.
Cesedini götürürlerken, kalkmamıştı kolum.

(*Elektra, Köle Kadınlar Korosuyla görünür*)

Şuraya bak, bu kadınlar topluluğu 10
Niye karalara bürünmüş, neyin yasını tutuyorlar ki?
Neye yormalı bunu, ne dersin?
Yeni bir ölüm mü oldu acaba sarayda? Yoksa,
Yeraltı dünyasını yumuşatmak için, babam adına
Ölüye adaklar sunmaya mı geliyorlar?
Evet, öyle olmalı. Çünkü kız kardeşim Elektra
İçlerinde ve ne kadar acı çektiği belli.
Ey Zeus, babamın ölümünün hıncını almayı
Nasip et bana. Çatışmada benden yana ol!
Ama bir çekilelim kenara da, kadınların 20
Yakarısı neye yönelik, iyice bir anlayalım.

KADINLAR KOROSU

Birinci Deyiş

Saraydan gönderildim buraya,
Kuvvetle çırpın ellerimle adak sunmak için!
Kan oturmuş yanıyor göz kapaklarım
Kendi tırnaklarımla² tırmalamaktan!
Yüreğimin son gücüyle haykırırım yakınmalarımı!

Lime lime olmuş giysilerim,
 Sancılar içinde paramparça!
 Kara göğüslüğümü, geniş eteğimi
 Tortop etmiş bunaltılar, sıkıntılar!

30

Birinci Karşı Deyiş

Çünkü kâbus gören bir çığlık
 Saçları diken diken, korkuyla sıçramış
 Düşünde, yeni bir dehşetle
 Haykırmaya başlamış gece yarısı
 Ocak başında ölüm çığlıklarıyla, karabasan
 Taa bizim kadınlar hanesine gelip çökmüştü.
 Bunun üstüne düş yorumcuları
 Tanrıların tanıklığıyla dediler ki:
 Yeraltı dünyasındaki ölülerin öfkesi
 Fena kabarmış, katillerine karşı!

40

İkinci Deyiş

Ve sevgisiz bir aşk adına, değil de
 Belayı savuşturmak adına,
 Ah kara toprak,
 Beni gönderiyor adak sunmaya
 O tanrıların terk ettiği kadın!
 Ama nasıl söylerim ben
 Onun ağzından çıkanı?
 Akmış kanın kefareti mi olur?
 Ah, bu herkesi ağlatan ocak!
 Ah, bu mezar kapağı olmuş çatı!
 Ölümlülerin dehşeti içinde,
 Güneşsiz karanlıklar kapladı
 Efendisi öldürülmüş sarayı!

50

İkinci Karşı Deyiş

Saygı vardı bir zamanlar
 Bozulmamış, yozlaşmamış, zorlamasız
 Yer etmişti halkın kulağında,
 Yüreğinin derininde hatta. Şimdi nerdeeee?

Korku dolu tek şey kalmış:
 Başarı, mutluluk, iktidar
 Tanrı olmuş insanlara – tanrıdan da öte!
 Ama Tanrıça Dike, adaletin
 Bekçiliğini yapıyor yine de:
 Kimini, daha gündüzden yakalıyor, kimine
 Gecenin yarısında azap çektiriyor
 Kiminiyse sonsuz karanlıklar bekliyor zaten.

Üçüncü Deyiş

Besleyici olan toprak, kan içmekte, kan
 Kaskatı, oç alma eşiğinde, akmıyor hiç;
 Aymazlık tanrıçası, suçluyu elinde tutuyor daha
 Kendi vebasında boğulup çürüsün diye!

Üçüncü Karşı Deyiş

Bir genç kızın bekâretine dokunan kimse,
 Geri getiremez onu bir daha!
 Tüm ırmakların suyu
 Katilin elindeki kanı yıkamak için aksa bile
 Yetmez o eli aklamaya!

Son Deyiş

Bana gelince –değil mi ki tanrılar
 Yurdundaki özgürlükten zorla koparılıp burada
 Köle olmamı yazmışlar alnuma– haklıymış,
 Haksızmış bakmayıp, efendiler ne yaptıysa
 Onu övmek zorundayım ben, kendi öz kinimi
 Ve nefretimi, unutmak zorunda olduğum gibi!
 Ama yine de ağlarım ben gizli gizli,
 Anayurdumun uğradığı haksızlığa.
 Yüreğim, ağıt yaka yaka donar acısıyla!

ELEKTRA

Siz ey kadınlar, saraya hizmet edenler,
 Benimle buraya adak sunmaya geldiğinize göre,
 Tavsiyelerinizi de esirgemezsiniz herhalde.
 Mezara adak şuruplarını dökerken ne desem ki?

Usturuflu konuşma nasıl olur, babama yalvarsam mı, nasıl?

O sevgili insana beni, sevgili eşinin gönderdiğini

–Ki annem olur kendileri– onun gönderdiğini mi 90

Söyleyeyim yani? Hangi cüretle? Babamın mezarına

Adak şuruplarını emdirirken, ne diyeceğimi bilmiyorum işte

Geleneğe uyup, sana ne adandıysa

Sen de adayana aynını dile, mi desem yoksa? Ya da

Babamın değersizce ölüşü gibi, sessizliğe gömülüp

Öyle mi dağıtsam şurubu, susamış toprağa, sonra da

Boş kupayı, ondan tiksiniyormuşçasına

Fırlatıp, geldiğim gibi dönsem mi geriye?

Eee haydisenize, bir şey önerin siz de,

Sorumluluğu paylaşın biraz benimle, 100

O saraydan duyduğumuz nefret ortak, değil mi?

Kimseden korkup da gizlemeyin içinizdekini

Çünkü yabancı saldırganın köle yaptığı sizler kadar

Bir özgür yurttaşa da bela olabilir kader.

Daha iyi bir yol geldiyse aklına, durma söyle!

KADINLAR KOROSUNUN BAŞI

Babanın mezarını bir tapınak sunağı gibi gören ben,³

Madem emrettin, söyleyeceğim içimdekini.

ELEKTRA

İyi, söyle o zaman çabuk ne düşündüysen.

KORO BAŞI

Adak sunarken seni seven herkes için iyilik dile!

ELEKTRA

En yakınlarımdan kimi ansam ki öyle? 110

KORO BAŞI

Önce kendini, sonra da Aigistos'tan nefret eden herkesi!

ELEKTRA

Yani kendimin ve senin adını anacağım demek ki!

KORO BAŞI

Bilmem, kendin karar ver artık ötesine.

ELEKTRA

Söyle, söyle, kimi ekleyeyim başka?

KORO BAŞI

Yaban ellerde kalan Orestes'i de unutma!

ELEKTRA

Ah, en önce o tabii! En sevgili yakınımı söyledin bana!

KORO BAŞI

Sonra da cinayetin suçlularını düşün!

ELEKTRA

Nasıl yani? Hangi sözcüklerle? Sen söyleyiver n'olur, ben
bilemedim!

KORO BAŞI

"Biri gelse o suçluların üstüne: Tanrı ya da insan"

ELEKTRA

Onları yargılayacak olan mı, babamın öcünü alacak olan mı?

120

KORO BAŞI

Kanı kanla yıkayacak olan, de kısaca, yeter!

ELEKTRA

Ama böyle bir şeyi istemek tanrıların gücüne gitmesin?

KORO BAŞI

Bir kötülüğün bedelini kötülükle ödetmekte yanlış olan ne?

ELEKTRA

Sen, ey burada aydınlıkta en yüce Herold, orada

Hades'in karanlığında derinlerin habercisi Hermes sen, duy
sesimi,

Babamın kanına bekçilik yapan karanlıklar ülkesinin

Tanrılıklarını da uyar, kulak versinler duama; her şeyi
doğuran

Ve yeniden tohum verene dek büyütüp yetiştiren toprak
ana da

Duysun. Bu adak şurubunu ölümler için döküyorum işte

Ve sesleniyorum babama: Esirge bizi, beni ve oğlun 130

Orestes'i, sarayda bize destek ol ki bizim olsun orası!

Baksana halimize, annemiz, seni öldürmedeki

Suç ortağı Aigistos'un karısı olunca bu kez,
 Bizleri bir yok etmediği kaldı. Benim,
 Köleden farkım yok onun gözünde;
 Orestes'i kovup mirastan mahrum bıraktı, kendileri
 Senin alın terinin ürünü üstünde keyif sürüyorlar.

Yalvarıyorum sana, Orestes'in geri dönmesine
 Fırsat çıksın, kulak ver, duy sesimi, baba! 140
 Annemden iyi olayım ben n'olur, güç ver bana
 Daha ölçülü olayım, temiz olsun ellerim!
 Kendimiz için duam bu. Düşmanlar içinse:
 Öcünü alacak biri çıkmalı, baba! Ve katiller,
 Kanlarıyla ödemeliler adaleti! İşte böyle,
 Kendimize hayır dilerken, onlara da
 Şer dilemiş oldum! Ah, mutluluk gönder bize
 Bol bol! Tanrılar, toprak ana Gaia,
 Ve zafer müjdecisi adalet tanrıçası Dike,
 Yardımcın olsun!

Böyle yalvarıp döküyorum adak şuruplarını. 150
 Sizler, yakınmalarınızla bir çelenk örün,
 Kutsal geleneğe uygun olsun
 Ve matem şarkıları söyleyin, ölüler için!

KORO

Bırakın aksın gözyaşlarınız! Hıçkırıklar içinde akıp gitsin
 Kralımız nasıl yok olup gittiyse, ona aksın gözyaşlarınız
 Bu acılı, bu dostça yakın mezar başında! Ardındaki
 Sevgisiz sahteliğe karşın, ulaşsın yerine
 Adak şurupları! İşit bu sesi, ey efendim,
 Sen ey yücelerin yücesi, karanlıklar içinden, duy sesimi!

(Ağıtlı sesleniş)

Ah, kim kurtaracak bu sarayı, gelsin o kimse! 160
 Mızrağıyla mı olur, yoksa
 İskitler'den bir okçu mu,
 Yayını gererken hedefe,

Kılıç da sallar yüz yüze!

ELEKTRA

Toprağın emdiği şurup babama erişmiş olmalı;
Ama şuraya bak! Ya bu yeni beliren nesne nedir ki?

KORO BAŞI

Ne diyorsun? Yüreğim göğsümden
Dışarı fırlayacak şimdi korkuyla!

ELEKTRA

Mezara sunulmuş bir saç tutamı görüyorum burada!

KORO BAŞI

Hangi erkeğin saç, ya da bir kadın saç mı acaba?

ELEKTRA

Bunu saptamak işten değil, eğer istersen!

170

KORO BAŞI

Bu kez, yaşlı olan ben, gençlerden öğreneyim öyleyse.

ELEKTRA

Bunu adayacak benden başka kimse yok!

KORO BAŞI

Çünkü saç tutamıyla yas tutacak olanlar, düşman yalnızca!

ELEKTRA

Yine de amma benziyor saçların tarzı!

KORO BAŞI

Kimin saç, söylesene, çatlatma beni!

ELEKTRA

Aynen benim saçım, öyle görünüyor.

KORO BAŞI

Orestes'in gizlice bıraktığı bir armağan mı yani?

ELEKTRA

En çok onun saçlarına benziyor doğrusu.

KORO BAŞI

Buraya gelme cüretini nasıl gösterebilir ki?

ELEKTRA

Yoo, saçından bir tutam kesip, babasına adansın diye

göndermiş! 180

KORO BAŞI

Senin bu sözün iki kat göz yaşartıcı,
Demek bir daha asla ayak basamayacak bu toprağa!

ELEKTRA

Benim de yüreğimden içeri bir ateş seli akıyor
Bir ok girmiş de bağrımı deliyor sanki.
Bu bir tutam saça baktıkça, yakıcı
Kupkuru gözyaşları hücum ediyor.
Kentimizdeki bir başka yurttaşın
Olabilir mi bu, yazık ki hayır.
Hele o katil kadın -yaptığı kötülüklerle çocuklarının önünde
Tanrısızlaşmış bir kadına anne demeye dilim varmıyor- 190
İşte o, asla saçını kesip adamış olamaz!
Öte yandan, bu güzelim armağan, dünyada
En çok sevdiğim insandan, Orestes'ten gelmiştir, desem,
Mümkün değil! Yoo, gönlüm öyle istemesine aldanmamalı!
Ah, n'olurdu bu bir tutam saç, bir haberci gibi açık konuşup
Kurtarsaydı beni böyle, bir uçtan öteki uca savrulmaktan!
Eğer düşman birinin saçıysa, üstüne tükürüp bir yana
Fırlatabilecek kadar emin olsaydım ah, ya da
Bir yakınımından olduğunu kesin bilerek, babamın yasını
Birlikte tutmak için mezarlığın süsü yapsaydım onu! 200
Tanrılar bilir ancak, hangi denizlerin girdabına kapılmış
Zavallı gemiler gibi dönüp durmaktayız! Eğer kurtulmak
varsa

Alın yazımızda, o zaman küçücük bir tohumdan bir gövde
çkar

Koskoca!

Ah, işte, işte bakın, bir işaret daha, ayak izleri bunlar
Benimkilere nasıl da benziyor, aynı hatta!
Evet evet, iki çeşit ayak izleri var, bir çifti onun,
Bunlar işte. öbür çift ise, yanında gelenin. Şimdi
Hem taban izlerini, hem de topuk izlerini, benimkilerle
Karşılaştırarak ölçüyorum, aynı bakın!

Kafam kaskatı sıkıştı, zihnim karmakarışık!

(*Orestes ona doğru gider*)

ORESTES

Dileğini yerine getirmiş olan tanrılara yakarmayı sürdür,
Dua et sen, gelecekte de dilediğin böyle yerine gelsin, diye!

ELEKTRA

Hangi dileğimi kabul etmiş ki tanrılar?

ORESTES

Nicedir yalvarıp istediğin, şimdi gözünün önündedir.

ELEKTRA

Kimi dileyip istediğimi nereden biliyorsun ki?

ORESTES

Sık sık ve yürekten özlediğin kişi, Orestes'tir, bilirim.

ELEKTRA

Peki o özlemim şimdi nasıl gerçek olmuş oluyor?

ORESTES

Senin için en değerli kimseyi arama, o benim!

ELEKTRA

Bu hileyle beni avlamak mı istiyorsun, ey yabancı!

220

ORESTES

Kendi kendimi avlamış olurdum o zaman hileyle!

ELEKTRA

Benimle ve duyduğum acıyla eğlenmek istiyorsun sen!

ORESTES

Kendimle ve kendi acımla alay etmek olurdu o da!

ELEKTRA

Nasıl yani, sen, şu konuştuğum sen,

Düpedüz Orestes'sin şimdi, öyle mi?

ORESTES

Evet, şimdi beni önünde gördüğün halde tanımıyorsun.

Oysa az önce saç tutamını gördüğünde, sonra

Benim ayak izlerimi kendi ayağıyla ölçtüğün anda,

Sevinçten uçarcasına inanmıştın beni gördüğüne!

Saç tutamını, kesildiği yere koyup baksan, yeter,

230

Giysimin kumaşına baksana, senin dokuman bu,
Mekik atışın belli değil mi, hem şu hayvancıklar?

(Elektra heyecanla onun boynuna atılacak olur)

Sakın ha, kendine hâkim ol, birden açık etme her şeyi!
En yakınlarımız bize en büyük düşman, biliyorsun!

ELEKTRA

Ah, babamın sarayı için sevgi dolu son çaba!
Sen ey, soyumuzun gözyaşları yüklü son kurtuluş umudu!
Kucakla baba evini güçlü kollarınla yeniden!
Senin bu huzur veren bakışın! Öyle çok ortak yanımız
Var ki seninle! Seni baba olarak selamlamaya zorluyor 240
Kaderim beni. Hatta anne sevgisini bile sende
Buluyorum... çünkü o annenin hak ettiği yalnızca nefrettir!
Ama sen, acımasızca kurban diye boğazlanmış kız
kardeşimin de⁴

Yerini tutuyorsun. Sen, erkek kardeşim benim, baba evinin
Ruhusun tek başına. Güç ve adalet ol bize, Dike ol
En büyük tanrımız Zeus'la birlikte!

ORESTES

Ey Zeus, işin başında dön de bir bak halimize!
Kartal soyundan gelen zavallı babama bak,
Kendi sarmalına yenik düşmüş, o korkunç yılan
Boğmuş onu, yatıyor; yetim kalan yavrular
Açlıktan kıvranıyorlar, ama güçleri yetmiyor 250
Babanın onlar için avladıklarını yuvaya taşımaya.
Gör bizi, nasıl derin sıkıntılar içinde, nasıl ikisi de
Biri baba evinden kovulmuş, öteki evin içinde kaçkın,
Bu iki babasız yetime bir bak, bana ve Elektra'ya!
Sana kurbanlar kesmiş, adaklarla yüceltmış bir adamın
Çocuklarına bunu reva görürsen, hangi eller
Sana adaklar sunacak bundan böyle şükran duygularıyla?
Bu kartal soyunu böyle mahvolup gitmeye terk edersen,
Ölümlülere bir güvenilir umut işareti bile göndermezsen

Kral soyunu böyle kurutup tüketirsen, kurban törenleri için
260

Boşuna hizmet beklersin bundan sonra sunağında!
Koruyucumuz ol bizim! Yerin dibine gömülmüş görünen
Bu yüce kral soyunu, kucakla yükselt yeniden!

KORO BAŞI

Dinleyin çocuklar, baba ocağının kurtarıcıları, dinleyin,
Sesiniz fazla yükselmesin sakın! Yoksa sizi işiten biri,
Üstelik diline geldiği gibi bir de allayıp pullayıp, gider
Her şeyi, gün gelip onların da alevler içinde kıvranarak
Ölüp gittiklerini görmek için can attığım efendilerime,
anlatıverir!

ORESTES

Güçlü Apollon'un kehaneti, yalnız bırakmayacaktır beni,
Odur çünkü bana bu cüreti veren, öyle ki; 270
Bağırırçasına seslendi bana, kaynayan kanımı birden
Buz gibi kış soğuğuyla donduracağını söyledi, eğer
Babamın katillerinin peşine düşüp, onları aynı şekilde
Öldürerek almazsam öcünü, mal mülk bir yana,
Ağır cezalarıyla ruhumu mahvedeceğini
Söyledi, dayanılmaz acılar içinde kıvranarak
Kendi bedeninde ödersin bedelini, dedi bana.
Yerin altından öfkeli ölülerin, ölümlüleri
Kovaladığı kokuyla, ağır hastalıklar gelecekmış
Başıma, o taun, sivri dişler gibi taa derinlerine dek 280
Kemirecekmış etimi, mecalsiz bırakıp beni,
Kıvrır kıvrır saçlarımı bembeyaz yapacaktı!
Dahası, babamın, öcü alınmamış kanından beslenen
saldırganlardan söz etti, karanlıkta onların
Gözlerinin parlamışı görünürmüş. Yeraltı varlıklarının
Karanlık kucağından fışkıran, öldürülmüş yakınların
Yalvarışları ve çılgınlıklar ve karanlığın boşluk
Dehşeti çileden çıkarırmış ve düşürmüş peşine
Ve toprağın kırbaçlarıyla ırzına geçilmiş o bedeni

Halkın çığlıkları kovarmış kentten dışarı! 290
 Böyle biri hiç nasip alamazmış adak şurubundan
 Ne de kurbanın kutsal suyundan bir yudum bile.
 Babasının göze görünmez hiddeti, sunaktan atarmış
 Onu, kimseden ne bir selam gelir, ne de bir çatı altı.
 Ölür gidermiş sonunda böylesi, itilip kakılıp nefretle
 Terk edilmiş olarak berbat kaderine.
 Bu kehanetin önünde eğilmez miyim ben?
 Hem inanmasam da, yapacağım yapmam gerekeni.
 Beni buraya getiren birçok etken var:
 Tanrının buyruğu, babam için çektiğim acı; 300
 Sonra her şeyim elimden alınmış sefaletim,
 Ayrıca, Troya'yı yıkan o ünlü yürekliliğin
 İki kadına yenik düşmüş olması; çünkü,
 Aigistos'un ki de kadınca.
 Değilse çıkacak yakında meydana.

KORO BAŞI

Ey kader tanrıçaları, Zeus'un da istediği gibi
 Adaletle uygun
 Bitirin bu işi.
 Nefretin sözü, yine nefretin 310
 Sözüyle kesilsin! Adalet Tanrıçası Dike,
 Haykırır, suçu sabit görmüşse:
 Kanlı saldırının bedeli, kanlı saldırıyla
 Ödenmeli.
 Kim yaptıysa, acıyı o çekmeli! Denilmiştir
 Üç zaman önce.

Birinci Deyiş

ORESTES

Ey dehşete uğramış babam benim! Ne yapsam,
 Ne söylesem de, mezarın seni tuttuğu uzaklardan
 Buraya çevirsem rüzgârı?
 Karanlık, ışığa direniyor. 320
 Ama sevgiye kendini adamak, vardı bir zamanlar

Atreusoğulları'nın sarayında söylenen bir ağıtta!

İkinci Deyiş

KORO BAŞI

Ah çocuk, kor ateşin dişleri
Geçer mi hiç ölünün fikrine,
Er geç bastırır onun öfkesi her şeyi!
Ağlanacak ölünün ardından
Ve çıkacak katili meydana;
Yeter ki ayağa kalksın öcünü alacaklar,
Babaların ve çocukların ağıtına
Bütün çevre katıldı mı
İzler kesin çıkar açığa.

330

Birinci Karşı Deyiş

ELEKTRA

Baba, gözyaşlarıyla yüklü üzüntüm
Erişsin kulağına!
Ağıt yakıyor iki çocuğun,
Mezar başında sana!
Ülkeden kovulmuşuz,
Yardıma muhtaç!
Hak mı bu şimdi?
Bela nerede gelmez başa?

KORO BAŞI

Ama uygun bir tanrı,
Bütün bunlardan sonra isterse
Acı mezar başı ağıtları yerine
Daha neşeli bir şarkı verebilir
Dudaklarınıza, kral sarayında size
Bir zafer şarkısı söyletebilir!

340

Üçüncü Deyiş

ORESTES

Ey babam, Troya'da
Likya'lıların mızrakları altında
Can vermiş olsaydın keşke!

Ünün gelirdi sarayına
 Mutsuz olmazdı çocukların böyle,
 Sana bir mezar yapılırdı ki koskoca
 Denize nazır, görkemli,
 Bu belalar da gelmezdi
 Sarayının başına.

350

İkinci Karşı Deyiş

KORO

Kahraman şehitlerden olurdu
 Dostlar içinde dost,
 Yeraltı dünyasında da büyük
 Kutsal bir kral
 Sayılırdı yine;
 Bu dünyada kraldı çünkü,
 Kaderi kendi elinde
 Kral âsâsıydı tüm görkemiyle!

360

Üçüncü Karşı Deyiş

ELEKTRA

Hayır baba, Troya
 Surlarının önünde neden sen
 Öteki halktan biri gibi,
 Onların mızrağıyla vurulup da
 Skamandros kenarına gömülecekmişsin?!
 Asıl seni öldürenlerin ölümünü duymalıydın sen
 Çok uzaklardan, daha oradayken!
 Bu kadar acıyı da çekmezdin boşuna!

370

KORO BAŞI

Bu söylediğin, ey çocuk, altından da değerli,
 Uzak kuzeyin mutluluk ülkesindekinden de
 Daha büyük bir mutluluk olurdu:
 Eğer gerçek olsaydı tabii.
 Oysa çifte kırıbacın şakırtısı yaklaşıyor
 Gittikçe: Yardım edebilecekler ölmüş gitmiş,
 Yaşayan kanlı ellerse hükmediyor ve bize düşman.
 Çocuklara düşüyor bu iş!

Dördüncü Deyiş

ORESTES

Bu söz, delici bir ok gibi 380
 Giriyor kulağımdan içeri!
 Ey Zeus! Sen ey en belalı en küstah ellere
 Hak ettikleri cezayı böyle gecikmeyle
 Gönderen Zeus, o eller annemin de olsa
 Durma, yap gereğini!

Beşinci Deyiş

KORO BAŞI

Ah, kutlama şarkısı söylemek
 Nasip olsa bana, adamın vurulmuş boynu üstüne,
 Kadının da! Umut böylesine belirdiyse
 Gizlemek niye?
 Yüreğin kıvrımlarında biriken 390
 Öfke ve nefret, rüzgâr oldu esiyor şimdi!

Dördüncü Karşı Deyiş

ELEKTRA

Şiddetin tanrısı Zeus
 Gün olup alev alev eliyle
 Parçalarsa o kadının yüzünü,
 O zaman gelir ancak ülkeye güven.
 Haksızlığa karşı çıkmak için adalet istiyorum ben!
 İşit beni ey toprak ana Gaia
 Ve siz yeraltının büyükleri, kulak verin bana!

KORO BAŞI

Ne var ki, değişmez yasadır:
 Bir damla kan aktı mı yere, 400
 Başka kanlar fışkırır.
 Cinayet, kana kan ister ardından. İntikam,
 Önce öldürülenin yarattığı felakete
 Yeni felaketler katar.

Altıncı Deyiş

ORESTES

Ey yeraltı dünyasının kahredici güçleri,

Neredesiniz, hani? Baksanıza
 Atreus soyundan ne kaldı geriye? Kalan biz,
 Nasıl saygınlığını yitirmiş, nasıl çaresiz
 Bir haldeyiz? Nereye baş vuralım, ey Zeus?

Beşinci Karşı Deyiş

KORO

Senin bu acı durumunu görünce
 Kan ağlıyor yüreğim yine!
 Umutlar uçtu gitti, karanlık sardı
 Ortalığı bu sözlerle.
 Ama seni yeniden kararlı görsem
 Cesaret sürüp atar kaygıyı
 Ve güzel görünür yine her şey.

410

Altıncı Karşı Deyiş

ELEKTRA

Ne demem gerekiyor peki?
 Bizi doğuran kadının
 Çektirdiği acıları mı sayıp dökeyim?
 Kaldı ki yüzüme gülse de sonuç değişmez,
 Çünkü taş kalpli kurt gibi görüyorum annemi.

420

Yedinci Deyiş

KORO BAŞI

Kissia'lı⁵ ağıt yakıcı kadının tarzına uyarak
 Pers ağıtının vuruşunu veririm art arda
 Ve giderek kan çıkmaya başlar vurdukça
 Hızla ama ritimlice uzanır el bir yukarı bir aşağı
 İzleyen göz serseme döner,
 Ve sestten kazan gibi olur kafa!

Sekizinci Deyiş

ELEKTRA

Yazık sana hayasız kadın, yazıklar olsun ey annem olacak!
 Düşmanını def edercesine
 Öylesine saygısız gömdün kralı sen
 Kendince bir ağıt yaktın sözde
 Tek damla yaş akmayan kupkuru gözlerle!

430

Dokuzuncu Deyiş

ORESTES

Ne şerefsizliktir bu anlattığın! Çok yazık!
Ama ödeyecek bedelini!
Tanrıdan alıyorum gücümü ben!
Kendi elimedir güvenim.
Onu öldürürsem gözüm açık gitmeyecek

Yedinci Karşı Deyiş

KORO BAŞI

Ya cesedi, düşünsene, parça parça.
Onu gömen yaptı bunu,
Sırf sana
Dayanılmaz bir kader biçmek için.

440

Sekizinci Karşı Deyiş

ELEKTRA

Babamın akıbetini anlatıyorsun. Ya ben,
Tüm haklarım, saygınlığım elimden alınmış olarak
Kaldım bir kenarda, itildim köpek gibi.
Unutmuştum gülmeyi, yaşlar hücum ediyordu
Gözüme. Ama gizledim acımı da, gözyaşımı da
İnadına. Bu duyduklarını iyi tut aklında!

450

Dokuzuncu Karşı Deyiş

KORO BAŞI

Aklında tut! Bu sözcük delip geçsin kulağını
Ve otursun yüreğinin sakın köşesine.
Böyleydi gerçekten.
Ötesini öfkene sor, söylesin!
Sarsılmaz bir yüreklilikle gitmen gerek üstüne!

Onuncu Deyiş

ORESTES

Sana sesleniyorum, baba, senden olanların yanında dur!

ELEKTRA

Ben de katılıyorum baba, bu seslenişe, gözyaşlarımla!

KORO

Bizler, hepimiz, yüksek sesle, katılıyoruz!

HEPSİ BİRDEN

Kulak ver bize, ışığa çık görün.

Düşmanlara karşı, yardım et!

460

Onuncu Karşı Deyiş

ORESTES

Güç güce karşı, adalet adalete karşı savaşsın!

ELEKTRA

Ey tanrılar, adaletimizin cinayetini tamamlayın!

KORO

Duanızı duyunca bir titreme alıyor beni!

Ölümcül felaket nicedir bekliyordu

Duanızla gerçekleşecek.

Onbirinci Deyiş

Ah, insanın doğasındaki acı,

Ne kötüdür sesin senin,

Ey felaketin kanlı vuruşu!

Yazık, ne korkunç bir gidiş!

Ah, bu dindirilmesi zor sancılar!

470

Onbirinci Karşı Deyiş

Ama bu sarayın kurtuluşu da

Başka birilerinden gelecek değil ya,

Kendi içindeki kanlı kavgadan

Gelmek zorunda; işte bunun şarkısıdır

Şimdi yeraltı tanrılarına söylediğim!

KORO BAŞI

Ey yerin altındakiler, kulak verin

Bu duaya ve güçlendirin bu çocukları ki

Ulaşabilsinler zafere!

ORESTES

Ölümün krallar gibi olmadı ey babam benim,

Sarayında krallığı bana bağışla bari!

480

ELEKTRA

Benim de senden dileğim var baba, yardım et bana,

Aigistos'un hesabını görmek de bana nasip olsun!

ORESTES

O zaman insanlar tören adaklarını sana
Adayacaklardır; aksi halde seni anıp yüceltmeyecekler
Kendi memleketinin ölümler töreninde yakılan kurban
ateşiyle!

ELEKTRA

Oysa düğünümde baba evinin, bana düşen
Paylarıyla da her şeyden önce senin
Mezarını süslemek isterim ben!

ORESTES

Ey toprağın tanrıçası Gaia, babamı gönder seyretsin kavgamı!

ELEKTRA:

Ey yeraltı tanrıçası Persefone, mutlu bir zafer armağan et
bize! 490

ORESTES

İçinde öldürüldüğün banyo kurnasını düşün, baba!

ELEKTRA

Ve üstüne atılan ağı düşün!

ORESTES

Demirsiz prangalara vurdular seni, baba!

ELEKTRA

Hileyle kumaşlara boğdular, utanç verici!

ORESTES

Ah, baba, bu utanç uyandırmıyor mu seni?

ELEKTRA

Sevgili başını kaldırmayacak mısın, babam benim?

ORESTES

Başına gelenlerden sonra yeniden zafer istiyorsan
Adalet tanrıçan Dike'yi gönder de yardıma
İntikam için katillere aynı acıyı çektirsin çocukların!

ELEKTRA

Bu son çağırma kulak ver ey babam! 500
Gelip mezarına konmuş küçük yavruna bak!
Oğluna acı, kızına acı da, Pelops soyu yok olup gitmesin!

ORESTES

Ölmüş olsan bile ölü olmazsın o zaman;
Çocuklar, ölmüş babaların ününü yaşatırlar;

ELEKTRA

Mantar nasıl deniz dibindeki ağın
Su yüzünde işareti olursa, çocuklar da
Soyu taşıyıp götürenlerdir yeryüzünde.

ORESTES

Kulak ver bize! Senin için söyleniyor bu acılı şarkı.
Onu yüceltirsen, kendini kurtarmış olacaksın!

KORO BAŞI

Ağıtlarda yapılmayan şeye, mezara saygıya, 510
Özellikle geniş yer verdiniz yakarılarınızda.
Ama madem ki kararlısın eyleme geçmekte,
Tam yap o işi ve tanrını sına!

ORESTES

Elbette! Ama kafamda dönüp duran bir soru var:
Bu adak sunucularını niçin gönderdi o? Bu sonsuz acının
Ödenemez kefaretime onu sonradan yine de zorlayan nedir?
Asla saygı duymadığı ölüye, ürkek de olsa bir
Saygı sunuşu yapıyor. Neden? Yaptığı kötülüğün
Yanında hiç kalan bu çaba, anlaşılır gibi değil!
Çünkü, bir damla kan için bile varını yoğunu adasan, 520
Boşunadır, demişler. İyi bilinir bu. Öyleyse neden?
Bir bildiğin varsa anlat bana, ben de bileyim!

KORO BAŞI

Biliyorum, çocuk, kendim yanındaydım; bir kâbustan,
Gece hortlayan dehşet görüntülerinden ürküp
Bu adakları sunalım diye gönderdi bizi o kadın.

ORESTES

O kâbus neymiş, öğrenebildiyseniz anlat bana!

KORO BAŞI

Dediğine göre, sanki bir canavar doğurmuş gibi gelmiş ona

ORESTES

Nasıl dediyse aynen onu söyle bana!

KORO BAŞI

Bir kundak bebesine dönmüş canavar birden.

ORESTES

O canavar yavrusu bir şey istemiş mi ondan? 530

KORO BAŞI

Kendisi meme vermiş o yavruya, rüyasında.

ORESTES

O yaratık memeye zarar vermeden emmiş mi güzelce?

KORO BAŞI

Hayır, sütle birlikte koyu kan pıhtısı emiyormuş.

ORESTES

Bir insanın böyle rüya görmesi boşuna olmaz!

KORO BAŞI

Zaten o da dehşet içinde haykırarak uyandı,
Gece yarısı sönük bir yağın meşaleyi yaktırdı hemen kraliçe,
Tüm saray ıslı ıslı oldu birden.

Sonra da işte bu matem adaklarını gönderdi mezar başına,
Korkudan en iyi güvence olarak düşündü zahir.

ORESTES

Ama ben, bu rüya benim işime yarasın diye 540

Yalvarıyorum işte sana ey toprak, babamın mezar toprağı!

Ben o rüyayı yordum bile, çünkü ve yorum tam tutuyor:

O canavar, benim de doğduğum aynı karından doğup

Hemen ardından kundağa sarıldığına göre,

Ve benimle aynı memeyi emdiği, ama tatlı süte

Koyu pıhtı kan karıştırdığı düşünülürse,

Üstelik anne dehşete düşüp, sancı ve korkuyla haykırıyor:

Öyleyse yarattığı emziren, gerçekte ölecek

Demektir bu. Canavar ben oluyorum ve onu

Öldürüyorum. Rüyanın yorumu budur bence. 550

KORO BAŞI

Böyle şeyleri yormada iyisin doğrusu. Dileyelim,

İsabetli olsun. Yalnız şimdi arkadaşına da anlat
Neyi o üstlensin, neye karışmasın.

ORESTES

Planım çok basit: Sen, Elektra, içeri giriyorsun,
Ama dikkat et, hiçbir şey belli etmeyeceksin,
Koskoca adamı o kadın hangi hileyle öldürdüyse,
Kendisi de aynı ölüm ağına kıştırılmış olarak
Can verecek; Apollon da, hiç yanılmayan
Kehanetinde böyle demişti. Ben, silah arkadaşım
Ve dostum olan Pülades'le, yani şu adamla birlikte, 560
Tam gezgin gibi donanmış ve kimsenin tanımadığı
Yabancılar olarak sarayın kapısına gideceğim.
İkimiz de Fokis şivesinin taklidiyle
Parnasos'takiler gibi konuşacağız.
Binaya habis bir ruh egemen olduğu için
Nöbetçi bizi pek de iyi karşılamayacaktır elbet.
Öyleyse biz de, oradan geçen birinin şaşırarak durup:
"Bu Aigistos, içeride besbelli, kapının
Vurulduğunu da duyduğu halde, bu yakarıcıları,
Saray kapısında niye böyle bekletir ki?" demesi gibi 570
Bir şeyler söylemek için bekleriz. Sonra ben,
Sarayın kapı eşiğini bir aştım mı, dosdoğru gider
Babamın değerli tahtına kuruluvermiş olan adamı
Bulurum, o tahttan iner, yüzünü yüzüme yaklaştırır
-Ve inan ki bana aşağılayıcı bir bakışla bakacaktır-
İşte o an, daha "Nereden böyle, yabancı?" diye sormadan
Kılıcımla bir vuruşta leşini yere sererim onun.
Böylece cinayetden yana nasibi hiç eksilmemiş tanrılar
Üçüncü olarak bu kez saf bir kan içecekler.
Sen ama, kız kardeşim, içeride çok uyanık olmalısın ki
Benim işlerim de tam yolunda gitsin. Sizlerden de 580
Rica ediyorum aman, ağzınızı sıkı tutun,
Yalnızca yeri geldiğinde konuşmak üzere, susun!
Ötesini, kılıcımdan bu kanlı girişimleri isteyen

Tanrı Apollon'a havale ediyorum ben.

(*Orestes ile Pülades yana çekilirler, Elektra saraya girer*)

KORO

Yeryüzü, korkunç olaylara gebe

Ve karanlık deniz diplerinde

İnsana susamış yaratıklar kaynaşmakta, onların

Dehşet verici kolları uzanıyor dalgalarla.

Yerle gök arasında yok edici ateş bulutları

Seyirtiyor bir uçtan öbür uca,

590

Fırtınaların öfkeli uğultusu

Kovalıyor tüm uçuşanları!

Birinci Karşı Deyiş

İyi ama, adamın utanmaz yüzünden

Söz eden var mı hiç,

Hele Kadın'ın pervasız öfkesinden?

Kadınların, o en küstah, en koyu hırsı ve ateşi

Değil midir, ölümlüler için

Hep felaketin esas kaynağı?

Her çiftin, her birlikteliğin tepesindeki

Bu kadın-egemen baskıdır, sürekli ezen,

600

Hem hayvanları, hem insanları!⁶

İkinci Deyiş

Aklını kullanmak isteyen herkes,

Bir zamanlar Testios'un kızı Altaia'nın,⁷

Kendi öz oğlunu nasıl,

Bir ateşle gizlice

Ölüme gönderdiğini bilmeli!

Çocuğun, daha doğumda

Hayatının bağlandığı odunu, bir anlık öfkeyle

Kadın, bile bile ateşe atıvermiş de hani,

Yanıp kül olunca odun, çocuk da ölmüş. Gerçi kadın

610

Kendi canına kıymış sonra, ama ne fayda!

İkinci Karşı Deyiş

Onun gibi Sküllä⁸ da tüm söylencelerde

Karla ve nefretle anılır; yaşadığı kenti kuşatmış olan
 Düşman Minos'a âşık olup, onun
 Dügün takısı diye armağan edeceği
 Altından bir Girit kolyesine kanarak, Sküllä,
 Babası Nisos'a ölümsüzlük sağlayan saç telini
 O uykudayken kesmiş, baba ölünce kent düşmüş,
 Sküllä ise, muradına erememiş,
 Hermes, yeraltı dünyasına götürmüş onu.

620

Üçüncü Deyiş

Ama aslında bu kötülükleri düşünmenin
 Yeri de değil,
 Zamanı da! Çünkü
 Her şeyden önce kendim de
 Düşmanları titreten
 Silahşör bir kahramanın
 Bu sarayda kadın hilesine ve öfkesine
 Kurban gidişini yaşadım,
 O ocak sönerken sustum
 O kadının yaptığına ortak oldum böylece.

630

Üçüncü Karşı Deyiş

Ama yine de, ünü en kötüye çıkmış felaket
 Lemnos'taki⁹ elbet. O ada bununla anılır olmuş,
 Tüm kadınlar, kocalarını öldürmüşler.
 Halk içinde nefretle kınanıyor bu.
 Tanrının lanetlediği bir cinayetle
 Onurundan da olarak, çöküp gitmiş o kadın cinsi.
 Ee, tanrının dışladığına kimse saygı duymaz.
 Haklı değil miyim?

Dördüncü Deyiş

Hakka karşı ayaklar altına alınan
 Adalet tanrıçasının keskin kılıcı
 Dosdoğru kalbi hedef alır
 Ve tanrısal düzene
 Karşı çıkıp da

640

Zeus'tan korkmayı unutanların
Göğsüne saplanır kalır o kılıç.

Dördüncü Karşı Deyiş

Adaletin zemini sarsılınca
Kader onun kılıcını döver tezgâhta,
Çeliğine su verir, bileyip keskinleştirir
Ve sonra derin akıllı yüce Erinnü¹⁰
Sarayın oğlunu gönderir
Eski kandan öç almak için.

650

*(Orestes ve Pülades, gezginci giysileriyle saray kapısına gelir-
ler)*

ORESTES

Hey, oradaki! Dış kapıyı vuruyoruz,
Duymuyor musun? Kimse yok mu?
Delikanlı, baksana, nöbetçi! Aç şu kapıyı!
Üçüncü kezdir sana sesleniyorum, eğer Aigistos da
Konukseverliği sürdürüyorsa, açılın artık bu kapı!

KAPI MUHAFIZI

Tamam tamam, duydum! Kimsin, neredensin, yabancı?

ORESTES

Efendilerine söyle, onlar için geldim,
Haberler getirdim kendilerine.
Çabuk ol! Arabalarını karanlık basmak üzereymiş,
Gezinler, aynı zamanda geceleme için
Uygun bir yer arıyorlarmış, de.
Yetkili biri gelsin, evin kadın efendisi,
Ya da erkeği olsa daha iyi, çünkü
Sıkılganlık girerse işin içine, laflar
Pek anlaşılmaz olur, oysa erkek erkeğe
Daha daha konuşulup anlaşılır.

660

(Muhafız gider. Klütaiestra gelir, yanında iki hizmetkâr)

KLÜTAİESTRA

İhtiyacınız neyse söyleyin ey yabancılar, sarayımızda
Ne imkân varsa sizin için hazır ederiz.

Sıcak banyo, tüm yorgunluğunuzu gidermek için 670
 Yumuşak yatak, sürekli hazır hizmet;
 Başka istekleriniz varsa, o erkek işi oluyor,
 Şimdi sizinle ilgilenecek olanlar gelir.

ORESTES

Buranın yabancısıyım, Fokis'ten geldim, Daulis'liyim;
 Yüküm sırtımda Argos'a doğru yol alırken
 Gecelemek istediğim bir yerde
 Hiç tanışmadığımız birine rastladım,
 –Fokis'ten Strofios'muş, konuşma sırasında
 Adı geçti– bana dedi ki:
 "Dost, madem Argos'a gidiyorsun, Orestes'in 680
 Öldüğünü söyleyiver ana-babasına,
 Kolay bulursun onları, haa, bir de unutma sor,
 Ölülerini oraya mı isterler, yoksa sonsuza dek
 Yaban ilde gömülmesine razılar mı,
 Bana bir haber ediver, çünkü şimdi ardından
 Ağladığımız o değerli kişinin külleri
 İri karınlı bir bronz testi içinde duruyor."
 Öyle dedi bana, ben de duyduğumu aynen iletiyorum,
 Ama tam iletilmesi gereken kişiye mi söylemiş oldum,
 Bilemem, yalnız babasının bilmesi gerekiyormuş, bildiğim
 bu. 690

KLÜTAIMESTRA

Vay başıma gelenler! Temelden yıkıldık şimdi!
 Ah, bu sarayın durdurulamayan korkunç laneti, ah!
 Birazcık gizlenip korunmuş duranı bile nasıl da
 Hedef almış gibi vuruyorsun okunla! Hele en
 Zavallı beni tüm sevgililerimden edip yapayalnız
 Bırakıyorsun! Şimdi de Orestes'i aldın ha?
 Buranın batağından kurtulup uzakta iyi bakımlı
 Bir yere ayağını basmış, bizim umudumuz olmuştu,
 Bu felaket sarsıntının son doktoru, o da mı gitti?!

ORESTES

Ah, sizler gibi yüksek kişilere iyi bir haberle 700

Gelseydin de keşke, konukseverliğinize o sayede
 Layık olabilseydim. Yaban ellere gelmiş biri için
 Konukseverlikten daha değerli ne olabilirdi ki!
 Ama beni dostça karşılamış olan sizlere,
 Sözüünü verdiğim bir haberi iletmezsem
 Tanrılara da hoş gelmez, diye düşündüm.

KLÜTAİMESTRA

Bu yüzden sana daha az değer verilecek değildir
 Ne de seni daha az dost olarak göreceğiz gözlerimiz;
 Daha sonra da olsa, er geç gelecekti bu kötü haber.
 Evet, gün boyu yol gitmiş olan bu yabancının
 Rahatını sağlayacak şeyler yapmanın zamanıdır artık;
 (Hizmetkâra)

710

Konuğu sen kendin götür konuklara açık olan erkekler
 salonuna,
 Dönünce de yol arkadaşını al götür, ikisi rahat etsinler!
 Görev sana verildi, sorumlusu da sensin!
 Bize gelince, biz bu acı haberi evin efendisine
 Eksiksiz iletelim ve dostlarla bir araya gelerek
 Kaderin bu son darbesi üstüne ne yapacağımızı düşünelim.
 (Klütaiestra, kadınlar kapısına döner; Orestes ile Püla-
 des ise hizmetkârla birlikte saraya girerler)

KORO BAŞI

Haydin ey ahali, haydin ey saraydakiler,
 Orestes'e yürekliliğin gücünü kanıtlayarak
 Yardımcı olmak için bundan iyi zaman var mı?
 Ey, kutsal ocak! Ey, filo komutanı yüce kralın
 Cesedini saklayan tepeciğin içindeki mezar,
 Kulak ver bize, yardıma koş şimdi!
 Çünkü hileli kandırma gücünün tanrısı
 Peitho¹¹, savaş alanında şimdiki
 Ve yeraltındakilerin Hermes'i, o güçlü tanrı,
 Kılıçların yok edici mücadelesinde
 Orestes'in yanında olmalı.

720

(*Ebe Kadın Kilissa, saraydan çıkıp gelir*)

KORO BAŞI

Yabancı adam kötü haber getirmişe benzer;
Çünkü bak, Ebe Kadın çıkmış ağlayarak geliyor.
Nereye böyle Kilissa, beleşe aldığın
Üzüntün de sırtında nereye gidiyorsun?

730

EBE KADIN

Efendimiz kraliçe, Aigistos'u bir an önce,
Yabancıya götürmemi istedi ki, onun getirdiği
Haberı erkek erkeğe daha iyi anlaması için
Kendi kulaklarıyla dinlesin.

Ah, derinden yıkılmış görünen bakışlarının ardında
Nasıl da gizliyor sevincini,

Çünkü yabancıların getirdiği kara haber

740

Sarayı üzüntüye boğarken, kraliçe için

Tam bir sevinç kaynağı. Ve tabîî şimdi

Aigistos da çok sevinecek buna. Ah, ben zavallı,

Geçmiş zamanlardan beri pek çok dayanılmaz

Talihsizlikler geldi Atreusoğulları'nın bu eski

Sarayının başına, kalbim parça parça oldu, ama

İçim böylesine acıyla hiç dolmamıştı;

Ötekilere hep sabırla göğüs germiştim;

Oysa şimdi benim Orestes'im, hayatımı vermiştim ona

Anne karnından alıp yetiştirmiştim... geceleri

750

Onun ağlama sesleriyle uyanırdım,

Bunalttığı da olmuştur beni, ama dayandım.

Öyle ya, çocuk dediğinin ağzı var dili yoktur,

Bir hayvancık gibi akıllıca bakacaksın ona!

Kundaktaki çocuk, acıkmış mı, susamış mı,

Altını mı ıslatmış, sen bileceksin

Bütün bunları hep, o ne desin?

Beni yanılttığı da çok olmuştur ya,

Neyse... bezlerini değiştirdim sonra,

Hem çamaşırcılık, hem bakıcılık yapardım yani.

760

Bütün bunlara ne için katlandım ben,

Babasına bir delikanlı yetiştirmek için!

Ve şimdi duyuyorum ki, o ölmüş!

Bense şimdi, bu haberi öğrenip sevin sin diye

Bu sarayı lekelemiş olan adama gitmekteyim.

KORO BAŞI

Kraliçe onun nasıl gelmesini söyledi sana?

EBE KADIN

Nasıl mı? O ne demek? Tam söyle ki anlayayım!

KORO BAŞI

Yanında silahlılarla mı, yalnız mı gitsin dedi?

EBE KADIN

Mızraklı uşakların korumasında gitmesini söyledi.

KORO BAŞI

İşte sen, nefret ettiğin o adama böyle demeyeceksin!

770

İyi haberi gürültüsüz patırtısız gidip öğrenmesi için

Yalnız gitmesinin istendiğini söyle, ama çabuk ol.

İyi haberci, eğri haberi doğrultur, derler.

EBE KADIN

Ne o, sizin de sevinmiş gibi bir haliniz var?

KORO BAŞI

Zeus'un iradesi bir gün tüm üzüntüleri tersyüz edecek.

EBE KADIN

Nasıl? Tek umudumuz Orestes ölmüşken mi?

KORO BAŞI

Bırak şimdi, kötü bir bakıcı bile görür bunu!

EBE KADIN

Ne diyorsun sen? Başka bir bildiğin mi var?

KORO BAŞI

Haydi sen git, senden isteneni yap;

Ötesini tanrı bilir, tanrıya bırak!

780

EBE KADIN

Gidiyorum ve senin dediğini aynen yapıyorum;

Ah, tanrılar sonunu güzel getirse!
(*Gider*)

Birinci Deyiş

KORO BAŞI

Ey Olümpos tanrılarının babası!
Ey Zeus! İşit bu duamı
Ve yerine getir ki,
Bu sarayda nihayet
Akılla ve ölçüyle davrananların
Dediği olsun.
Ah Zeus, ey Zeus,
Sarayın içinde, onu gözet ki
Üstün gelsin düşmana!
Sen onu yüceltirsen
O, iki katı, üç katıyla öder bunun karşılığını sana!

790

Birinci Deyiş

Düşün ki bizim bu sevgili yetim delikanlımız
Zavallı bir tay gibi hep
Acıların arabasına koşuldu.
Bir ayar yap onun koşmasına,
Bir ritim ver, bir hedef koy da bak
Nasıl o ritme girip o hedefi buluyor bir koşuda!
(Ah Zeus, ey Zeus,
Sarayın içinde, onu gözet ki
Üstün gelsin düşmana!
Sen onu yüceltirsen
O, iki katı, üç katıyla öder bunun karşılığını sana!)

İkinci Deyiş

Siz ey saray içinde hazineleriyle
Zenginliğin rahatına ermiş tanrılar,
Dinleyin bizi ey muhteremler!
Haydin, eskiden akıtılmış kanları
Yeni bir hukukla yıkayın!
Eski cinayet, geçmişe tanıklık edip

800

Durmasın ortalıkta!

Sana gelince ey, güzel portalin önünde

Tüm heybetiyle duran Apollon,

O soyun yeniden saraya

Egemen olmasını sağla ve karanlığı yarıp

Işık saçsın o, parlaklığıyla!

810

İkinci Karşı Deyiş

Elbet Maia'nın oğlu Hermes de

Yardıma koşsun kendince,

Eylemleri yıldırım hızıyla

Sonuçlandırmanın ustası Hermes,

Gizli kalmış olanı gün ışığına çıkarır isterse, ama

Dilediğinde gece gibi karatır bakışı,

Görünmez yapar gündüzü de.

(Sana gelince ey, güzel portalin önünde

Tüm heybetiyle duran Apollon,

O erkek soyunun yeniden saraya

Egemen olmasını sağla ve karanlığı yarıp

Işık saçsın o, parlaklığıyla!)

Üçüncü Deyiş

İşte o zaman

Kâbuslardan arınmış sarayın içini

Sofuca esintileriyle dolduran

Kadınların büyülü şarkısını

Söyleyelim biz de.

Kentin esenliği için olacak bu

Ve benim, benim mutluluk kazancımı da artıracak,

Belanın dostlardan uzaklaşması.

Eylem anı geldiğinde ey oğul, cesur ol,

Ve o, anne sesiyle sana "Oğlum!" dediğinde

Babanın kaderini ünle sen de, yap gereğini,

Bil ki hiç kimse suçlayamaz seni!

820

830

Üçüncü Karşı Deyiş

Perseus¹² gibi yürekli ol, ey oğul,

At içinden her çeşit korkuyu!
 Yerin altındaki sevgili babanın ruhunu
 Ve bizi şad etmek için, bitir kanlı işini,
 Perseus'un Gorgo denen dişi canavara yaptığı gibi.
 Sonra da, öldür o katil efendiyi.
 (Eylem anı geldiğinde ey oğul, cesur ol,
 Ve o, anne sesiyle sana, "Oğlum!" dediğinde
 Babanın kaderini ünle sen de, yap gereğini,
 Bil ki hiç kimse suçlayamaz seni!)

(*Aigistos yanında kimse olmaksızın gelir*)

AİGİSTHOS

Çağrılmadan gelmiş değilim; çağrı geldi bana.
 Dostlar uğramış buraya, diye duydum,
 Bir de haber getirmişler ki, hiç hoş değil; 840
 Orestes ölmüş! Bu kara haber, henüz eski yaraları
 Kanayan, eski acılarla sancılı sarayda bir duyulacak olsa,
 Yer yerinden oynar. Peki böyle bir haberin doğruluğunu
 Kontrol etmem mümkün müdür acaba? Bir gören
 Var mı örneğin, yoksa bu uğursuz bilgi,
 Kadınların uydurduğu, orada burada bir parlayıp da
 Sonra unutulmuş türden bir gevezelik midir, senin bilgin var
 mı?

KORO BAŞI

Bizim de kulağımıza geldi tabii ki; ama sen bunu en iyisi
 İçerideki yabancılara sor. Çünkü onlarla yüz yüze konuşup
 Öğrenmek varken bir ulağın iletisinin ne kıymeti olur ki! 850

AİGİSTHOS

Yabancıya kendim sorup öğreneceğim bakalım
 Orestes'in ölümüne kendisi tanık mı olmuş,
 Yoksa bir dedikoduyu duymuş onu mu söylüyor.
 Aklım da, gözlerim de açıktır benim, kimse aldatamaz!

(*Saraya girer*)

KORO BAŞI

Ey Zeus, nasıl girsem ki söze?

Yalvarmalarıma hangi sözcükle başlasam?
 Neyle bitirsem, tanrılara yaptığım çağrışı?
 İsteğimi, özlemimi, meramımı anlatmaya hangi söz uyar?
 Çünkü nihayet geldi çattı o an,
 Kalkıyor işte katilin kanlı kılıcı 860
 Ya o, sarayın Agamemnon'unu
 Sonsuza dek yok edecek
 Ya da bizim kahraman, yakıp
 Özürlüğü'n meşalesini, kentin yönetimini ele alacak
 Ve babasının zengin hazinelerini!
 Kadın, erkek, iki düşmanla birden
 Tek başına savaşıacak, tanrısal kahraman
 Orestes! Dualarımız onun zaferi için!

(*Arkadan Aigistos'un acıyla haykırışı duyulur*)

AİGİSTHOS

Ahh! Aaaaah!

KORO BAŞI

Şşşşt! Dinleyin! Duydunuz mu? 870
 Neydi bu? Sarayda neler oluyor?
 Aman buradan uzaklaşalım ki
 Bizi de suç ortağı yapmasınlar
 Çünkü olacak oldu besbelli!

(*Kapı Muhafızı saraydan dışarıya fırlar*)

KAPI MUHAFIZI

Eyvahlar olsun! Efendim öldü, yatıyor!
 Çare yok! Çare kalmadı! Üçüncü haykırışım bu!
 Efendim yok artık! Aigistos yok!
 Kırın levyelerle, ne yapın edin
 Açın şu kadınlar kapısını, açın! Kuvvetli biri
 Gerekirdi... ama geçti artık. Olan oldu eyvah! 880
 Eeey, sağırlara mı sesleniyorum ben, yoksa uykuculara mı?
 Klütaimestra nerededir? Ne duruyor daha?
 Bir şey kalmadı, yakındır, celladın kılıcı
 Onun boynunu da vuracak gibi görünüyor!

KLÜTAİMESTRA (*Çıkar*)

Bu ne bağırtıdır? Ne oldu? Söyle çabuk!

KAPI MUHAFIZI

Daha ne olsun? Ölüler, yaşayanları öldürüyor!

KLÜTAİMESTRA

Eyvah! Bilmece gibi de olsa seni anlıyorum galiba.

Geçmişte bizim kullandığımız hile şimdi aynen bizi buldu

Desene! Haydi şimdi çabuk bana eski baltamı getir.

(*Muhafız gider*)

Görelim bakalım, kim yenilecek, kim yenecekmiş. 890

Çektiğim acılar, sonunda bu bitişe sürükledi beni.

(*Orestes ile Pülades saraydan çıkarlar. Aigistos'un cesedi görünür*)

ORESTES

Seni anyordum ben de. O, payına düşeni fazlasıyla aldı nasıl olsa.

KLÜTAİMESTRA

Vah yazık! Aigistos'un gücünü devirdin, ha?

ORESTES

Seviyorsun bu adamı, değil mi? İyi işte, aynı mezarda

Yatarsın. Ölüye de ihanet etmezsin bir daha!

KLÜTAİMESTRA

Yoo, hayır, bir dur bak, çocuk! Annene kıyma, bak,

Kim bilir kaç kez uykulu uykulu annenin bu memesinden

Tatlı anne sütünü emmiştir dudakların?

ORESTES

Ne yapsam Pülades? Annemin canını bağışlasam mı?

PÜLADES

Apollon'un Delfoi kehanetleri nerede kaldı peki? 900

Yemine sadakat nerede? Tüm dünyayı

Düşman etsen de kendine, tanrıları etme!

ORESTES

Doğru, haklısın. Beni uyardığın da iyi oldu.

(*Annesine*)

Gel benimle! O ölünün yanında öldüreceğim seni!
 Babamdan önde tutuyordun onu, hayattayken de.
 Ölünce yatarsın onunla bol bol, seviyorsun ya!
 Asıl sevgi borçlu olduğundan ise, nefret edersin.

KLÜTAİMESTRA

Seni yetiştirdim ben, senin yanında yaşlanmak isterim.

ORESTES

Babamın katili olarak yanımda yaşamak istiyorsun, öyle mi?

KLÜTAİMESTRA

Olanların sorumlusu, kader tanrıçası Moira'dır güzel

çocuğum! 910

ORESTES

Öyleyse aynı Moira şimdi de seni ölüme göndermeye karar
 verdi.

KLÜTAİMESTRA

Annenin yalvarmalarından ürkmüyor musun, oğlum?

ORESTES

Anne olarak beni derin sefaletе sürükleyen de sensin.

KLÜTAİMESTRA

Seni sürüklemedim ki, değerli bir dostun evinde sakladım
 seni!

ORESTES

Rezilce satıldım, özgür bir babanın oğlu, ben!

KLÜTAİMESTRA

Satıldınsa karşılığında ne almışım peki, onu da söylesene!

ORESTES

Utancım onu söylemeye engeldir benim.

KLÜTAİMESTRA

Hayır, söyle, ayrıca babanın yaptıklarını da, kurban ettiği

canı¹³ da saysana!

ORESTES

Sen evde oturdun, o savaştı, yargılayamazsın onu!

KLÜTAİMESTRA

Kocadan ayrı kalmak, oturmak mıdır, oğul?

ORESTES

Evinde oturan kadınlar, kocanın yaptığı işin besinidir.

KLÜTAİMESTRA

Anlaşıldı, anneni öldürmeye kararlısın sen evlat!

ORESTES

Ölüm kararını sen kendin verdin, ben değil.

KLÜTAİMESTRA

Annenin intikamı için gelecek saldırılardan sakın kendini!

ORESTES

Seni kollarsam bu kez babamın kiler saldıracak bana?

KLÜTAİMESTRA

Hayattayken bir mezar taşına yalvarıyorum belli ki saçma!

ORESTES

Senin için bu kaderi hazırlayan, babamın ölümüdür!

KLÜTAİMESTRA

Bir canavar bu benim doğurduğum, emzirdiğim!

ORESTES

Evet, gördüğün o dehşet verici rüya, isabetli bir önceden
görme!

Öldürmen gerekmeyen birini öldürdün, şimdi aynı şekilde
ölmeye hazırlan sen de! 930

(Orestes, annesini saraya götürür)

KORO BAŞI

Her ikisinin kaderi için de ağlayalım;

Hele Orestes'in kanlı cinayet suçlarının birikmesi,

Onu üzücü bir doruğa çıkarıyor ki biz, bunu bile olumlarınız

Sırf sarayın gözü yerde kalmasın diye!

Birinci Deyiş

KORO

Çok gecikse de sonunda Priamos soyunun sarayına, Troya'ya
Zeus kızı Dike geldi adalet diye, yaktı, yıktı, yok etti, ceza

hırsıyla!

Kana kan, diyerek Agamemnon'un sarayına bir aslan çifti
geldi,

Bir çift Savaş tanrısı Ares'ti gelenler sanki! Sonra
 Tanrı Apollon'un doldurup gönderdiği kaçak delikanlı
 Geldi ve 'tanrı istiyor' diyerek çok kanlı bitirdi işi. 940
 Haykırın şimdi sevinç çığlıklarıyla,
 Kral sarayı, kurtuldu belalardan:
 Mahvolmasından ürünün
 Çifte lanetten
 Uğursuz yönetimden
 Ve iktidarından dehşetin!

Birinci Karşı Deyiş

Uzun süredir içten içe kaynayan kin ve hileyle
 Aldı kurban edilen kızının intikamını kraliçe.¹⁴
 Ama hakiki Zeus kızı Dike, hani biz ölümlülerin
 Haklı olarak Adalet dediğimiz tanrıça, 950
 El koydu bu kavgaya
 Ve öldürücü bir öfkeyle
 Yüklenip yok etti düşmanı.
 (Haykırın şimdi sevinç çığlıklarıyla,
 Kral sarayı, kurtuldu belalardan:
 Mahvolmasından ürünün
 Çifte lannetten
 Uğursuz yönetimden
 Ve iktidarından dehşetin!)

İkinci Deyiş

Demek ki geç de olsa Apollon,
 Derin yer yarığını mesken edinmiş o Parnasos'lu tanrı,
 Hilesiz bir hile iddiasıyla geçmişteki suçun aynısına
 Azmettirdi Orestes'i. Ama elbet zafer
 Tanrıda kalacaktır. Bu yüzden sakın ola
 Kötülerin hizmetine girme. İnançlı sofuya
 Gökte mekân tutmuş tanrıların gücünü yüceltmek yaraşır.

Işığa bakmak nasip oldu bize, çok şükür!
 Saray, ağır prangalarından kurtuldu!

Doğrul artık, yükselt başını ey saray!
Nice zamandır vurulmuş yatıyordun prangaya

İkinci Karşı Deyiş

Bütün bunları tamamlayacak olan, zaman,
Uzun sürmez, geçer eşikten içeri, yeter ki
Kutsal ocak, onu kirleten tüm suçların
Cezasının çekilmesiyle, arınmış olsun kirlerden.
Kader yeniden

Güler oldu yüzümüze

970

Çünkü çınılıyor uzaklara seslenişimiz: "Heeyyy,
Saraya yabancı olanlar, yıkıldılar!"

Işık yeniden göründü!

(Müthiş boyunduruğundan

Kurtulmuş görüyorum yine sarayı.

Toza toprağa bulanmış yatıyordun nice zamandır

Ey saray, doğrul şimdi, kaldır başını yukarı!)

(Saray kapısından Orestes, elinde kanlarla çıkar, arkasında Pülades; ekküklema üstünde Aigistos ile Klütaiestra'nın cesetleri gelir)

ORESTES

Bakın işte, memleketin çifte zorbaları yatıyor burada

Babamın katili ile mülkümün savurganı! Az önce

Şanla şerefle tahtta oturmaktaydılar ve şimdi de

Kaderlerinin onları bağladığı sevgiyle birlikteler,

Sadık kaldılar bağlılık yeminlerine.

Babamı öldürmede nasıl birleştilerse, şimdi

Ölümde de birlikteler işte, bozulmadı yeminleri.

Ama sizler, bu vahşetin tanığı olanlar, zavallı babamı 980

Saran ağı görün, ellere kelepçe olmuş ayakları kıstırmış o ağı!

Açın gösterin onu şimdi genişçe, daire olun çepeçevre

Bu kahraman yakalama ağını baba da görsün isterse

Benim babam değil hayır, tepeden her şeyi gören,

Annem olacak tanrısızın yaptıklarını da

Görmüş olan Güneş Tanrı Helios görsün ki,
 Annemin beni bu cinayete nasıl sürüklediğine
 Tanıklık etsin, gün gelip yargılanacak olursam;
 Çünkü Aigistos'u öldürmeme kimse karşı çıkmaz zaten
 Evli kadınla zina yapmanın geçerli cezasıydı onunki. 990
 Oysa bu vahşeti yapabildiği adamdan çocuğu olmuş,
 O çocuğu aylarca karnında taşımış, önceleri en sevdiğiniz,
 Şimdi ise herhalde en nefretlik gördüğünüz şu kadın
 İçin ne düşünürsünüz? Bir canavar mı, bir engerek yılanı mı,
 Hani hiç ısırmadan da yalnız dokunmasıyla öldürür insanı,
 Öylesine hayasız ve adaletsiz bir yaratık? Haydi vazgeçtim,
 Diyelim daha yumuşak bir deyimle, ne denebilir ki buna?
 Yaban hayvanı için ağ, banyoda bile insanı kısıkvrak saran
 Bir örgü mü? Avcı tuzağı deyin isterseniz en hafifinden.
 Sokak eşkıyası onu kullanarak, konuğunu bile
 Aldatıp yakalar, rehin alır, hayatıyla oynar.
 Sonra da bu yolla yakalayıp öldürmeyi
 Zevk haline bile getirir örneğin!
 Böyle bir kadınla evimi paylaşmaktansa, ey tanrılar,
 Çocuksuz ölür giderim bin kat daha iyi!

KORO

Ah, aman aman, lanetlik şeyler bunlar!
 Utanç verici biçimde yok olup gideceksin ha?
 Kalanı da iflah etmez ki böylesi, acılara boğar!

ORESTES

Yaptı mı, yapmadı mı peki? Yaptı besbelli. İşte 1010
 Aigistos'un kılıcıyla kana bulanmış şu bez de kanıtı.
 Ama kana bulamak, zamanla erguvanın
 Renk zenginliğini yok etmekle eşdeğerdir!
 Şimdi burada duruyorum, güveniyorum kendime ve
 Yakınıyorum, babamı sarmış olan ağa sesleniyorum:
 Pişmanım yaptığımdan, işkence gibi içime işliyor acılar,
 soyumu
 Lanetliyorum, bu başarımın yüklediği suçluluk eziyor beni!

KORO

Hiçbir ölümlü yoktur ki, ömrünün tümü
Suçlardan arınmış bir huzur içinde geçsin!

Ah evlat, sıkıntı dediğin

Bugün seni bulursa, yarın başkasına gider!

1020

ORESTES

O başkası biliyordur hedefini, oysa ben bilmiyorum, bunun
sonu

Neye varır, bilmiyorum işte!.. Duyun beni, işitin sesimi!

Sanki dört nala giden atlarla yoldan çıkmış gibiyim,

Dizginlenemez zihnim dolu dizgin, çekip götürüyor beni...

Yüreğimin önüne bir korku çökmüş, bir de şarkı tutturmuş

Ve dehşet, başlıyor dans etmeye!

Bakın dostlar, henüz kendimdeyken

Bilmenizi istiyorum: Annemi haklı olarak öldürdüm ben,

Babamı öldüren o yaratık, tanrının lanetini üstüne çekmişti.

Beni o eylemin sarhoşluğuna iten ise Apollon'dur,

O ünlü bilici tanrının kehanetidir. Eğer onun dediğini

yaparsam 1030

Suçlu sayılmayacaktım ve paniğe uğramayacaktım.

Yok eğer yapmazsam, başıma gelecekleri, söylemeyeyim

daha iyi.

O işkencelerin düzeyine hiçbir ok erişemez yani.

Şimdi, görün işte, yakınımin kanına girmiş olmaktan

Kaçarak sığınmak üzere, sofuca hizmet görmüş şu zeytin

dalım

Ve şu çelengimle, yardım dilemek için Apollon tapınağındaki

Omfalos taşına, o sönmeyen alevin ışığına erişmenin

Hazırlığındayım. Başka hiçbir ocağa yaklaşıma,

Diye buyurdu Apollon. Evet, ayrılık saati yaklaştı.

Ama günü geldiğinde tüm Argos yurttaşlarından,

1040

Benim çektiklerime tanıklık etmelerini beklemek,

Hakkım! Ben bu memleketten kovulmuş bir kaçağım.

Yaşasam da ölsem de ünüm kalacak geride.

KORO BAŞI

Hayır, yaptığın iyiydi. Dilini sivriltip, ağzına
 Kötü sözler alman için hiçbir neden yok.
 İki canavarın başlarını bedenlerinden ayırarak
 Kentimizi özgürlüğüne kavuşturdu yeniden!

ORESTES

Eyvah! Bu kadınlar neyin nesi, Gorgon'lar gibi
 Kara giysiler içinde ve saçları yılanlarla sarılı!
 Hayır... daha fazla kalamam burada!

1050

KORO BAŞI

Ey babasının en sevgili oğlu, nedir seni ürküten
 Bu çılgınlık hayalleri? Sakin ol, zaferi kazananı sen,
 korkuyu bırak!

ORESTES

Hayır hayır, çılgınlık hayali olur mu hiç,
 Annemin öcünü alacak köpekler bunlar!

KORO BAŞI

Eline bulaşan kan hâlâ sıcak ey çocuk,
 Budur zihnini karıştırıp seni bunalıtan!

ORESTES

Ey efendim Apollon! Artıkça artıyor bunların sayıları!
 Gözlerinden nasıl da kan fışkırıyor sanki!

KORO BAŞI

Bağışlanacaksın gör bak! Apollon'a eriştiğinde
 O, övgüleriyle seni bu işkencelerden arındırır.

1060

ORESTES

Siz görmüyorsunuz elbette! Ama ben görüyorum onları!
 Beni kovuyorlar buradan! Hayır, daha fazla duramayacağım!
 (Fırlar gider)

KORO

Tüm mutluluklar seninle olsun;
 Merhametle baksın tanrı sana
 Ve tüm tehlikelerden, ölümden korusun seni!
 Üçüncü büyük afetti bu

Kral sarayının başına gelen.

Başta çocukların kurban edilmesi

Ve Thyestes'in dayanılmaz acısı.

Sonra bir kahramanın krallık gücü çöktü;

1070

Öldürüldü banyoda, böylece yıkıldı

Akhalar'ın başkumandanı.

Bugün, kurtuluş getiren üçüncü...

Yoksa batış mı demeli buna?

Nereye varacak,

Nasıl denecek sonunda

Gazaba gelmiş tanrıçanın öfkesi?

SON

AISKHÜLOS

EUMENIDLER

KİŞİLER

ATENA

APOLLON

ORESTES

KLÜTAİMESTRA'NIN HAYALETİ

DELFOİ RAHİBESİ

ERİNNÜLER KOROSU

EŞLİK KOROSU

Delfoi'de Apollon Tapınağı;

DELFOİ RAHİBESİ

(Dua etmektedir)

Duada bütün tanrılardan önce, ilk bilici olan Toprak Ana
Gaia'yı
Anarım ben. Söylendiğine göre Ana'dan sonra bu bilici
ocağına,

Kızı Themis¹ sahip çıkmış. Sonra, hiçbir zorlama
olmaksızın

Themis'in kendi isteğiyle, üçüncü olarak,
Toprak Ana Gaia'nın öteki kızı, dişi Titan Foibe
Baş olmuş bu tapınağa. Foibe de, o sırada yeni doğmuş
Apollon'a armağan etmiş; Foibos ön adını buradan alan
Apollon ise, sarp kayalık Delos adasını, ırmaklarıyla
geride bırakıp,

Pallas Atena'nın, gemi uğrağı olan sahilinde, Parnasos
eteklerindeki 10

Tapınağına yerleşmiş. Hefaistos'un² onu hayranlıkla izleyen
Atinalı çocukları, yolunu baltalarla açmışlar,
İşlenmemiş toprağını işleyip hazır etmişler.
Apollon geldiğinde yöre ahalisi ile bölgenin
Kralı Delfoi, onu törenlerle karşılamışlar.

Zeus ise ona bilicilik sanatından dolayı
Hayran olmuş ve ona biliciler tahtının
Dördüncü sahibi rütbesini vermiş. Böylece
Loksias Apollon, baba Zeus'un sözcüsü olmuş.

Bütün bu tanrılara şükürle dua etmekteyim ben: 20
İlk selam, tapınağın önünde yerleşik Pallas Atena'ya!

Sonra, tanrıların dinlenme yeri olan, kuşların çok sevdiği
 Korükos mağarasındaki³ Nümfalar'a da selam olsun!
 Ve unutmamalı ki: Bakhalar'ıyla gelip zafer kazandıktan
 Ve Pentheus'u⁴ tavşan gibi ölüme kısırdıktan sonra,
 O memlekette tanrı Bromios'un⁵ hükmü yürür!
 Pleisthos ırmağının⁶ pınarlarını ve tanrı Poseidon'un
 Denizleri yöneten gücünü ve nihayet en büyük Zeus'u,
 Hürmetle selamlıyorum! Tamamdır. Şimdi, bilici olarak
 Şu mübarek tahtıma bir oturayım. Bu yaptığım girişi,
 tanrılar, 30

Evvelce olduğundan çok daha fazla beğeneceklerdir elbet!
 Bekleyenler var; evet, eski usul, herkes çektiği kuraya göre
 Buyursun. Tanrı nasıl emrettiyse ona uyarak söylüyorum
 gerçeği

(İçeriye girecekken dehşetle geri kaçır)

Ah, söylemesi, bakması bile ürkütücü bir dehşetle
 İster istemez tanrının tapınağından dışarı uğruyor insan!
 Ayakta duracak gücüm kalmadı, çözüldü dizlerimin bağı!
 Ayaklarım gitmiyor, ellerimin üstünde sürünür oldum
 neredeyse!

Dehşete uğramış bir ihtiyar kadın, emekleyen bebeye
 dönüyor.

Çelenklerle dolu kutsal mekâna girdiğimde, ne göreyim:
 Tanrı kaçkını bir adam oturmuş Omfalos taşının⁷ orada 40
 Yardıma muhtaç, ama elinden henüz taze kan
 Damlamakta, kınından çıkmış kılıç hâlâ elinde,
 Bir de taze dövülmüş bembeyaz yüne özenle sarılı
 Yeni çiçeğe durmuş bir zeytin dalı öteki elinde,
 Yani adamı daha da ayrıntılı anlatabilirim...
 Ama adamın önünde, şaşırtıcı bir durum,
 İskemlelerde bir kadınlar güruhu oturmuş uyuyor. -
 Yoo, kadınlar değil, hayır! Gorgolar⁸ diyeceğim sanki,
 Ama Gorgolar'la da karşılaştıramam onları.
 Fineus'un yemeğini⁹ kapıp uçan kızları bir kez

Sanatçı eliyle çizilmiş gördüm; buradaki bu kadınlar
 Kanatsız gerçi, ama bir o kadar karanlık - kısaca: İğrençler!
 Uykuda hırlıyorlar, nefesleri herkesi kaçırıyor;
 Tiksinti verici bir yaş akıyor gözlerinden;
 Ve giysileri, tanrı resimlerine olsun, insan
 Evlerine olsun, yaklaşmayı yasak eder onlara.
 Onlar gibi yaratık hiç görmedim şimdiye dek,
 Öylelerini beslemeyi kabul edip de, cezasını
 Çekmeyen, pişman olmayan ülke de görmedim hiç.
 Ötesini bu tapınağın efendisi olan Loksias 60
 Düşünsün, o yüce Apollon düşünsün,
 Çünkü biliciler bilicisidir kendisi, işaret
 Okuyucusudur ve başka evleri arındırmayı da bilir.

*(Gider; iskemlelerde Erinnüler, Omfales taşında Orestes
 görünür. Tepeden de Apollon)*

APOLLON

Sana ihanet etmem asla; her an korumamdasın;
 Yakınında olmuşum, uzağında kalmışım, hiç fark etmez,
 Düşmanına dost olmam ne söz, acımayacağım bile asla!
 İşte bak, nasıl helâk olmuş durumda sana saldıranlar!
 O alçak kadınlar, uyku bastırmış yatıyorlar şimdi,
 Hiçbir tanrının, insanın, hayvanın sevgiyle yaklaşmadığı 70
 Ezelden beri moruklamış o kızlar! Varlıkları sırf kötülük
 için! Evleri,
 Gecenin dibi, Tartaros, dibin de derini yani ve hiç eksilmez
 Üstlerinden, hem insanların, hem Olympos tanrılarının
 nefreti¹⁰.

Ama sen yine de kaçmana bak! Yorgunluğa pabuç bırakma!
 Çünkü kovalayacak bunlar seni, dağ tepe demeyip, karada
 Kaçtığın yollar, izler boyunca, ayak bastığın her yerde, sonra
 Denizleri aşmaya çalışırken sen, sonra deniz baygını
 kentler içinde,
 Hiç bırakmayacaklar peşini! Yorulayım deme sakın, bu kaçış
 Ne kadar yorucu da olsa! Pallas Atena kenti Atina'nın

Yolunu tut sonra, onun eski ahşap heykelini bul, sarıl ona! 80
 İşte orda, cinayet suçu yargıçları¹¹, senin beraatin için hazır
 Bekliyor olacaklar bizi, bir yolunu bulup kurtaracağız seni
 Tüm bu eziyetlerden, sonsuza dek serbest kalacaksın!
 Seni anne katili yapan benim çünkü.

ORESTES

Ey efendim Apollon! Haksızlık yapmamak, iyi bildiğin
 Şeydir senin, n' olur beni haksızlıktan kurtarmayı da bil
 şimdi,

Bana yardım etme isteğini kanıtla gücünle!

APOLLON

Dikkat et, korku aklını başından almasın sakın!

(Bir işaretiyle Hermes görünür)

Evet sen, baba bir öz kardeşim Hermes, korumana al 90
 Bu delikanlıyı, kendi adına layık bir kılavuzluk yap ona
 Sadık bir çoban gibi! Bilirsin ya, Zeus da iyi kılavuzlukla
 Yeniden insanlığa dönen yasa kaçkınlarını onurlandırır.

*(Hermes ile Orestes gider, Apollon dönüp tapınağa girer.
 Klütaiestra'nın hayaleti belirir ve uyuyan Erinnüler'e
 öfkeyle seslenir)*

KLÜTAİESTRA

Uyuyorsunuz ha? Eeeyy, kendinize gelin, uyumak olur mu?
 Sizin yüzünüzden öbür ölülerin gözünde saygınlığım
 kalmadı.

Utanç içinde dolanıp duruyorum, çünkü cinayet suçu,
 Ölüler dünyasında da hâlâ olumsuz etkisini sürdürüyor.
 Bakın söylüyorum işte, bana karşı en ağır suçlamayı
 Yapıyorlar, oysa en çok sevdiğim yakınım, oğlum
 Bana yapılabilecek en korkunç şeyi yaptı. 100

Bir anne katili eliyle öldürülmüş olduğum halde
 Tanrılardan hiçbirinin kılı kıpırdamıyor.
 Yaralarımı bir görseniz yüreğiniz titrer!
 Çünkü sizin duyarlığınız, uykuda çok daha yüksektir.
 Gündüzse insan kaderleri bulanık görünür.

Ne çok ikramlarda bulundum ben size,
 Sarhoş etmeyen adak şurupları, zinde tutan
 Serinleticiler, hiçbir tanrının sizlerle paylaşmadığı
 Gece yarısı saatleriniz için közde pişmiş ziyafet sofrası...
 Ama bakıyorum hepsini itmişsiniz elinizin tersiyle. 110
 Ve o, yavru ceylan gibi kaçıp gitmiş bile
 Bütün tuzaklarınızı dağıtıp kolayca sıyrılmış
 Alaylı bakışlarıyla dönüp size gülerek!
 İyi dinleyin benim aklımdan süzölmüş sözlerimi
 Ey yeraltı dünyasının tanrıçaları, iyi düşünün!
 Klütaimestra'nın hayaletidir bu size seslenen!

(Koro uykulu uykulu bir inler)

Uykulu bir geçiştirme, ha? Oysa o,
 Uzaklaşmakta, gittikçe daha uzaklara..
 Onun koruyucuları var, benimse yok!

(Yine uykulu inleme)

Hâlâ derin uykudasın ha? 120
 Benim çektiğim işkenceye
 Aldırdığın yok! Ve o,
 Benim katilim,
 Yani anne katili Orestes,
 Sıyrılıyor aradan!

(Korodan inilti ve sızlanma)

Ağlıyor musun, ne yapıyorsun? Uyuyor musun yoksa?
 Yakalamak için bir davranmak yok mu? Ne için varsın ki
 sen?

(Koro'dan yine inilti ve sızlanma)

Uykuculuk ve yorgunluk, bu ikisi yetiyor bozgun için!
 Felce uğratmışlar sizi, ey müthiş devler?

ERİNÜSLER KOROSU

Tut! Yakala! Tut! Yakala! Fırla! 130

KLÜTAİMESTRA

Düşünde kovalıyorsun avını. Av köpeği gibi kahrediyorsun
 onu!

Ey sen, hizmetinde yorgunluk nedir bilmeyen, ses ver!
Duraksıyor musun? Davran çabuk! Bitkinlik teslim alamasın
seni!

Uygunun nelere mal oluşunu da unutma sakın!
Sitemlerimin iğnesi sancı verebilir sana
Ama zaten ancak doğru düşünen görür iğneyi!
Kanlı soluğunuzla üstüne varın onun,
Kucağınızın ateşiyle yakıp kurutun!
Bırakmayın peşini, kovalayın, kaçmaktan ölsün!
(Klütaiestra'nın hayaleti gider. Koro birbirine girer)
KORO

Uyan! Uyandır şunu! Uyandırsana! Uyan bakalım! 140
Uyuyor musun? At uyku denen şeyi üstünden!
Görelim hele, kulağımıza gelenler
Geçek miydi, yoksa aldanma mı?
(*Tapınaktan dışarı fırlarlar*)

Birinci Deyiş

Tüh! Çekeceğimiz var! Olan oldu!
Çok çektik, neler çektik, hepsi boşa gitti!
O kadar sıkı ağın içinden sıyrılıp kaçtı işte, hazır
Yakalanmış av! Niye, uykuya yenildik de ondan!

Birinci Karşı Deyiş

Seni Zeus bebesi seni! Halis muhlis hırsızsın sen!
İhtiyar tanrıçaları çiğneyip geçmek
Yakışır mı delikanlı tanrıya?! 150
Kaçak bir suçluyu korumak, ha?
Kadıncağızın o hayasız oğlunu!
Anne katilini kaçırıyorsun bizden,
Tanrı olacaksın bir de!
Doğru yaptın, diyecek
Bir kişi çıkar mı sanıyorsun?

İkinci Deyiş

Düş gibi kulağımda çınlayan o suçlama
Süvarinin kamçısı gibi şakladı üstümde

Ta yüreğimin derininde duydum acısını!
 Pişmanlığımın işkencesi gibi
 Öyle bir isabetle dokundu ki
 Ürpertisi sardı içimi!

160

İkinci Karşı Deyiş

İşte yeni tanrıların, her yerde ve hep yaptıkları!
 Adaletle tümüyle hükmediyorlar.
 Tahtları, baştan ayağa kanlı!
 Omfalos taşının da
 Kan damlıyor her yanından
 Akıl almaz suçlarla lekeli.¹²

Üçüncü Deyiş

Sunağını lekeleyerek bilici Tanrı, kendi eliyle kirletti
 Tapınağını. Ölümlüleri, tanrısal adaleti çiğneyerek
 onulandırıyor 170

Ve yok sayıyor eski güçleri. En eski anlaşmaları
 Yırtıp attı. Kaldırdı ortadan
 Eski tanrıçaların kader paylarını!

Üçüncü Karşı Deyiş

Benden nefret ediyor, ama ne yapsa
 Kurtaramayacak o eli kanlı ölümlüyü.
 Yerin derinlerine de kaçsa, kurtulamaz o elimizden!
 Ne yana dönse,
 Hesap soran birini bulacak önünde!

APOLLON

Çıkın dışarı, dışarı, çabuk! Hemen boşaltın
 Tüm çevresini bu bilici tapınağının! Yoksa
 Portal kemerindeki altın yaldızlı, kanatlı yılan
 Çok hızlıdır ve bir ısıracak olursa
 Emdiğiniz kara köpükler çıkar ağzınızdan, acıyla,
 Yaladığınız kan pıhtılarını kusarsınız. Defolun,
 Benim tapınağıma yaklaşmanız bile yasak!
 Kafa kesenlerin, göz oyanların,
 İnsan kasaplarının olduğu yere gidin,

180

Kısırlaştıranlara, sakat bırakanlara, taşlaştıranlara,
 Katılın, Kazık sokulmuşların iniltilerini
 Dinleyin siz! Bunlardır sizin eğlenmeniz,
 Duydunuz mu? Anladınız mı tanrılar niçin
 Tiksiniyor sizden? Her şeyinizden belli bu.
 Kan sarhoşu aslanların mağarasına yakışır
 Sizin gibiler. Biliciliğin kutsal mekânında
 Ne işiniz var sizin? Defolun çıkın dışarı!
 Çobansız sürüler gibi yayılın çayırlara!
 Böyle bir sürünün tanrılık neyine!

KORO BAŞI

Ey efendi, Apollon! Karşı tarafı da bir dinle bakalım!
 Çünkü sen bu olayda suç ortağı da değil
 Doğrudan suçlusun, baş suçlu sensin!

APOLLON

Nasıl yani? Açıkla. O kadar daha kalmanıza izin var.

KORO BAŞI

Senin kehanetin o yabancıya annesini öldürme emri
 veriyordu!

APOLLON

Hayır, babasının öcünü alma emri veriyordu. Başka?

KORO BAŞI

İşlenmiş cinayetin korumacılığını üstlendin!

APOLLON

Bağışlanmak için bu tapınağa başvurmasını emrettim.

KORO BAŞI

Ve ona böyle eşlik ettiğimiz için bizi azarlayıp kovuyorsun!

APOLLON

Doğru. Çünkü tapınağıma yaklaşmanız istenmiyor.

KORO BAŞI

Ama bizim görevimiz tam bu işte, bizden istenen bu!

APOLLON

Ne isteniyormuş sizden? Şu yüce görevinizin adını lutfeder
 misiniz?

KORO BAŞI

Anne katilini her yerden kovmak!¹³ 210

APOLLON

Kocasını öldüren kadının katilini de mi?

KORO BAŞI

Kan yakınını öldürmek değil ki o, kendi kanından birini
öldürmek değil.¹⁴

APOLLON

Yüce Hera'nın bağlayıp, Zeus'un onayladığı yeminli bir
kutsal birliktelik,

Sizce çok değersiz ve önemsiz bir şey, ögle mi?

İnsanlara hep en güzel şeyleri ve bu arada evliliği de
armağan eden

Kıbrıslı Afrodite'yi de aşağılayıp bir kenara atıyorsunuz
yani, ha?

Evlilik, erkekle kadın arasında öyle bir bağdır ki,
Yemin de yetmez hatta, adalet yapar onun bekçiliğini!

Sizler kadının kocasını öldürmesine ilgisiz kalıyorsanız
Kovalamıyorsanız onu da aynı öfkeyle, o zaman, 220

Orestes'i kovalamakta haklı değilsiniz, derim ben de!
Bakıyorum, bir cinayete tüm öfkenizle karşı çıkıp,
Ötekine hiç aldırmadan geçiyorsunuz.

Pallas Atena hangisinin haklı olduğunu söyler size.

KORO BAŞI

O katilin peşini bırakmam ben, asla!

APOLLON

İyi, zahmetiniz bol olsun öyleyse!

KORO BAŞI

Görev onurumuzu küçümse bakalım sen daha!

APOLLON

Öyle onuru bana armağan etseler, utanç diye geri
çevirirdim.

KORO BAŞI

Elbette, Zeus tahtında çok güçlüsün besbelli!

Bizse o adamı hak ettiği cezaya çarpılana dek 230
 Kovalayacağız. Akıtılan anne kanı bunu talep ediyor çünkü!
 APOLLON

Bana yalvarana yardımı esirgemem, korurum onu,
 Çünkü sözümünden dönecek olursam, yardım isteyeninin öfkesi
 Bin kat büyür, ölümlülerin ve tanrıların gözünde!
 (Koro Başı ve Koro çıkar. Apollon görünmez olur.)

*

*Atina'da Pallas Atena'nın tapınağı.
 Orestes, sunakta tanrıçanın heykeline sarılmıştır.*

ORESTES

Atena, efendimiz! Apollon öyle buyurdu
 Sana geldim! Kucakla bu suçlananı merhametinle!
 Bağışlanmak değil talep ettiğim, ellerim kanlı değil artık.
 Çünkü denizaşırı ve karada geçtiğim yollar boyunca
 Ve evlerde temas edince pek çok insanla
 Törpülendi suçum, arındım ben. 240
 Apollon'un bana ilettiği bilici sözüne sadık
 Kalarak geldim sana ey tanrıça, tapınağına
 Ve suretine sığındım, bekliyorum yargının kararını.
 (Koro girer)

KORO BAŞI

Devam, devam; gittiği yol bu, çok açık.
 Bıraktığı izi takip et, yeter. Avda bir
 Av köpeği, yaralı geyiği nasıl izlerse
 Biz de öyle izliyoruz onu kan izinden.
 Bu kadar uzun, bu kadar zahmetli insan avı
 Soluk kesiyor fena halde! Her karış yer arandı.
 Denizleri aştık kanatsız uçuşlarla 250
 Gemilerden daha hızlıydık hakçası.
 Ama buraya gelince bir deliğe girdi sanki.
 Yine de insan kanının kokusu
 Tatlı tatlı geliyor burnuma.

KORO

Ara, bak her yana, iyi kolla sağı solu
Kaçıp da kurtulmasın anne katili!
Cezasız kalmasın kaçıp da - işte burada,
Ama koruma altında yazık ki.
Kolunu dolamış ölümsüz tanrıçanın
Suretine, kendini haklı çıkarmaya kalkacak besbelli. 260
Asla olamaz bu! Anne kanı toprağa aktı bir kez.
Geri gelemes ki! Canlıyken akıtıldı o kan, ölü toprakta öldü!
Şimdi sen de canlıyken çekeceksin cezanı. Emilecek
Kırmızı sıvı, canlı bedeninden.
O iğrenç içki içilecek mecburen.
Parçalanacak ve çekilip sürükleneceksin,
Annene çektiirdiğin acıyı ödemen için!
Oradan bakıp başka ölümlüleri de görecekisin,
Tanrılara, konuğuna, dostuna, ya da kendisini 270
Dünyaya getirenlere kötülük etmiş ölümlüleri:
Ve hepsinin layık olduğu cezaları da görecekisin.
Çünkü tüm ölümlülerin yüce yargıcı
Yeraltı dünyasıdır. O her şeyi görür
Ve kaydeder yüreğinin defterine.

ORESTES

Acılar, gereğinden fazlasını öğretti bana, aklanmanın
Çeşitli yollarını biliyorum artık, nerede konuşmam,
Nerde susmam gerektiğini de. Ama şu an buradaki
Duruma göre konuşmayı bana bir bilge kişi öğretti.
Elimdeki kan, uykuda şimdi, kuruyor ellerim; 280
Annemi öldürmemin suçu, yıkandı, gitti, yok oldu.
Apollon'un sunağına sığındığımda henüz tazeydi, ama
Temizleyici kurbanlık domuz kanıyla silindi gitti.
Kimlerleydim, nasıl, niçin, hiç zarar vermeden kimseye,
Kırletmeden de, hepsini, her şeyi anlatsam uzun sürer.
Ama aslında, geçen zaman, arındırır bizi her şeyden.
Ve işte, şimdi arınmış sofu ağzımla, bu yörenin hakimi

Atena'ya sesleniyor ve yardım diliyorum. Karşılığında,
 Hiç silah kullanmadan, beni ve Argos ülkesini
 Argos halkını, silah arkadaşı, savaş bağlaştığı olarak 290
 Sonsuza dek yanında bulacaksın ey tanrıça!
 İster uzak sahil ülkesi Libya'da,
 İster memleketinin ırmağı Triton'un¹⁵ kıyısında
 Bağlaşıklarına destek için at oynatıyor ol, ister
 Flegra¹⁶ cephesinde başkomutan gibi
 Savaşı denetliyor ol, ama görün bana
 –Tanrısın, uzaktan da duyarsın her çağırımı –
 Yetiş, kurtar beni bu beladan, bu sıkıntıdan!

KORO BAŞI

Ne Apollon, ne de Atena'nın kutsal gücü
 Seni öfkemin takibinden kurtaramaz ve senin 300
 Yüreği sevinci unutmuş, kanı kurumuş, çılgınca dolaşan,
 Sonunda şeytanlara yem olacak bir gölgeden ibaret kalman,
 Kaçınılmaz! Yanıtlamazsın beni, tiksiniyorsun sözlerimden
 Öyle mi? Nesin ki sen benim gözümde, bir sunakta
 Kurban edilmesi bile gerekmeden bitip tükenmiş
 Bir kurbandan öte? Dinle öyleyse, seni bağlayan şarkımızı:

KORO

Halka olup çepeçevre, haydin
 Saralım onu güzelce. Çünkü vaktidir
 Dehşet şarkımızı dinlemesinin!
 Ve öğrensın güzelce, ölümlülere 310
 Hakça kader biçme görevimizi! Bilsin ki,
 Gerçek hukukun yargıcı tanrıçalarız biz.
 Eli kanlı olmayana
 Asla bir şey demeyiz
 Özgürce yaşasın öyle kişi!
 Ama şu gördüğünüz adam gibi
 Bile bile gizliyorsa kanlı elini,
 Suçun tanıgıyız, çıkarız elbette karşısına
 Ve öldürülmüş kurban adına gösteririz

Nasıl sorulurmuş bu cinayetin hesabı. Çünkü 320
En eski gerçek adaletin davacısıyız biz.

Birinci Deyiş

Ey körlerin ve görenlerin davası için,
Beni doğuran ana tanrıça, sen ey gece,
Eskilerin gece tanrıçası annem, işit beni dinle:
Leto'nun oğlu Apollon,
Gasp etti görevimi, onurumu
Tek gerçek hukukî sanık, eli kanlı anne katili olan
Şu tavşanı kaçırıp elimizden, korudu.
İşte o kurbana bu ilahi:
Çıldırısın, aklını oynatsın, delirsin, 330
Sarsın da kadından yana¹⁷ tanrıça Erinnüler'in
Bu akılları baştan alan,
Bu dizlerin bağını çözen
Bu çalgısız söylenen ilahisi!

Birinci Karşı Deyiş

Bu kaçınılmaz kaderi biçmiş bize çünkü
Eskilerin kader tanrıçası Moira:
Ölümlülerden kim ölçüyü kaçırıp da
Bir kanlı cinayet işlemeye kalktıysa
Peşine düşülecek onun, nereye giderse gitsin,
Ölse bile bırakılmayacak, 340
Ta ki gecenin koynuna girsin!
İşte o kurbana bu ilahi:
Çıldırısın, aklını oynatsın, delirsin,
Sarsın da kadından yana tanrıça Erinnüler'in
Bu akılları baştan alan,
Bu dizlerin bağını çözen
Bu çalgısız söylenen ilahisi!

İkinci Deyiş

Daha doğuştan verilmiş bu görev bize,
Ama emir de verilmiş aynı anda:
Tanrılar katına hiç yaklaşılmayacak! 350

Onların sofralarına katılamayız biz asla
 Yasaklanmış bize
 Beyaz kumaşın aydınlık parıltısı!
 Soyları çökertmek olmuş bizim işimiz, eğer
 Gemlenmiş şiddet boşalıp da birden
 Öldürürse kendinden birini.
 Düşeriz hemen katilin peşine
 Yerin altına dek ve çok kuvvetli de olsa
 Öder cinayetinin bedelini.

İkinci Karşı Deyiş

Ah, aslında bizim özlemimiz bambaşka! Biz

360

Bu verilen görevden
 Kurtulmak istiyoruz, hemen!
 Adalet istiyoruz diye niçin
 Yargı da, infaz da
 Tanrılığımıza yüklensin?¹⁸
 Ama Zeus, nefret eder ya, biz eski tanrıçalardan,
 Aşağılar işte, uzak tutar bizi, tanrı katından.
 (Soyları çökertmek olmuş bizim işimiz, eğer
 Gemlenmiş şiddet boşalıp da birden
 Öldürürse kendinden birini.
 Düşeriz hemen katilin peşine
 Yerin altına dek ve çok kuvvetli de olsa
 Öder cinayetinin bedelini.)

Üçüncü Deyiş

Ey insanoğlu, göklere çıksa da ünün,
 Biz kara giysilerimizle yaklaşıp
 Bir başladık mı ateşli dansımıza
 Şanın söner, burnun düşer,
 Yerde tükenir ömrün!
 Atlayalım yükseklerden
 Toprağa öyle vuralım ki topuklarımızı
 Çözülsün kaçanın eli ayağı
 Şaşırp kalsın zavallica!

370

Üçüncü Karşı Deyiş

Şaşıır kalır, evet, seçemez olur hiçbir şeyi!

Kuşatır adamı yanı

İşlediği cinayetin kan kokusu

Ve yükselen iniltilerden anlaşılır ki

380

Karanlık kaplamış boğuyor adamın tüm soyunu!

Atlalım yükseklerden

Toprağa öyle vuralım ki topuklarımızı

Çözölsün kaçanın eli ayağı

Şaşıırp kalsın zavallica!

Dördüncü Deyiş

Çünkü şu var:

Evet biz, hile de yaparız gerekirse, ama yapar, tamamlarız.

Yapılmış tüm kötölükler belleğimizdedir. Yazarız biz

Ve, adı da kendi de kötü, onursuz görevimiz

İçin, ölümlülerin rüşvet veremediği, onurlu tanrıçalarız.

Ayrılmışız tanrılardan, bizi ayıran, ışısız gece,

Gören göz için zaten yeterince zorken

Görmeyen için, iyice bataak!

Dördüncü Karşı Deyiş

Toprak ana Gaia'dan doğma Kader Tanrıçası Moira'nın

koyduğu, 390

Tanrılarca da yeminle onaylanmış şu bizim kurallarımız

önünde

İster saygı ve korkuyla, ister tiksintiyle, eğilmeyen var mı

içinizde?

Yerin güneş almaz bir derinine atılmış da olsa ölkemiz,

Onurumuzun bilincindeyiz biz, kimileri tarınmak istemese de

Ve zamanın başlangıcında bulur kaynağını, en eski

görevimiz.

(Atena, mızrağı ve kalkanı ile uçarak gelir)

ATENA

Troya'daki Skamandros ırmağı sahilinde,

Akhalar ordusunun komutanları ve kahramanlarınca

Mızrak zoruyla fethedilmiş arazinin,
 Theseusoğulları tarafından, ayrıcalıkla, bütün zamanlar için
 Benim kentim Atina'nın yurttaşlarına armağan edilen 400
 Büyük bölümünün, toprağı ve üstü dahil bütünüyle
 Mükiyetini devraldığım sırada, uzaklardan gelen
 Bir çağrı duydum. Sevgili kalkanım Aigis yelken olup şişti,
 En güçlü kısırakları arabamın önüne koştı ve ben,
 Yorulmak bilmez bir koşuyla, kanatsız uçarak geldim
 yetiştim.

Bakıyorum, ilginç ziyaretçileri var kentimin,
 Korku nedir bilmem, ama şaşkınlığımı da gizleyemem:
 Sizler, kimsiniz? Her ikinize birlikte sesleniyorum,
 Heykelime sarılmış duran sana, ey yabancı; Ve,
 Yeryüzündeki hiçbir türe benzemeyen sizlere: Kimsiniz siz? 410

Tanrılar, sizi tanrıçalar arasında görmüyor;
 İnsanlar deseniz, onlara benzer bir yanınız da yok.
 Ama en yakınımıza gelmiş sizleri sırf bu nedenlerle
 Suçlamaya kalkmak, ne hukuka uyar, ne de göreneğe.

KORO

Özetleyelim de öğren öyleyse her şeyi, ey Zeus kızı:
 Gizem dolu gecenin çocuklarıyız biz,
 Ve yeraltında, lanetleyici tanrıçalar olarak biliniriz.

ATENA

Şimdi bildim kim olduğunuzu, adınızı da.

KORO

Bize biçilen görevi de bilmek ister misin?

ATENA

Söyle peki, iyice de açıkla!

420

KORO

İnsan öldürenleri evden barktan kovar, kovalarız.

ATENA

Katilin lanetlenerek kaçışı nerede son bulur?

KORO

Sevinç diye bir şeyin bulunmadığı yerde.

ATENA

Şu adama da aynı şeyi mi yapacaksınız?

KORO

Evet, o bir anne katili, üstelik kendini haklı görüyor.

ATENA

Başka bir baskının dehşeti altında mı yapmış?

KORO

Bir diken batmasının anne cinayetine vardırıldığı nerede
görölmüş?

ATENA

Sizi dinledim. Bir de karşı taraf var.

KORO

O yemin etmekten kaçınacaktır, bizim yeminimizi de kabul
etmez.

ATENA

Adil bilinmek istiyorsunuz, ama adil davranmak
istemiyorsunuz. 430

KORO

Nasıl yani? Çok bilge olduğuna göre bize de öğretiver.

ATENA

Haklı olmayan, yeminle de haklı çıkmaz

KORO

O zaman hakkı kendin ara, kararını da hakkaniyetle ver.

ATENA

Kararı bana bırakıyorsunuz yani, öyle mi?

KORO

Evet! Niye olmasın? Sen bize saygı duydun, bizden de sana
saygılar!

ATENA

Ey yabancı, sen ne diyeceksin bakalım. Söz sende.

Memleketini, soyunu, olanları sen de bir anlat,

Yöneltilen suçlamaya karşı savunman varsa söyle,

O heykele sarılırken haklılığına inanıp güveniyorsan, 440

Onurluca yardım istemek için yaklaştıysan tapınağıma,

Yanıtla tüm sorularımı, açık, anlaşılır olsun yanıtların!

ORESTES

Ey Atena, efendimiz, öncelikle seni,
 Konuşmada sözü geçen kaygıdan kurtarmak isterim.
 Burada kaçak bir canı olarak bulunmuyorum artık
 Ve kanlı değildir, heykeline dayanan elim!
 Bunun için, büyük bir kanıt koyuyorum ortaya:
 Gelenektir, bilirsin, elini kana bulayan, susar,
 Bir başka erkek, buna karşı bir kurban keserek
 Eldeki kanı, o kurbandan akan taze kanla yıkar. 450
 Bense, sayısız evlerde çoktan, kesilen kurbanlar
 Ve akıtılan kutsal sularla arınmış durumdayım.
 Böylece bu sorun ortadan kalkmış olmalı. Hemen,
 Soyumu ve memleketimi anlatmaya geçiyorum:
 Ben Argosluyum, babamı iyi tanırsın herhalde,
 Agamemnon, gemicilerin ünlü kralıydı bir zaman,
 Onunla birlikte yıkmıştınız kibirli Troya surlarını.
 Ama yazık ki zafer dönüşü can verdi kendi evinde,
 Çünkü annem olacak kara düşünceli karısı, çok renkli
 Ve görkemli ağlar içinde kapana kıştırarak 460
 Vurup öldürdü onu; banyo, tanık oldu cinayete.
 Ben, sürgündeydim, döndüm ve öldürdüm
 Beni doğurmuş olan o anneyi, inkâr etmiyorum,
 Böylece çok sevdiğim babamın intikamını aldım.
 Bu suçsa eğer, Apollon da ortaktır suçuma
 Çünkü babamın katillerini öldürmeden bırakırsam
 Dayanılmaz işkencelere uğrayacağımı söyledi bana.
 Ötesine sen karar ver, suçlu muyum, suçsuz muyum,
 Kaderimi senin yargına bırakıyorum!

ATENA

Bir ölümlünün hüküm veremeyeceği kadar 470
 Zorlu bir dava bu. Böyle salt oç almak için
 İşlenmiş olunca cinayet ve böylesine de öfke
 Uyanmışsa bir kez, beni de aşar bu çatışma.
 Bir yanda sen, geleneklere göre arınıp gelmişsin bana,

Ne tapınağıma, ne de kentime bir zararın yok,
 Sığınma dileğini kabul etmem gerekir aslında,
 Ama bir de karşıdakiler var, onlar da
 Haklarıyla ve görevleriyle buradalar. Reddetmek
 Kolay değil onları; çünkü eğer davada yenik düşerlerse,
 Kırılan onurlarından yayılacak öfke, tüm memleketi
 Zehir gibi dayanılmaz acılara boğar. Bu böyle bir dava;
 Seni onaylayıp onları suçlamak da olmaz, 480
 onları Onaylayıp seni suçlamak da! Ama
 Çözüm için bana geldiğimize göre
 Kanlı olaylara bakan yeminli yargıçları toplanım ben de
 Ve tüm zamanlar için geçerli bir içtihat çıkarttırırım.
 Haydin bakalım, ben gidip o en soylu yurttaşları
 Getirene dek, sizler de savunmanız için gerekli
 Ve geçerli kanıtlarınızı, güvenilir tanıklarınızı hazır edin!
 Yeminlerine sadık, hakkaniyete bağlı yargıçlar,
 Bu davayı, incelikle karara bağlayacaklar.

Birinci Deyiş

KORO BAŞI

Eğer anne katilinin hukuku 490
 Ve yıkımı kazanırsa zaferi
 Yenilerin yasası her şeyi devirmiş demektir.
 Bu cinayet yol olur kısa sürede,
 Öyle ki ölümlüler,
 Oyuncak sanmaya başlar cinayeti.
 Çocukların eliyle açılmış yaraların acısı
 Kaplar, doğuranların yüreğini,
 Bundan böyle ve sürekli.

KORO

Birinci Karşı Deyiş

Ünlemez olacak artık canilerin peşi sıra
 Halkı koruyan öfkemiz; 500
 Her çeşit cinayet, serbest!
 Her yerde kehanetler,

Ancak en yakınların
 Acısını bildirecekler önden!
 Biri soracak ötekine:
 Çare ne? Yok ki!
 İş işten geçmiş olacak çünkü!
 KORO BAŞI

İkinci Deyiş

Bela kendisini bulduğunda:
 "Ah, ey adalet tanrıçası Dike! Ey kutsal tanrıçalar,
 Ey Erinnüler tahtı, ah!" diye seslenmesin kimse boşuna! 510
 Yine de durmayacaktır ama
 Oğulun saldırısına uğrayan ana feryatları,
 Adaletin sarayı böyle çökerse!
 KORO

İkinci Karşı deyiş

Çoğu kez sofuca yaşanır korku.
 Zihnin derinine yerleşmeli
 Bekçilik yapmalı oysa.
 İniltilerde olgunlaşır bilgelik.
 Kent ya da insan –fark etmez-
 Kim ki yüreğini gümbür gümbür
 Eğitmemiştir, saygı duyar mı hiç
 Hakka, hukuka?

520

Üçüncü Deyiş

İltifat etme sakın,
 Ne başıbozukluğa,
 Ne de köleleştiren zorbalığa!
 Ölçülü dengededir göksel yücelik.
 Herkes, her şey,
 Bir ötekini korur, gözetir.
 "Sağlıksız düşüncenin öz çocuğu,
 kötülük" denilmiştir.
 Sağlıklı düşünceden ise,
 O herkesin sevdiği,

530

Herkesin özlediği
Gülbüz gelişkinlik, doğar.

Üçüncü Karşı Deyiş

Şu söz, her zaman,
Her yerde geçerlidir:
“Adaletin sunağından sakın!”
Ve kazanç hırsıyla
Onu tekmeleyip
Devirmeye kalkma asla!
Yoksa ceza gelir
Ve son, kesindir!
Bu yüzden, sen sen ol
Saygı göster seni doğurana
Ve konuk bil
Evine gelmiş yabancıyı.

540

KORO BAŞI

Dördüncü Deyiş

Kim, hiç kimse zorlamadan
Hakka uygun davranırsa,
Hep serpilip gelişmeli o
Ve batmamalı hiçbir zaman!
Amaaaa, kim ki hakkı çiğner
Ve haksız kazançla doldurur gemisini,
Onun yolunun sonu yoktur,
Artık, direkleri mi kırılır fırtınadan,
Yelkenleri de parçalanır mı, bilinmez.

550

Dördüncü Karşı Deyiş

Ama nice haykırsa da imdat dileyerek,
Duyulmayacaktır sesi o hengâmede.
Tanrılar bakıp gülecekler,
Bu bir zamanların anlı şanlı adamının
Şimdi düştüğü zavallı duruma. Sonunda işte
Tüm o haksız zenginliğiyle
Adaletin yalçın kayalarına çarpmıştır. Ne bir

560

Ağlayanı var ardından, ne arayanı!

(Yargıçlar olarak Atena'nın topladığı ihtiyarlar ile halk, Herold'un¹⁹ yönlendirmesiyle gelirler ve duruşmadaki yerlerini alırlar. Atena görünür)

ATENA

İşini yap, Herold, halkı sükûnete çağır!

İnlet o Etrüsk kavalını göklere doğru

Senin o derin ve tükenmez soluğunla,

Gürül gürül seslerle aksın duyurumuz halka!

Yargıçların tümü yerlerini aldıktan sonra

570

Sessizlik olmalı ki, duysun tüm kent ve uzaklar,

Adil bir yargılamayla varılan hükmü ve benim,

Tüm zamanlar için geçerli olacak içtihadımı!

(Apollon görünür)

KORO BAŞI

Eey! Yüce Apollon, yüceliğini kendi bölgede kullan!

Bu davada ne işin var? De bakalım!

ATENA

Doğru söylüyor.

Davaya ilişkin diyeceğin varsa konuş.

APOLLON

Tanık olarak geldim –çünkü bu adam, yardım dilemek

İçin geldi ve tapınağımın korumasına girdi. İşlediği

Cinayetin suçundan arındırdım onu.– Ama ayrıca

Kendim için de geldim: Onu, annesini öldürmeye

580

Zorlayan benim çünkü. Evet, başlasın duruşma!

ATENA

Söz sizde... evet, duruşmayı açıyorum!

Önce davacı, karşı tarafı neyle suçladığını

Ve olan biteni açık açık güzel anlatsın

KORO BAŞI

Sayımız çok bizim, ama sözümüz kısa. Şimdi:

Soracaklarımızı bir bir yanıtla bakalım!

İlk soru: Anneni öldürdün mü?

ORESTES

Evet, annemi öldürdüm. İnkâr etmiyorum.

KORO BAŞI

Mücadelemizin ilk raundu bizde demek ki.

ORESTES

Yere serilmiş de kalkamıyor değilim! Ne bu sevinç? 590

KORO BAŞI

Devam et sen; şuna da bir yanıt ver: Nasıl öldürdün?

ORESTES

Söylüyorum: Ensesine kılıcımla vurup boynunu kestim.

KORO BAŞI

Kimden dolayı yaptın bunu ve kimin teşvikiyle?

ORESTES

Tanrının kutsal sözüyle yaptım. Bizzat kendisi tanıklık eder.

KORO BAŞI

Bu bilici seni, anneni öldürmeye teşvik etti, öyle mi?

ORESTES

Evet, şu ana kadar bir şikâyetim de olmadı.

KORO BAŞI

Az sonra hüküm yakana yapışınca, şikâyetin olur, merak etme.

ORESTES

Olsun! Ama babam mezarından yardım gönderecek.

KORO BAŞI

Anneni onlar uğruna öldürdün, şimdi ölülerden medet umuyorsun!?

ORESTES

İki cinayeti birden işledi o! 600

KORO BAŞI

Nasıl oluyor öyle? Oradaki yargıçlara anlat bakalım.

ORESTES

Bir kendi kocasını, bir de benim babamı öldürdü.

KORO BAŞI

O, işlediği cinayetin bedelini ödemiş, ama sen hâlâ yaşıyorsun!

ORESTES

Annem hâlâ yaşıyorken onun peşine niye düşmediniz?

KORO BAŞI

Öldürdüğü adamla arasında kan bağı yoktu da ondan!

ORESTES

Oysa annemle aramızda kan bağı var, diyorsun, öyle mi?

KORO BAŞI

Seni yüreğinin altında taşıyıp, karnında neyle besledi, ha,
cani herif!

O değerli kan bağını inkâr mı ediyorsun?

ORESTES

Burada senin bana akıl vermen gerek Apollon,

Sen öğreteceksin bana, annemi öldürmem haklı mıydı? 610

Çünkü yaptığımın suç olduğunu inkâr etmiyoruz.

Ama bu kanlı cinayet haklı mı, haksız mı görünüyor sana,

Bir karar ver ki ben de onu iletayım yargıçlara.

APOLLON

Evet, öyleyse Atena'nın yüce heyetine diyeceğim şu ki:

Orestes'in annesini öldürmesi haklıdır. Çünkü bilici olarak,
kâhin olarak

Ben, kesinlikle kimseyi aldatmaksızın, bilici tahtımdan,

Erkek, kadın, kent, halk, hepsi için, Baba Zeus'un

Emretmediği hiçbir şeyi söylemedim, söylemem de!

Lütfen, kavrayın artık, haklıyı bulmak çok zor iş; öyleyse:

Buyrun, kararı babam Zeus'a bırakın, çünkü yeminmiş,
yargıçmış, 620

Hukukmuş, bunların hiçbiri Zeus'tan daha güçlü değil ki!

KORO BAŞI

Yani senin, bilicilik sanatıyla önceden görmüş gibi ilettiğin
bu kehanet de

Aslında Zeus'un emrinden ibaret²⁰ ve Orestes'e: "Babanın
öcünü al," derken,

"Anneye saygı da neymiş, öldür onu" diyor o emir, öyle mi?

APOLLON

Elbette, eğer ölen, kutsal gücün bahşettiği tanrı vergisi

Bir âsâ ile donatılmış yüksek asaletli bir yüce adamsa, her
şey değişir.

Üstelik adam, savaşta bir kadın savaşçı Amazon'un uzaktan
Nişanladığı okla filan da değil, hayır hayır; dinle bak Atena,
Adam nasıl ölmüş dinle, oylarıyla davayı hükme bağlayacak
olanlar,

Siz de dinleyin: Adam, büyük başarı kazandığı cepheden,630
Nihayet evine döndüğünde, karısı onu çok dostça
Karşılarmış, hazır banyo suyu bile sunmuş, ama
Adamı kurnada bir güzel yıkarken, birden
Koskoca ağı atıvermiş üstüne, kısıkrak yakalamış,
Adam ağın içinde kıvranırken vurmuş öldürmüş onu!
Buyrun işte, deniz savaşçılarının kralı, en yüce bir
Kahramanın hayatına böyle son verilmiş! Kadını ise
Öyle gösterdim ki size, bu davada hüküm
Verecek olan heyetin öfkesi kabarmalı yeterince!

KORO BAŞI

Sana göre baba'nın kaderi, Zeus'un yüreğine işlemiş, 640
İyi ama kendi babası ihtiyar Kronos'un²¹ elini kolunu
bağlayıp
Dünyanın kenarına koyan da aynı Zeus değil mi? Nasıl
çelişkidir bu?

Duydunuz işte. Tanık olun bu çelişkiye.

APOLLON

Sizi nefretlik, tanrı laneti yaratıklar sizi!
Bağ dediğin kelepçeler çözülebilir
Bir sürü de yolu vardır daha başka;
Oysa adamın kanı bir kez toprağa akmayagörsün!
Adam ölmüş, yeniden dirilmek diye bir şey de yok!
Ah babacık²², bir soluklanayım bile demeksizin
Her şeyin önünü sonuna, altını üstüne getiren nice buluşlar
yaptı da, 650
Bir o yeniden diriltme numarasının büyüülü şifresini
bulamadı yazık ki!

KORO BAŞI

O adamı serbest bıraktırmak için uğraş sen daha!
 Kendi annesini boğazlayıp kanını akıtmış adam,
 Ne yüzle oturacak Argos sarayının tahtına?
 Hangi halkın sunağına yaklaşabilecek, adak sunmak için?
 Ona hâlâ kutsal su serpecek bir soy bulunabilir mi?

APOLLON

Öyleyse dinle, bir şey daha söyleyeceğim, hak hukuk
 neymiş anlayacaksın!
 Anne dediğin kadın, çocuğa hayat veren değildir, anne,
 babanın dölediğini,
 Koruyup besler yalnızca. Kadın kısmı, erkeğin çocuğunu,
 geçici bir süre
 -Emanetçi gibi- taşıyandır, çocuğu yapan ise erkek kısmıdır,
 koç, boğa, 660
 Her neyse. Anne, babanın hayat verdiği çocuğu, baba için,
 Taşır, doğurur, o kadar.²³ Bu söylediğimin kanıtını da hemen
 Gösteriyorum: Annesi var olmayıp yalnızca babası var
 olan çocuk
 Bile var. İşte örneği: Olympos tanrılarının kralı Zeus kızı
 Atena.
 Karanlık bir karında beslenmesi bile gerekmeksizin, hiçbir
 tanrıçanın
 Doğuramayacağı gibi büyüyüp gelişmiş, harika bir tanrıça!
 Şimdi ey
 Pallas Atena, senin kentin Atina'nın ve halkının güçlenip
 büyümesi için
 Başkaca ne gelirse elimden, yapmak isterim. Bu delikanlıyı
 da
 Koruman için sana gönderdimse, sana sonsuza dek sadık
 kalacak
 Bir kuvvet olarak gönderdim aynı zamanda! Ey tanrıça, onu
 silah 670
 Arkadaşın gibi kabul edersen, o da sana minnettar kalır ve
 tüm kral soyu,

Torunları, torunlarının torunları, sana sadakatle, Argos
krallığının,
Senin kentin Atina'ya bağlılıkta kusur etmemesini
anlaşmaya bağlarsınız.

ATENA

Şimdi, hakkaniyetli bir hüküm için vicdanınızın sesine uyan
Oy taşlarını kavanozlara atmanızı istiyorum. Yeterince
konuşuldu.

KORO BAŞI

Biz, tüm oklarımızı attık, şimdi bu çatışmanın
Nasıl bir hükümle sonuçlanacağını merakla bekliyoruz.

ATENA

Beni suçlamamanız için yapmam gereken bir şey var mı?

KORO BAŞI

Bizi güzelce dinlediniz. Artık kâselerin derin karnında
Hüküm tartılacak, dostlar, yemininizi aklınızdan
çıkarmayın! 680

ATENA

Şimdi benim getirdiğim kuralları dinleyin ey Attika halkı,
erkekler!

Siz ey kanlı cinayet davalarına bakacak ilk yargıçlar!
Bu mahkeme, Atina yurttaşları için, gelecekte de baki
kalacak ve adı

Areopag olacaktır. Çünkü bizim şimdi toplandığımız bu
tepecikte,

Bir zamanlar, Theseus'a karşı savaş açan Amazonlar çadırılı
ordugâh

Kurmuşlar, bizim yeni kurulmuş kentimizin Akropolis'ine
karşı,

Kendi kalelerini yapmışlardı ve savaş tanrısı Ares'e
Burada adıyorlardı kurbanlarını. İşte oradan bize kalan
Areiospagos-Ares Tepesi ismi, bizden de mahkememize
Geçecek, yani mahkememizin adı Areopag olacaktır. 690
Halkın saygınlığı ve yurttaşların doğuştan sahip olduğu
Kötülüğe karşı o şiddetli nefret duygusu,

Haksızlığa karşı hakkı koruyacaktır buradan,
Yeter ki kendi yurttaşlarım bozmasın benim yasamı!
Berrak suyu pislik ve çamurla bulandıran, yitirir kendi içme
suyunu!

Yurttaşlara kendi iyilikleri için önerim şudur ki:
Ne başıbozukluk, anarşi; ne de şiddetin, baskının
egemenliği, despotluk!

Bu ikisine de "Hayır!" diyebilmektir en iyisi! Ama,
Korkuyu ve dehşeti kentten tümüyle kovmak da istenmemeli
Hiçbir şeyden ürkmeyen kişi, nasıl hep adil kalabilir ki!
Oysa 700

Yasaları, onların gerektirdiği saygınlık içinde koruyabilirsen
İşte o zaman ülken -ya da kent, kişi, fark etmez- kurtarıcı bir
Tahkim gücüne sahip demektir ki bu, İskitlerde bile yok,
Hatta Sparta da sahip değil bu güvenceye. Ben bu yargı
heyetini,

Altınla bile kanına girilemezlerden seçtim, para hırsı nedir
Bilmeyen, öfke gibi hızlı bir heyet! Yurttaşlar rahat uysun
diye

Sürekli uyanık bir şapka olarak atadım onları. Evet, öyleyse,
Şimdi yurttaşlarım için tüm zamanlara yaydığım bu
uyarıları,

Sizler şu an içinizde tutarak, doğrulun bakalım, alın minik
oy taşlarınızı

Ve yemininize hep sadakatle verdiğiniz hükme göre atın
oylarınızı kâselere. 710

KORO BAŞI

Bakın, ülkenize konuk geldiğimiz için üzgünüz zaten
Bir de aşağılamaya kalkmayın sakın, uyarması benden!

APOLLON

Sen de bak öyleyse: Benim, yani Zeus'un kehanetinin
Önünü kesmekten vazgeçin, yoksa... söylemesi benden!

KORO BAŞI

Kanlı cinayet mahkemesinin işine, sen ne münasebetle
karşıyorsun ki?

Böyle giderse bilicilik de yapamaz olacaksın, haberin olsun!

APOLLON

İlk cinayet sanığı İksion'un yalvarmalarına kulak verip
Onu akladığı için, yanlış yapmıştı babam Zeus, öyle mi?

KORO BAŞI

Sırf kızına sahip olmak için kaynatasını kor ateşe atıp yakan
o canı²⁵

Haklıydı demek sence, ha? Öyleyse, biz, kadından yana
tanrıça Erinnü'ler, 720

Gitmiyoruz, gittiysek de dönüp kalıyoruz bu ülkede, ağır bir
yük olarak!

APOLLON

Yeni, eski, tüm tanrılar terk etti sizi, hiçbir saygınlığınız yok
işte!

Zafer benim, göreceksin!

KORO BAŞI

Aynı numarayı Feres'in evinde de yaptın sen: Ölümlünün
kaderine

Engel olmak için Kader Tanrıçası Moira'yı nasıl oyuna
getirdin?²⁶

APOLLON

Bize sofuca hizmet eden birine, hele bana böylesine
İhtiyaç duyduğu anda yardım etmek fena mı?

KORO BAŞI

En eski has tanrıçaların şarapla kanına girip
O en mutlu eski düzeni²⁷ yıkan da sen değil misin?

APOLLON

Sen bu davayı kaybettin nasıl olsa, zehir de kusan 730
Artık kimseye zarar veremezsin!

KORO BAŞI

Sen, yeniyetme, benim gibi ihtiyar bir tanrıçayı tepelemek
Niyetindesin, ama ben yine de verdikleri hükmü duymak
için

Bekliyorum. Acısını bu kentten çıkarmalı mı, bilmiyorum.

(*Oylarını atmış olan Mahkeme heyeti çekilir*)

ATENA

Son olarak oy atma sırası bende.

Ve oyum, Orestes'ten yana. Çünkü

Bir anne doğurmuş değil beni,²⁸ hayır, tümüyle

Babamdan olmuşum, babamın kızıyım ben ve her şeyin

Erkekçesini severim. Bu nedenle, kocasını, evin efendisini,

Öldürmüş olan kadından yana ağırlık koyamam, hayır! 740

Demek ki, oylar eşit de olsa, benim oyumla, Orestes kazanır!

Haydin, boşaltsanıza oyları kâselerden, çabuk,

Mahkeme Heyeti sizleri bu iş için tutmadı mı?

ORESTES

Ne sersin Foibos Apollon, hüküm nasıl çıkar acaba?

KORO BAŞI

Ey siyah gece, annem benim, neler dönüyor görüyorsun

değil mi!?

ORESTES

Şimdi, ya celladın ellerine, ya da mutluluğa, ışığa!

KORO BAŞI

Bizi bekleyen, ya çöküş, sonsuza dek, ya da aydınlık!

APOLLON

Her iki kâsedan çıkan taşları iyi sayın, dostlar,

Dikkat edin, bir hata olmasın sayımda!

Küçük bir yanlışı, büyük felakete yol açabilir, ya da 750

Bir oy farkla bir saray, yerle bir olur veya yeniden parıldar.

(*Oy sayımı bitmiştir*)

ATENA

Sanık, kanlı cinayet suçundan beraat etmiştir.

Çünkü her iki kâsedeki oyların sayısı eşit.²⁹

ORESTES

Ey Pallas Atena, sen ey evimin, barkımın kurtarıcısı!

Sen beni vatanıma kavuşturuyorsun, ey

Yetim bırakılmış vatanımın yüce tanrıçası!

Helenler: "İşte o yine Argoslu" diyebilecekler,

"İşte babasının sarayında yine. Çünkü Pallas Atena,
 Çünkü Foibos Apollon ve çünkü her şeyi sonlandıran
 Büyük kurtarıcı Zeus, onu destekliyordu". Şuradaki şu 760
 Annemin temsilcilerine karşı da Zeus koruyor beni!
 Ve ben de, senin ÷lkene, senin değerli halkına,
 Sonsuzun da sonsuzuna dek sadık kalacağıma
 Ant içiyorum, ey Atena! ÷lkeme dönüyorum şimdi;
 Hele oradan bir kral, Atina'ya yan gözle bakmaya,
 Yok mızraklı ordularla saldırmaya kalksın, ölmüş
 Bile olsak mezarımızdan, ben ve benim kutsal yeminime
 sadık

Bizimkiler, öyle bir yükleniriz ki üstlerine ve öyle belalar
 Yağdırırız ki yeraltından, daha yarı yolda pes ettirip
 Sefere çıktıklarına çıkacaklarına bin pişman ederiz onları 770
 Yok eğer benim yeminime uyar, Atena'nın kenti Atina'ya
 Bir müttefik mızrak gibi bağı kalmayı kabul ederlerse,
 Ben de benden sonrakilerin destekçisi olarak kalırım. Elveda
 Ey Atena ve ey senin kentin Atina'nın halkı, elveda!
 Asla yenilmez bir güçle durdur tüm düşmanlarını
 Ve zaferler senin olsun tüm savaşlarda!

(*Orestes ile Apollon gider*)

Birinci Deyiş

KORO

Ah siz, yeni kuşak tanrılar!
 Eski yasayı, en temel hukuku
 Zorla aldınız elimden, yerlerde çiğniyorsunuz onu şimdi!
 Ve ben, kadından yana tanrıça Erinnü, çökertildim, 780
 Korkunç öfke doluyum,
 Kahrediyorum bu Atina'ya!
 Zehir, yüreğimden akan zehir,
 Sulayacak bu toprakları.
 Acıya karşı acı!
 Doğurganlığı yok eden,
 Yaprakları, meyveleri kurutan

Yosunlar, likenler sarsın her yanınızı!

İçim kan ağlıyor, haykırıyorum, daha ne yapayım?

Bu kenti mahvetmek geliyor içimden!

790

Ah, bizler, gecenin kızları, talihsiz tanrıçalar,

Yakınıyoruz işte, ne oldu sana ey adalet tanrıçası Dike!

ATENA

Bakın, bana kulak verin bir kez. Böyle sancıyla kıvranmanız

Gereksiz!

Davayı kaybetmiş değilsiniz ki siz! Mahkeme heyetinin

kararında

Oylar eşitti. Kırılacak bir sonuç değil bu asla. Ama işte,

Dosdoğru Zeus'tan geldi apaçık kanıt, hatta tanığıyla birlikte

Bilici tanrı Apollon kendisi söyledi ya, kehanet, yani emir

Zeus'tan geldi ve ben aynen ilettim, Orestes suçsuzdur, diye!

Ama bu yüzden, öfkeniz zehir olup akmasın bu topraklara

sakın! 800

Öfke çekmeyin üstünüze. Sonra şu, tanrı ağzından çıkma

tükürük hani,

Doğurganlığı mahveden, meyveyi daha çiçekken, tohumu,

Filize geçmeden yakan o lanet sıvıyı, yaymaya

kalkmazsınız umarım!

Çünkü ben size kutlamayla sevinçle, düzgün bir konumdaki

Arazide, yerleşke ve tapınak sözleri vermeye

hazırlanmıştım.

Kutsanmış ocağınızda, bol adaklarla taçlandırılacaksınız

Memleketimin yurttaşları da inançla sayacaktır sizleri.

Birinci Karşı Deyiş

KORO

Ah siz, yeni kuşak tanrılar!

Eski yasayı, en temel hukuku

Zorla aldınız elimden, yerlerde çiğniyorsunuz onu şimdi!810

Ve ben, kadından yana tanrıça Erinnü, çökertildim,

Korkunç öfke doluyum,

Kahrediyorum bu Atina'ya!

Zehir, yüreğimden akan zehir,
Sulayacak bu toprakları.

Acıya karşı acı!

Doğurganlığı yok eden,

Yaprakları, meyveleri kurutan

Yosunlar, likenler sarsın her yanınızı!

İçim kan ağlıyor, haykırıyorum, daha ne yapayım? 820

Bu kenti mahvetmek geliyor içimden!

Ah, bizler, gecenin kızları, talihsiz tanrıçalar,

Yakınıyoruz işte, ne oldu sana ey adalet tanrıçası Dike!

ATENA

Size saygı eksilmedi asla! Ne gerek var bu kadar öfkeye,

Ey tanrıçalar, ölümlülere hayatı dar etmenize ne gerek?

Zeus benim arkamda! Bunu söylemek bile fazla.

Dahası, onun şimşeklerinin damgalı mühürle kilitli

tutulduğu

Hücrenin anahtarı, tüm tanrılar içinde bir tek bende vardır.

Bilmem anlatabildim mi? Ama, bırakalım bunları;

Ve elbet siz de o keskin sivri dilinizle, bu kentte, meyve

veren 830

Her şeyi, tümüyle doğurganlığı, zehirlemekten

vazgeçeceksiniz.

Haydin artık, kızgınlığın o vahşi kara dalgaları biraz dinsin,

Düşünsenize, benim yakınımda olacak yerleşkeniz.

Ah, gün gelip de uzaklardan, ilk çocuk için, ya da

Evliliğin bekası için adaklar yağmaya başlayınca,

Görün bakın, nasıl şükredeceksiniz bana!

İkinci Deyiş

KORO

Buna dayanmak, ha, en eski bilgeliğin

Tanrıçası bizler, yeraltına kapatılsın

Ve aşağılansın diye, buralarda?

Hayır, öfkem kabarıyor, durdukça!

840

Ateş püskürüyor yüreğim

Acı nasıl saplanıyor göğsüme!!
 Duyuyor musun sen ey anne,
 Sen, ey gece tanrıçası,
 Bizi nasıl aldattı bu tanrı efendiler,
 Onurumuzu nasıl da gasp ettiler!

ATENA

Hoş görüyorum bu kızgınlığını,
 Çünkü benden yaşlısın, bilgeliğin de
 Benden Fazladır elbet; ama yüce Zeus
 Bana da anlayışlılık vermeyi unutmamış!
 850 Başka soydan bir ülkeye gidecek olsanız, işte şuraya
 Yazıyorum ki, çok ararsınız buraları. Çünkü
 Atina yurttaşlarının çok daha yüksek saygınlığa
 Erişeceği günler yakın. Ve senin,
 Erekhtheus-sarayı katında olacak yerin
 Erkek-kadın alayları gelecek adak sunmaya!
 Başka bir ülkede hiç böylesini bulabilir miydin?
 Ama işte sen de, benim ülkemde kışkırtmalarınla
 Gençliğin kanına girip, onları şarap içmemiş sarhoşlar
 Gibi kanlı çatışmalara sürüklemekten vazgeçmelisin. 860
 Ya da aralarına savaş tanrısını sokup, onları
 Kökenine bağlı olanlarla, kökenine ihanet edenler, diye
 bölerek

Kanlı horozlar gibi savaşmaları için kışkırtmayı
 Bırakman gerek. Soylu kahramanlık ününe kavuşmak
 isteyen varsa

Savaşlar zaten çok uzakta değil, hemen ufukta.
 Ama aynı yuvanın kuşları arasında savaş, asla!
 Gelin benim sözümü dinleyin ve tanrıların
 En sevgilisi olan benim ülkemde, iyilik yapan,
 İyi karşılanan ve saygı görenlerin arasında yerinizi alın!

İkinci Karşı Deyiş

KORO

Buna dayanmak, ha, en eski bilgeliğin

Tanrıçası bizler, yeraltına kapatılsın
 Ve aşağılansın diye, buralarda?
 Hayır, öfkem kabarıyor, durdukça!
 Ateş püskürüyor yüreğim,
 Acı nasıl saplanıyor göğsüme!!
 Duyuyor musun sen ey anne,
 Sen, ey gece tanrıçası,
 Bizi nasıl aldattı bu tanrı efendiler,
 Onurumuzu nasıl da gasp ettiler!

880

ATENA

Sana en iyiyi tavsiye etmekten bıkip usanıp da,
 Sonra, genç kuşaktan ben ve kentim Atina, sanki seni,
 İhtiyar bir tanrıçayı, konukseverliğe bile aldırmaksızın
 Onursuzca bu ülkeden kovmuşuz gibi bir duruma düşmeye
 Hiç niyetim yok. Hayır, hayır, eğer inandırmak denen gücün
 Tanrısallığına inancın varsa ve benim ağzımda da
 sakınleştirici
 Ve büyüleyici bir tanrısal güç olduğuna inanıyorsan,
 Kalıyorsun herhalde diyorum. Ama kalmayacaksan, o
 zaman

Sana bu ülkede, sonsuza dek tüm yurttaşlık hakkınla ve
 saygınlığınla
 Yerini alma seçeneği sunulmuşken, yine de, bu kenti ve
 yurttaşlarını 890
 Kızgınlık ve öfkene boğarak mahvetmen, haksızlık olur.

KORO BAŞI

Atena, ey bu kentin efendisi, nasıl bir yer olacak bana
 vereceğin?³⁰

ATENA

Sıkıntıdan, tasadan uzak, dingin! Gel kabul et!

KORO BAŞI

Kabul edersem, saygınlığım neyle belli olacak?

ATENA

Her ev sana adak sunmak zorunda, yoksa gelişemeyecek!

KORO BAŞI

Bunun gerçekleşmesini sen de üstleniyor musun?

ATENA

Evet. Sana sofuca hizmet edenin mutluluğunu artıracacağım!

KORO BAŞI

Peki bunun için bana sonsuza dek güvence verebilir misin?

ATENA

Yapmayacağım şeyin sözünü asla vermem ben.

KORO BAŞI

Beni inandırdın,³¹ öfkemi unutmaya başladım bile! 900

ATENA

Bu ülkede kalır, yeni dostlar kazanırsın öyleyse!

KORO BAŞI

Nasıl bir şarkı söylesem ki o zaman? Örnekle bana!

ATENA

Zaferi kesinlemek için ne gerekiyorsa, onları iste...

Kara toprak ne verdi, deniz akıntısı ne getirdi,

Yüce gök ne indirdiyse, hepsine bol bereket!

Essin serin yaz rüzgârı güneşin ışığında.

Tarlaların ürünü, hayvanların sürüsü

Aksın bin bereketle hiç eksilmeden kente.

İnsan tohumu da çoğalsın gürbüzce

Ama tanrısız olanınki, kurusun kalsın. 910

Çünkü çiçek yetiştiren bahçıvan gibi

İsterim soyumun türeyip gelişmesini.

Böyle şarkılar söylemek, senin işin. Sürüp giden savaşlar

Boğuşmasında, tüm halklar Atina'nın zaferi önünde

eğilinceye dek

Peşini bırakmama işi, benim zaten.

Birinci Deyiş

KORO BAŞI

Atena'nın yanındayım artık

Ve hiç kötü bakmıyorum,

En egemen tanrı Zeus'un, savaş tanrısı Ares'in bile,

Yunan sunaklarının kurtarıcısı, Hellas tanrılarının sevgilisi,
 Diye övdükleri ölümlülerin pırlantası, Atena'nın kentine.920
 Bakın, uçuyorum işte, yaşama sevincinin
 Sürekli serpilip gelişen güzelliklerini önden bildirerek
 Yeraltının müthiş itkisinden fırlayıp
 Güneşin aydınlık ışığına erişen ben!

ATENA

Kentlilerimi kollamak için
 Üstlendim bunları hep.
 Çünkü, kente yerleştirdiğim bu tanrıçalar,
 Şiddetli ve uzlaşmaz diye ünlenmişlerdi.
 Şimdi, insanlarla ilgili ne sorun varsa
 Uğraşmak onların görevi. 930
 Onların hışmına uğrayan bir adam,
 Bilemiyor hiç, ölümcül darbenin nereden Geldiğini.
 Daha eskiler, adamı onların kucağına sürüyor.
 Ve adam nice bağırıp çağırırsa da
 Ezip bitiriyorlar adamı sessizce.

Birinci Karşı Deyiş

KORO

Hiçbir yıkıcı esinti zarar vermesin ağaçlara
 -İyilikleri sayıyorum, size sunduğum-
 Tomurcukları kavuran hiçbir yangın,
 Girmesin ülkenin sınırlarından içeri, 940
 Ve ürünü yok edici kötü zararlılar
 Sızmasın aralara sakın!
 Kırların tanrısı keçi ayaklı Pan
 Çoğalan koyunları ikiz kuzulatsın hep,
 Doğumları geldiğinde!
 Ve toprağın getirdiği zenginlik
 Tanrılara şükürle kutlansın!

ATENA

Ey bu kentin koruyucuları,
 Dinlediniz değil mi

Sizlere sunulanların şarkısını. Yüce Erinnüler'in sözü, 950
 Hem gök katında,
 Hem yeraltında,
 Kesin geçerlidir. İnsanların kaderi üstünde de
 Güçleri büyüktür. Kiminin
 Güzel şarkılarla mutlu,
 Kimininse, gözyaşlarıyla buğulu geçer hayatı.

İkinci Deyiş

KORO BAŞI

İnsanın zamansız ölümünde
 Yokum ben.
 Ama sevimli kızlara 960
 Mutlu bir evlilik içinde yaşamayı bahşedin
 Sizler ey bu yetkiyle donanmış
 Kader tanrıçası Moiralar,
 Ey, annemizin kız kardeşleri,
 Adaletin içten bekçileri,
 Her evin içindeki, her an uyarıcı,
 Ve tüm tanrıların en çok saydığı, ey en eski tanrıçalar!

ATENA

Ülkeme böylesine iyi niyetle hizmette, bu kadar
 Çaba göstermeleri, nasıl heyecan veriyor bana!
 Şu ikna tanrıçası Peitho, sözü ne kadar isabetle 970
 Yerleştirmiş ki dudağıma, yumuşatıverdim bu
 Yumuşamak nedir bilmez inatçı takımını. Ama
 Asıl başarı, kuşkusuz ikna ediciliğin kaynağı
 Ve büyük ustası, Zeus'tur. Bundan böyle de hep
 Zafer kazansın iyi'ye yönelik çabalarımız!

İkinci Karşı Deyiş

KORO BAŞI

Acıya doymaz iç çatışma
 Bu kentte bir daha asla!
 Yurttaşların kanını emmesin bir daha toprak,
 Ve bir cinayetin intikamı için, öfke çılgınlığıyla

Yeni bir cinayet istenmesin bir daha!
 Birbirinize mutluluk sunsanıza,
 Topluca mutluluk adına!
 Nefrette bile birlik olmak!
 İşte bunlar sayesinde ancak
 Diner ölümlülerin acısı.

ATENA

Tatlı dil nasıl buluyor bakın,
 En güzel yolunu anlaşımların?
 Bu tanrıçaların,
 Dehşet saçan görünüşlerinden
 Kenti kucaklayan
 Büyük bir esirgeme doğmakta.
 Böyledir işte, eğer bu dostluğu siz de
 Dostça karşılayıp saygı gösterirseniz
 Büyük yarar görür toprağınız ve kentiniz!

990

Üçüncü Deyiş

KORO BAŞI

Sevinç ve barış sizlerle olsun!
 Böyle bir bolluk armağandır size.
 Sevin ey Atina halkı
 Yüce Zeus'a yakınsın çünkü,
 Sevgili bakire tanrıça Atena'nın sevgisiyle
 Akıllı oldun zaman içinde.
 Atena'nın kanadı altında olunca
 Zevkle yüceltiyor Zeus baba!

1000

ATENA

Sizlere de selam olsun ey tanrıçalar!
 Sizi kutsanmış yerinize uğurlamak için
 Önden gidiyorum ben, size eşlik edenlerin
 Kutsal meşaleleri aydınlatsın yolu.
 Yürüyün siz, onurunuza adanan kurban kanlarıyla
 Yerin altına doğru ve ülkeyi felaketten uzak tutun.
 Kentin zaferi içinse eksik etmeyin çabanızı!

Sizlerle birlikte kalan Kranaos soyu,³² Atina'nın bekçileri 1010
 Götürmekte sizi yeraltına!
 Hakkın ve hukukun
 Doğruyu gösteren aklı, yurttaşlarımla olsun!

Üçüncü Karşı Deyiş

KORO BAŞI

Sevinç ve barış sizlerle olsun!
 Bir kez daha diliyorum bunu gönülden
 Düşünsenize, tanrılar ve insanlar
 Kentinizde birlikte yaşıyorlar!
 Kentiniz, Pallas Atena'nın kenti! Ey Atina:
 Sizin ortanızda yaşamamı,
 Sofuca bir tevekkülle onurlandırın, bakın
 Hiç şikâyetiniz olmayacak hayatta!

1020

ATENA

Bu güzel dilekleriniz için teşekkürler ederim size;
 Pırl pırl meşalelerin ışığında sizlerle yeraltına,
 Ölülerin o karanlık dünyasına yürüyorum,
 Heykelime muhafızlık yapan
 Tapınak rahibelerim de Bizimle.
 Çepeçevre Teseus soyunun³³ gözleri, izliyor bizi.
 Haydin, yürüyoruz, kızların, kadınların
 Ve ihtiyar anaların alayında! Erguvan renkli
 Giysilerinizle salının, meşale ışıklarında
 Kentimin bu ziyaretindeki görkem
 İnsan dostu kadere dek yansısın!

1040

Birinci Deyiş

EŞLİKÇİLER KOROSU

Evinize buyrun, güçlü, yüce dostlar, siz, gecenin çocuksuz
 çocukları,
 Buyrun, yürüyün, sizleri uğurlayan bu sadık tören alayıyla!
 Ve, kutsal bir susuşla susalım!

Birinci Karşı Deyiş

Yerin altındaki bu en eski yer yarığı içindesiniz, koskoca!

Kutsanarak, büyük saygıyla, yüce!
Susalım, kutsal susuşla!

İkinci Deyiş

Adaletle esirgeyin memleketimizi
Alayımız yolunuzu meşalelerle çizdi!
Haydin kutlayalım ama şimdi
Şarkılarla türkülerle törenimizi!

1050

İkinci Karşı Deyiş

Kutsal içki, meşaleler, feda olsun size!
Her şeyi gören yüce Zeus babayla
İlk kuşaktan kader tanrıçası Moira
Uzlaştılar Atena'nın Atina'sında!
Kutlayalım törenimizi şarkılarla!

SON

DİPNOTLAR:

AGAMEMNON

ARGOS: Yunanistan'da, Peleponnez'in güneyinde, Miken bölgesi-nin merkezi, Argolis'in başkenti.

Atreusoğulları'nın sarayı: Atreus adı ve Atreusoğulları soyu, antik Yunan söylencelerinin baş konularından biridir. Atreus: Homeros destanlarında Atreusoğulları diye anılan Agamemnon ve Menelaos'un babası. Pelops ile Hippodameia'nın iki oğlundan biri (Öteki: Tüestes). Anlatılarda lanetliliği ile bilinen bu soyun, Homeros destanlarında henüz bulununayıp sonradan eklendiği anlaşılan lanetlenmelerinden ilki daha Pelops ile başlıyor: Atreus ile Tüestes, baba Pelops'un bir Nümfâ'dan olma oğlu Khrüzippos'u, anne Hippodameia'nın da yardımıyla öldürmüşler. Pelops, iki oğluna lanet okuyarak onları kovmuş. İki oğul, Miken'de Kral Stenelos'un yanına sığınmış, onun oğlu Eurüsteus döl bırakmadan ölünce, bir kâhin Miken halkına Pelops'un bir

oğlunu kral olarak seçmelerini öğütlemiş. İşte ikisinden birinin krallığa seçilecek olma durumu, iki kardeş arasındaki vahşi rekabetin ve sonsuz kinin getirdiği felaketlere neden olmuş. Birbirinin kuyusunu kazarak kral seçilmek için olmadık entrikalara başvurmuş iki kardeş.

Atreus'un sürüsündeki bir koyun, egemenliğin simgesi olarak altın postluymuş, Atreus onu Artemis'e kurban etmeye ant içmiş ama andını yerine getirmeyip, kendine saklamaktaymış. Ancak, bu arada Tüestes, Atreus'un karısı Aerope'yi ayartmış, kadın da altın postu gizlice kocasından aşırıp Tüestes'e getirmiş. Miken halkı, hangisini kral seçeceğine karar vermeye çalışırken Tüestes, hangisi altın postu ortaya koyabilirse onun seçilmesini önermiş. Atreus, postu hâlâ kendinde sandığı için öneriyi hemen kabul etmiş. Ama postu Tüestes getirmiş ortaya ve kral seçilmiş. Bunun üzerine Zeus, Hermes'i Atreus'a göndererek, "Güneş yolunu değiştirirse Atreus kral olsun, aksi halde Tüestes tahtta kalsın," şeklinde bir anlaşmayı Tüestes'e kabul ettirmesini buyurmuş. Tüestes bu anlaşmayı kabul etmiş, o akşam güneş doğudan batacak olmuş, yani tanrıların Atreus'u tuttuğu anlaşılmış. Atreus tahta çıkar çıkmaz, önce Tüestes'i kovmuş, sonra da karısı Aerope ile kardeşi arasındaki ilişkiyi öğrenince en korkunç girişimine geçmiş: Bir yandan kardeşiyle barışıyor gibi yaparak onu Miken'e çağırırken öbür yandan onun üç çocuğunu öldürüp etlerini doğrayarak pişirmiş ve babanın önüne koymuş. Tüestes bilmeksizin kendi çocuklarını yemiş. Ardından Atreus, çocuklarının kesik kafalarını getirip göstermiş kardeşine!!

Söylencelerin devamına göre Tüestes lanetler savurarak masayı devirmiş, hatta güneş o gün öylesine kahretmiş ki, yolunu bırakıp geri dönmüş ve ortalık karanlığa boğulmuş. Bu kez Sikyon'a sığınan Tüestes, kızı Pelopeia ile onun bilgisi olmaksızın birleşmiş ve bu birleşmeden Aigistos dünyaya gelmiş. Tüestes, ikisini birlikte Atreus'un (Atreusogulları'nın) sarayına göndermiş. Atreus, kim olduğunu bilmeksizin Pelopeia ile evlenmiş ve Aigistos'u sahiplenmiş. Hatta ondan gidip Tüestes'i öldürmesini istemiş, ama Aigistos son anda kurulan düzeni fark ederek Tüestes'i değil Atreus'u öldürmüştü. İşte bu Atreus'un iki oğlu olan Agamemnon ve Menelaos, Homeros destanlarında başrolde dirler ve Troya Savaşı sonrası gelişen olaylarda o soyun ve sarayın lanet-

liliği, her defasında burada anlatılanların bir bölümü ile sık sık gündeme gelecektir.

1. *Erinnüler*] Helen tanrı tablosunun ilk kuşak tanrılarının başında gelen Yer Tanrıçası Gaia (Toprak Ana), mitoslardaki ünlü kendi başına doğurma (partenogenesis) yoluyla gök tanrısı Uranos'u yarattı. Uranos, oğullarının kendisini devireceği kaygısıyla hepsini toprağa gömüyordu. Bu, Gaia'nın gücüne gittiği için onun itkisiyle oğullardan Kronos, Uranos'un hayalarını anasının verdiği bir orakla kesip fırlatınca, toprağa damlayan kanlardan, Kader tanrıçaları Moira'lar, öç tanrıçaları Erinnü'ler, vb. meydana geldi. Aynı organların denize düşmesi sonucu, tohumlar ve kan da, deniz suyuyla köpüklerden Afrodite'yi yarattı (bkz. Dize 419). Görüldüğü gibi Erinnü'ler, en eski kuşaklardan tanrıçalardır. "Anaerki düzen içinde Erinnü'lerin doğurganlıkla ve ölümler kültüyle bağlantılı bir konumları vardı," diyor Wikipedia'da ilgili maddede. Dolayısıyla yeni kuşak Olümpos tanrılarının ve Zeus kültünün temsil ettiği ve en uç düzeyde uygulanışını Atina'da gördüğümüz erkek egemenliğiyle tüm gücünü yitirmiş eskinin ana tanrıçalar kültünün temsilcileri (hatta mücadelecileri) olarak bakarsak eğer, Erinnü'lerin misyonu, başlı başına anlam kazanmaktadır. *Oresteia* üçlemesinin her bir tragedyası boyunca bu tanrıçalara rastladıkça bu bakış açısının irdelemesini yapmak mümkün olacaktır.
2. *O bazı erkeklerin kadını*] Sparta Kralı Menelaos'un karısı iken Troya Kralı Priamos'un oğlu Paris tarafından Troya'ya kaçırılan ve görünürde onun yüzünden Troya Savaşı'nın çıktığı iddia edilen ünlü güzel Helena kastediliyor.
3. *Kuşların iki şahı.... ve devamı*] Bilici Kalkhas tarafından yorumlanan bu imajlar, Troya Savaşı için kurban edilen İfigenia'yı ve savaşın kendisini, sonucunu, önden bildiriyor. Bilindiği gibi, doğaya da egemen sayılan Ana Tanrıça Artemis, kutsal bir geyiği avlamış olan Agamemnon'a öfkesinden dolayı, Troya seferine çıkabilmek için limanda rüzgâr bekleyen Akhai savaşçılarına bu rüzgârı bir türlü vermemektedir. Bilici, Artemis'in Agamemnon'a, kızı İfigenia'yı kurban etmesi şartını koştuğu bilgisini vermiş, o da bir duraksamanın ardından bu şartı kabul etmiştir ve kızını, Akhilleus'la nişanlamak üzere istiyormuş gibi bir yalanla karısını aldatarak getirtip bu vahşî niyetini her şeye karşın

uygulamaya kararlıdır. (Azra Erhat, *Mitoloji Sözlüğü*'nde aynen şöyle yazıyor: "Klütaimestra, aldatılarak getirildiğini anlayınca köpürür, Agamemnon'a karşı dinmez bir hınç yerleşir yüreğinde. Kraliçe bunu hiç unutmayacak ve kocasını Aigistos'la aldatmasına da, Troya dönüşü Agamemnon'u öldürmesine de bu kin sebep olacaktır." Bkz. Dipnot.4). Ancak öte yandan Aiskhülos'un

"Hamile hayvanı, doğum öncesi
Yavruyla birlikte kurban eden,
Zeus'un o kanatlı itlerine öfkeliidir.
Kartalların ziyafetinden nefret eder o!"

dizeleriyle anlattığı ve

"O güzel tanrıça, müthiş aslanların
Emekleyen yavrularına olsun,
Tüm hayvanatın emzikteki bebelerine olsun,
Öylesine şefkat duyar ki, hepsi onun kucağındadır,"

diyerek çok güzel tanımladığı Ana Tanrıça Artemis'in de, İfigenia gibi bir genç kızın kurban edilmesini istemesi, müthiş bir çelişki oluyor. Ama işte söylenceye göre Artemis, tanrısal gücüyle zaten İfigenia'yı, hiç belli etmeden son anda yerine bir geyik koyarak kurbanı Tauris'teki tapınağına rahibe yapmıştır (Bkz. Euripides: *İfigenia Aulis*'te ve *İfigenia Tauris*'te tragedyaları). Böylece anlatı, Artemis'in sırf Agamemnon'u, fetih savaşı uğruna kızının kurbanlık gibi kesilmesine razı olup olmayacağı açısından sınıyıp, onun tiynetini açığa dökmek için bütün bunları yaptığı, şeklinde çok zengin yorumlara da kapı açmaktadır.

4. *öcünü alır... kız çocuğunun*] Agamemnon'un, Troya seferinden zaferle dönüşünde karısı tarafından öldürölüşü kastediliyor. Nitekim bu oyunun eksen olayı ve üçlemenin de odak konusu, Klütaimestra'nın Agamemnon'u öldürmesi olayıdır. Ancak Aiskhülos'un, ilk tragedyasında Klütaimestra'nın Agamemnon'u öldürmesini, doğrudan ve yalnızca bu gerekçeye bağlamış olması ayrı bir önem taşımakta. Çünkü, üçlemenin ikinci tragedyasında bu gerekçenin kenara itildiğı, üçüncüde ise hiç akla bile gelmediğı görülecektir ki bu, *Oresteia* üçlemesinin özellikle üstünde durulması gereken bir noktasını teşkil etmekte.
5. *inatçı bir güç -*] Uranos . (Bkz: Dn. 1)
6. *onu yenip yere seren de*] Kronos. (Bkz: Dn. 1)
7. *bir çare ki*] Artemis'in koyduğı, İfigenia'nın kurban edilmesi

- şartı.(Bkz: Dn. 1)
8. *Bakire kanını istemek... savaş azgını efendileri!*] Koro bu 25-30 dize boyunca Aamemnon'u çok ağır suçluyor. Ama sonra bunların neredeyse unutulduğu görülecek. Bu durumda, "yazar hem bunları yazmaktan kendini alamıyor, hem de sonra ustalığını kullanarak unutturmayı başarıyor," demek daha doğru herhalde. Dikkat çekici olan, bu çelişik iki boyutun bir arada bulunması.
 9. *Apis ülkesi*] Peleponez. Kral Apis'ten giderek Peleponez'e daha önce "Apis ülkesi" denirdi.
 10. *İda*] Troya yakınında, Olümpos tanrılarının toplandıkları dağ (bugünkü Kaz dağları). Buradan sonraki isimler, İda ile Argos arasında bulunan yerlerin isimleridir.
 11. *boğazlanmışların*] Dikkat edilirse, Klütaimestra her fırsatta kurban edilmiş kızını anmayı ihmal etmiyor; dahası, "cinayet" sözcüğüyle de öldürme niyetini bile ima ediyor ve buradan sonra da her defasında kocasını öldürmesine gerekçe olarak hep kızı İfigenya'yı Agamemnon'un kurban etmesini gösterdiği görülecektir.
 12. *Bolluğa*] Troya kentinin bolluk içindeki mutlu yaşamının Akhaları nasıl imrendirdiği de bu suçlamanın ardında kendini ele veriyor; öyle ki kadınların da özgür olması sayesinde erişilen yüksek uygarlık düzeyi ve mutlu kent yaşamının çekim gücü, henüz göçebe savaşçılık evresinde olan erkek-egemen düzendeki Akhaları, sahip oldukları tek üstünlük olan kanlı kuvvet zorbalığıyla o zenginliği gasp etmeye yöneltirken, bir yandan da kendilerini her yönden üstünmüş gibi görme aldatmacası ile Helen olmayanları "barbar" diye aşağılama ve o "ağızlarının suyunu akıtan" bolluk ve bereketi de ("kedi, ulaşamadığı ciğere maddar der" misali) 'aşırı', 'sınırı aşmış' gibi deyimlerle illa suçlayıcı bir mantık üreterek mahkûm etme illüzyonuna sokuyor. Aynı illüzyon içinde her savaş için bir yüzeysel bahane bulmak, Troya Savaşı için de Helena'yı bahane etmek, sorun değildir artık.
 13. *İlion*] Troya'nın *İliada* destanındaki adı.
 14. *Susuyor kral ... gitmiş o kadını*] Kral Menelaos ile, Paris'e âşık olarak ardından gitmiş olan karısı Helena.
 15. *Kıbrıslı Tanrıça Afrodite'ydi*] İki tür Afrodite var, denir: Biri, en eski kuşak tanrıçalar arasında yer alan, göksel, Uranos kızı Afrodite (bkz. Dn. 1), öteki ise, sonradan Zeus kızı yapılmış, sı-

radan Afrodite. Burada ilki söz konusu olmalı. Çünkü Troya savaşında Troya'dan yana olan ve Troya'ya yardım eden tanrılar, tanrıçalar, ölümlüler, hep Anadolu kökenli, adları bile Grekçe olmayan, Artemis, Apollon (bkz. Dn. 16), Amazon'lar vb.dir. Kaldı ki, *Wikipedia*'da kaydedildiğine göre: "Aslında Afrodite'nin 'köpüklerden doğduğunu' tasarlayan söylencenin de dayandığı, Aphrodite adıyla Grekçe köpük anlamına gelen 'aphros' sözcüğü arasında kurulan etimolojik bağ geçersiz olduğu için, giderek Afrodite adının hiç de Grekçe olmayıp doğu kaynaklı olabileceği düşüncesi yaygınlık kazanmakta." Aynı kayıttaki Homeros'un, ilk cümlesi: "Ey peri, tanrılarda tutkunun ateşini yakan, fani insan soylarını, göklerdeki kuşları, tüm denizlerde ve kara toprakta yaşayan çeşit çeşit mahlûkatı fetheden, Kıbrıslı altın Afrodite'nin, o tacı zengin Kütera'lının aşk işlerini anlat bana," ile başlayan methiyesine (5/1-6) bakarak şöyle bir yargıya varılmış: "Büyük olasılıkla Olümpos tanrılarının etkinlik döneminden çok önce, Homeros ve Hesiodos öncesi bir Afrodite kültü mevcut olduğu için, onu en eski – Olümpos öncesi – tanrıçalar konumuna getiren bu anlatı daha uygun düşüyor."

16. *Püto'nun efendisi Apollon - Skamandros'da yeterince karşımıza geçtin*] Püto, ünlü Apollon tapınağına adını veren Delfoi kentinin bulunduğu Parnasos ayağındaki Fokis'in eski adı. Skamandros, Troya yakınında bir ırmak. Görüldüğü gibi yazar, en azından bu iki dizeyle, Homeros destanlarında Zeus'a, Atena'ya karşı Afrodite ile birlikte sürekli Troya'yı savunup korumuş ve Olümpos tanrılarına açıkça karşı çıkmış Apollon ile, sonradan Olümpos tanrıları arasına neredeyse ite kaka sokulup, Zeus'un emir eri derekesine düşürülerek her şeyi Zeus'un emrine bağlayıp sıyrılan en katı erkek yanlısı "komik"liğinde bir Apollon'u yüzleştirmeye çağırıyor okuyucuyu – Atina seyircisini -! Nitekim Azra Erhat: "Bu güçlü tanrının Leto'nun oğlu olduğu, Leto'nun da Likya'da 'Lada' veya 'Lat' adıyla anılan Anadolu'nun ana tanrıçasından başkası olmadığı göz önüne alınırsa, Yunan tanrı dünyasına sonradan katılan ve adı bile Yunanca olmayan Apollon'un, Kibele oğlu Attis ile bir tutulması gerekmez mi?" diye sormuş *Mitoloji Sözlüğü*'nde (Remzi Kit. 1984, İst. S. 51-52). Erhat, Artemis maddesinde de: "Tıpkı Apollon'un ki gibi Artemis adı da Yunanca değildir," diye açıkça belirtmektedir.

17. *Heyelan*] Orijinal metinde Helena'nın adına, "alıp götürmek" anlamına gelen benzer sözcükle kinaye yapılmış. Ben de kendi dilimizde böyle bir sözcük oyunu denedim.
18. *Simoeis*] Skamandros ırmağının bir kolu.
19. *Atın karnından*] Ünlü tahta at kastediliyor.
20. *tercümansız*] Troya Savaşı'nda, Yunanlı Akhalar ile savaşan Troyalılar, ilgili birçok kayıttan görüleceği (ve tragedya metinlerinde de birden fazla kez rastlanacağı) gibi, Frig'lerdendi (nasıl ki, bulunulan bölge de Frigya idi) ve Frig'lerin herhangi bir Yunan kavmi olmadığı, esasen bugün artık bilinen bir gerçek olduğu gibi, burada da gerek Klütaimestra'nın bu repliğindeki ifadeden, gerekse az sonra koronun ifadelerinden (o halkın dilinin Yunanca olmadığı ve oralardan getirilen tutsakların Yunanca bilmemesinin doğal karşılandığı) açıkça anlaşılmaktadır. Benzer durum, Dor vb. Yunan savaşçı kavimlerinin saldırısı ve işgali sonucu Grekleştirilmiş görünen tüm Ege, adalar ve ön Asya halkları için de geçerlidir. Nitekim Bonnard, "Yunanlılar Balkan yarımadasının güneyi ile Ege'nin Asya kıyılarını dalga dalga istila edince, çoğu anaerkil düzende yaşayan birtakım topluluklar buldular," deyip daha sonra da örneğin, "Egeliler, Pelasglar, Lidyalılar adı verilen halklar ve daha birçokları, ya anaerkil düzeni, ya da anaerkil gelenek görenekleri koruyorlardı, bu halklar barışçıydılar," diye sürdürerek aynı savı desteklemiş oluyor (Bkz. André Bonnard, "*Antik Yunan Uygarlığı*", Evrensel Bas. Yay. 2004. İst. Cilt1, S.163), ama aynı sayfada Bonnard'ın anaerkil toplum düzenindeki "en büyük tanrılar" arasında Demeter ile birlikte saydığı "Ana tanrıça ya da Kibele" için de: "bu iki tanrıça tapınımının önemi, ilkel Yunan toplumunda kadının üstünlüğünü çağrıştırır," yargısına varması, Yunanlıların işgal ettikleri topraklarda daha önce var olan uygarlıkların tümünün, yine de illa Yunan ve illa ilkel olması gerekiyormuş gibi tarihsellikten hiç bağdaşmayan bir önyargıyı sezdiriyor ki - başlarda (S.27) zaten düpedüz "Bir Hellen sitesi olan Troya-İlion sitesi" demekle Bonnard, önyargısını iyice ele vermişti - bunun nasıl açık bir tarihsel yanlışlığı doğurduğu, buradaki argümanlardan bile yeterince anlaşılmaktadır. [Bonnard'ın:"Demek oluyor ki, antik Yunan dünyası, başından beri Ege'nin iki yakasını kapsar ve Asyalı Yunanistan, uygarlık yolunda uzun süre Avrupalıdan önde gelir (Za-

ten Asyalı Yunanlıların, yaklaşık dörtbin yıldır yaşadıkları bu eski ve görkemli Helen toprağından Türklerce çıkarılmaları – 1922’de – çok yeni bir olaydır.) Yunan kabileleri yeni yurtlarına yerleşmeye başlarken tüm bu bölgeleri ellerinde tutan ve kendilerinden çok daha ileri düzeydeki bir halktan tarımı öğrendiler. (...) Bu Egeli halk yazı yazmayı biliyordu(...) Bu yazının şifresi yenilerde çözülmeye başlandı(...) Ege kaynaklı tabletlerin dilinin, Yunanca olmayan, heceye dayalı harflerle yazılan bir Yunan dili varyasyonu olduğu ortaya çıktı, “gibi cümlelerindeki özelliklerle altını çizdiğim tarihsel aykırılıklar ve hele “Yunanca olmayan” bir dilin niçin yine de illa bir “Yunan dili varyasyonu” olması gerektiği türünden zorlamalar (İ.S. 24), sözünü ettiğim önyargının daha da açık pek çok göstergesinden yalnızca birkaçı]

Kaldı ki, Euripides’in *Troyalı Kadınlar* tragedyasında, Kasandra’nın Yunanlı ulak Taltibios’a: “Apollon’un bildirdikleri ne oluyor peki?” diye sormasından sonra, “Benim dilimle elbette!” diye vurgu yapması, hiçbir kuşkuya yer bırakmıyor. (Daha önceki repliğinde de Taltibios, Kasandra’ya: “Sen Yunanlılara küfret dur bakalım, Frigyalıları da öv istediğin kadar,” demesi ise, ikisinin apayrı toplumlar oluşunu daha oyun metinlerinde bile yeterince kesinlemektedir.

21. *Beni mahveden*] Aiskhülos, burada da Apollon adını “apollümi” biçiminde kullanarak “mahvetmek” anlamına getirmiş. Dize 679’daki (Dn. 17) gibi benzer bir sözcük bulamadığım için doğrudan fiile geçmek durumunda kaldım.
22. *boğazlamışların*] İfigenia kastediliyor.
23. *ekküklema*] İç sahnelerde olanların, yuvarlanarak dışarıya öne çıkarılıp gösterildiği, bir çeşit tekerlekli veya yuvarlanabilir platform (Bkz. *Antik Yunan Tiyatroları*, Joachim Latacz, Mitos-Boyut Yay. İst. 2006, S.39.)
24. *kendi kızını ... adamı suçlamak*] Bkz. Dn.11.
25. [] Köşeli paranteze alınmış dizeler nakarat tekrarı olarak dize sayılarına dahil edilmemiştir.
26. *İfigenia*] Bkz. Dn.11.
27. *Kızcağızı İfigenia*] Bkz. Dn. 11.

ADAK SUNUCULAR

1. *İnakhos*] Argos'da bir ırmak, aynı zamanda ırmak tanrısı.
2. *Kendi turnaklarımla*] Bu dizelerde, Kadınlar Korosu'nun, köle oldukları için koro hizmetlerini nasıl yapay bir gösterişle yapmak durumunda kaldıkları ifade ediliyor – hele az ilerideki "Son Deyiş"in bütününde bu kadınların memleketlerinden koparılıp burada köle oluşlarının acısını nasıl içlerine akıttıkları dile getirilmiş.

Oysa bu koronun, tragedyanın yapısı gereği adım adım nasıl Elektra ve Orestes gibi düşünüp hisseden ve dolayısıyla anne Klütaimestra'ya karşı baba Agamemnon'dan yana olan bir tavra geçirildiği görülecek. Memleketlerinde özgür yaşamış olan kadınların –köle olmaları bir yana- Argos'daki erkek egemen kafayla bile uyuşamamaları beklenirken, giderek tragedyanın bir evresinden sonra, iyice ilk tragedyardaki ihtiyar erkekler korosunun söylemine bürünmesi, bir çelişki oluyor. (Nitekim, üçlemeyi Berlin Schaubühne'de sahnelemiş olan Peter Stein, çok isabetli biçimde, dize 973'ün ardından -prantez içinde olduğu için dize sayısına dahil edilmeyen dört nakarat dizesinden de sonra Aigistos ve Klütaimestra'nın cesetleri ekküklema ile öne getirilirken, Kadınlar korosunu çıkarıp İhtiyarlar korosunu sahneye getirmiştir).

3. *Babanın ... gören ben*] Köle Kadınlar Koro Başının, kendilerini Argos'daki sözde özgür kadınlardan çok daha özgür ve mutlu yaşadıkları memleketlerinden zorla koparıp orada köle yapanların en başındakilerden biri olan Agamemnon'u, içten içe düşman kesilecek yerde tam tersine bir de üstelik "mezarını bir tapınak sunağı gibi" görecektik kadar yüceltmesi; Aiskhülos'un – az önce kendi yazdığı öteki dizelere bakarak bile – olanaksızken, bu tragedyaaya yine de o kadınlar korosunu koyup, sonra da böyle zorlama dizeler yazmak durumunu göze alması; irdelenmeğe değer görünüyor.
4. *boğazlanmış kız kardeşimin de*] Elektra'nın Orestes'e, "Acımasızca kurban diye boğazlanmış kız kardeşimin de yerini tutuyorsun," demesi, bir yandan İfigenia'yı unutmamış olmak anlamına gelirken, öbür yandan o boğazlanmanın asıl suçlusunu (Agamemnon'u) yüceltip, mağdurunu (Klütaimestra'yı) öldürme sü-

recine haklılık kazandırma çabası olarak dikkat çekiyor. Konuya ilişkin daha önceki dipnotlarıyla karşılaştırınız.

5. *Kissia*] İran'da bir yer adı.

6. *Hele Kadın'ın ... hem insanları*] Bu dizeler, erkek-egemen Atina toplum düzenindeki kadın düşmanlığına varan bakışı çok güzel özetlemekte; ancak burada dikkat çekici bir yan da Aiskhülos'un bu bakışı üstelik bir Köle Kadınlar Korosuna söyletmesi.

7. *Testios'un kızı Altaia*] Oğlu Meleagros yedi günlük iken kader tanrıçaları Altaia'ya ocaktaki bir odunu gösterip: Bu odun yanıp kül olunca oğlun ölecek, demişler. Bunu duyan Altaia hemen ocağı söndürmüştü ve odunu bir sandığa saklamış. Ama gün gelip Meleagros, av sırasında dayılarını, yani Altaia'nın kardeşlerini, öldürünce, o öfkeyle Altaia gidip sandığa sakladığı odun çıkarmış ve ateşe atmış. Zaten yarı yanık olan odun çabukça yanıp kül olmuş, aynı anda Meleagros da ölmüş. Ama Altaia bin pişmanlıkla bu kez kendi canına kıymış.

8. *Sküllä*] Buradaki Sküllä, Odüsseia'daki deniz canavarı değil, Megara Kralı Nisos'un kızıdır. Minos, Megara'yı kuşattığında, Sküllä bu yakışıklı yabancıya âşık olmuş. Babasının bir saç teli varmış ki, o düşmedikçe Nisos asla yenilmezmiş. Sküllä, sevdiği adama yaranmak için babası uyurken o teli kesmiş. Kent düşmüş, ama Sküllä sayesinde Megara'yı ele geçirebilen Minos, zavallı kızın bu ihanetinden nefret ederek onu gemisinin pruvasına bağlamış: Sküllä boğulmuş, ona acıyan tanrılar, kızcağızı tepeli balıkçıl kuşuna çevirmişler.

9. *Lemnos'daki*] Gökçeada'nın 22 km. güneybatısında bulunan Lemnos adası, mitolojide "Lemnos felaketi" diye anılan, kadınların, idareyi ele geçirmek için tüm erkekleri öldürmeleri olayıyla ünlüdür. Adanın ilk sakinleri Trak'lar olarak görünüyor; İ.Ö. 800'lerde adayı işgal eden Yunanlılar, 100 yıl kadar sonra, Lemnos dili denen (Etrüsk dili ailesinden) bir dil konuşan Türzen'ler tarafından adadan sürülüyorlar. Sonra nihayet İ.Ö. 6. yüzyılın sonuna doğru Miltiades'in seferiyle ada sürekli olarak Yunan egemenliğine giriyor, ki işte bu "Lemnos felaketi" de, ilginç biçimde Miltiades'le bağlantılanmakta.

Art arda sıralanan bu "deyiş"lerin ortak yanı 'kadın'ın aşağılanması ve suçlanmasıdır ki bu kadarı bile Bonnard'ın "Yunan şiirinde baştan başa tam bir kadın düşmanlığı damarı görünür,"

demekte ne kadar haklı olduğunu göstermeye yetiyor (I, 165).

Öte yandan daha önceki örneklerde kadınlar, kendi yaptıklarının acısını yine kendileri –Altaia’da intiharla, Sküllä’da erkeğin vahşi nankörlüğüyle– çektikleri halde, Koro’nun kadın’ı suçlayan bu örnekleri sıralamasına vesile olan Agamemnon’un, kendi kızını boğazlatmasını –Klütaimetra anımsatmasa– unutup gittiği, ama aynı Koro’nun yine hâlâ Agamemnon’dan yana olmayı sürdürdüğü görülecektir.

10. *derin akıllı yüce Erinnü*] Burada tanrıça Erinnü, “eski kandan (anneden) öç almak için /sarayın oğlunu (Orestes’i) gönderir” olunca, yani erkekten yana hizmet görünce, böyle deyimlerle yüceltilirken, az ileride aynı tanrıçaların, tam tersine kadından (anneden) yana gerçek misyonlarına (bkz. *Agamemnon*, Dn. 1’e) uygun davranarak Orestes’ten öç almak için onun peşine düşüncesi nasıl hezeyan denecek kadar aşırı ve düzeysiz deyimler kullanılarak “Annemin öcünü alacak köpekler bunlar! / Gözlerinden nasıl da kan fışkırıyor sanki!” “İğrençler! Uykuda hırılıyorlar, nefesleri herkesi kaçırıyor; / Tiksinti verici bir yaş akıyor gözlerinden,” diye aşağılandıkları görülecek.

Zaten Erinnü’lerin, kadın erkek ayırmaksızın sırf kan bağı olan yakınların öldürülmesinde harekete geçer olmaları, onların kadından yana olan temel karakteristiklerinin üstünü örterek, anlamsız bir “öç” meraklısı durumuna indirgenme sürecinin bir göstergesidir. Yoksa gerek mitolojide Erinnü’lerin, üstelik de böyle etkili yer bulmaları, gerekse Miltiades’in adayı fethetmesiyle bağlantılı “Lemnos felaketi” denen, “kadınların adadaki tüm erkekleri öldürerek onların hegemonyasından kurtulmaları olayı, Bonnard’ın şu güzel ifadesiyle açıklanabilir: “Demek ki antik (Yunan, YO) toplum(un)da kadının durumu, kölelik kadar ciddi bir yaradır. Bir köle kendine nasıl bir toplum ararsa, medenî yaşamdan kovulan kadın da ona öbür cinsle hak eşitliği verecek, ona saygınlığını iade edecek bir toplum, bir uygarlık istemektedir” (Bonnard, I, S.167. Parantez içindeki eklenti, Bonnard tüm antik toplumları kastediyormuş gibi bir yanlış anlamayı önlemek için ben yaptım. YO.)

11. *Peitho*] Tanrılaşmış, ikna etme, kandırma gücü.
 12. *Perseus*] Serifos kralı, Perseus’un annesi Danae’ye göz koymuştur, onu elde edebilmek için Peseus’tan kurtulması gerek-

mektedir, bu amaçla kral, Perseus'u Gorgo'ların içinde tek ölümlü olan Medusa'yı öldürmeye gönderir. Hermes ile Atena, Perseus'u, Gorgo'lara bekçilik eden Graia'ların yanına götürürler, Perseus onları uyutur, kanatlı sandallarını giyer, kafasına geçince görünmez olduğu Hades başlığıyla havalanır, Gorgo'lar denen üç canavarı uyur bulmuştur, Atena bir kalkanı ayna gibi Medusa'nın başına tutar, bundan istifade ile Perseus onun kafasını uçurur. Medusa, baktığı yarattığı taşla çevirme gücüne sahiptir. Perseus, Serifos'a dönünce, elindeki Gorgo başını krala tutar, onu taşla çevirir.

13. *kurban ettiği canı*] Klütaimestra'nın İfigenia'yı son kez burada anımsatmasından sonra, olayların bu başat motifi nasılsa unutulup gidecektir. Burada da zaten Orestes, Agamemnon'un savaş için İfigenya'yı kurban etmiş olmasını, kendisi de savaşı öne çıkararak örtbas etmekte: "o savaştı, yargılayamazsın onu"! Yani Erinnü'ler olmasa, annenin de öldürülmesiyle konu kapanıp gidecek. Ne var ki Erinnü'ler de, tartışma ve yargılamalarda kendileri için bu en sağlam argümanı, Agamemnon'un bu affedilmez suçunu, (nedense?) hiç gündeme getirmeyi akıl etmezler. Dolayısıyla Aiskhülos'un böyle yazması sayesinde sonuç aynı kapıya çıkmış olur.

14. *Uzun süredir... intikamını kraliçe*] Dikkat edilirse Aiskhülos "kızı" unutturmak istemiyor; işte bir kez daha ve çok doğru bir özetlemeyle seyircinin bilincine sokuyor. Ama Atina'nın yaşadığı güncel koşullarda bu kadarla bırakmak gereğini duyduğu görülüyor. Çünkü o dönemde Atina'da adalet (tanrıçası Dike) de Atina'nın savaş çıkarlarını ve bu yönde işleyen erkek "aklı"nı, İfigenia'nın kurban edilişinden ve annesinin onun hıncını almasından çok daha önde tutmakta demek ki.

EUMENİDLER

EUMENİDLER: "İyi niyetliler", anlamına gelen bu deyim, bu tragedyanın sonunda Erinnü'lerin, Orestes'e karşı açılan cinayet davasını hem kabul edip, hem de sonunda kaybeden taraf olunca, mücadeleye devam etmelerinden korkan Atena'nın vaadlerine kanarak onun isteklerini yerine getirmekle tüm güçlerini ve misyonlarını da yitirmelerinin ardından Aiskhülos'un onlara yakıştırdığı bir deyim olarak yerleşmiştir.

1. *Themis*] Uranos ile Gaia'nın kızı, yasaların tanrıçası.
2. *Hefaistos*] Zeus ile Hera'nın oğludur, denir, fakat Hesiodos'un şiirli doğum anlatımı çok daha güzeldir ve Hefaistos'a da çok daha uygundur (Theogenes, dize 927 ve devamı):

Hera tanrıça kimseyle sevişmeden
Yalnız öfkeden ve kocasına hıncından
Ünlü Hefaistosu doğurdu kendi kendine.
Ve Hefaistos en usta sanatçısı oldu
Gökler tanrısı Uranos torunlarının.

Kocası Zeus, savaştan başka şey düşünmeyen Athena'yı kendi kafasından doğurmuştur. Hera'nın öfkesi ve hıncı bundan ileri geliyor. Hefaistos ise demiri en güzel işleyendir örneğin. Ama nedense çirkin ve topaldır. Bu yüzden Olümpos'da tanrıların alay konusu olur. Ama yine nedense Afrodite ile evli olan yine odur. Burada söz konusu edilen "Hefaistos'un çocukları"ndan kasıt ise, Atinalılardır.

3. *Korükos mağarası*] Delfoi'nin kuzeybatısında bir mağara.
4. *Penteus*] Kadmos'un torunu, Agaue'nin oğlu ve Dionüzos'un da teyze oğlu olan kral. Ancak, Dionüzos Tebai'ye geldiğinde, kadınlar Tebai ile Korint arasındaki Kitairon tepesinde Bakkha şenliğine çıkınca, Penteus bu şenliği önlemeye ve kendisi de Bakkhos kılığında şenliğe katılmış olan Dionüzos'u yakalatmaya kalkar. Ama bunu başaramaz. Dionüzos onu, kadın kılığına girerek tepedeki çılgın kadınları izlemesi için ikna eder. Penteus kadın kılığında tepedeki bir ağaç kovuğuna gizlendiğinde yine de fark edilir ve onu bir yaban hayvanı zanneden kendi annesi ile iki teyzesi İno ve Autonoe, Bakkha'ların çılgınlık coşkusu içinde parçalarlar. Ancak Apollon'un Delfoi rahibesi Pütia, bir kehanetiyle kadınlara o ağacı buldurur; kadınlar onu tanrı gibi kutsarlar, ardından o ağaçtan iki Dionüzos heykeli yontulmuştur.
5. *Bromios*] Dionüzos'un bir lakabı.
6. *Pleistos ırmağı*] Korükos mağarasından çıkan bir ırmak.
7. *Omfalos taşı*] Delfoi tapınağının iç bölümünde, dünyanın merkezi sayılan Fallus biçimli göbek taşı.
8. *Gorgolar*: Bu üçlemenin yazarı, *Zincire Vurulmuş Prometheus* adlı başka bir tragedyasında bunları şöyle tanımlamış:

"Üç kız kardeş vardır onların yanında
Ejderha kanatlı Gorgolar

O, insanları korkudan korkuya salan

Görenlerin soluğunu kesen Gorgolar.” (dize 797-800)

Ayrıca bkz. *Adak Sunucular*’da “Pereseus”, Dn. 12.

9. *Fineus’un yemeğini*] Bkz. Harpya’lar.

10. *O alçak kadınlar... Olümpos tanrılarının nefreti*] *Adak Sunucular*’da: “derin akıllı yüce Erinnü”denmişti. O bölümdeki Dn. 10 ile karşılaştırınız.

11. *cinayet yargıçları*] O dönemde kanlı cinayetlere bakan ve kurulduğu yerden adını almış olan bir çeşit özel mahkeme. Areiospagos (Areopag).

12. *İşte yeni tanrılarım... suçlarla lekeli*] Aiskhülos’un, “iğrenç” denen “Erinnü”lere bu erdemli sözleri söyletmesi boşuna olamaz.

13. *kovmak*] Erinnü’ler için buraya dek kan içicilikten kan emiciliğe varana dek –ama en azından peşine düştüklerini yok etmekten zevk alanlar– tarzında vahşi tanımlar yapılırken burada yalnızca “kovmak” amacının kalması dikkat çekici. İleride de Erinnü’lerin işlevleri hep birbirinden farklı tanımlanmakta.

14. *Kan yakınıni ... öldürmek değil*] İşte Erinnü’lerin, kızını savaş için kurban etmiş bir babayı bu vahşetin öcünü almak için öldüren anne ile eş tutmaya çalışan Apollon’a karşı, niçin anneden yana oldukları sorulduğunda bu esas gerekçeyi unutup da sırf kan yakınlığını ileri sürebilir duruma geldikleri sorusu buradan başlıyor. Apollon da bu zaafı anında kullanıyor pek tabii. Yukarıda Dize 918’e ilişkin dipnotla karşılaştırınız.

15. *Triton*] Böotya’da, bir Atena tapınağının da bulunduğu ırmak.

16. *Flegra*] Trakya’da bir bölge.

17. *kadından yana*] Erinnü’lerin gerçek işlevlerinin daha somut kavranması için, çelişmediği yerlerde yanlarına bu niteliklerini eklemeyi yeğledim.

18. *Ah, aslında... yüklensin?*] Aiskhülos’un Erinnü’lere bu yakınmayı da yazması, buraya dek yorum sayılabilecek açıklamalarımızı haklı kılmakta. Bu tür “çelişkiler” *Oresteia*’da dikkat çekecek kadar fazla.

19. *herold*] Soylu ya da üst düzey ilişkilerde haberci, teşrifatçı, yol gösterici vb. işlev gören kişi.

20. *kehanet de / Aslında Zeus’un emrinden ibaret*] Aynı yazarın *Zincire Vurulmuş Prometheus* Tragedyasında Güç’ün söylediği dize 50 ile karşılaştırınız: “Zeus’tan başkası özgür değildir.”

21. *Kronos'un*] Orfeos'çu anlatıya göre Kronos bir gün, o zamanlar meşe ağacından akan baldan sarhoş olup yatarken Zeus onu kelepçelemeyi becermiş. Ve yer yuvarlağının kenarındaki her dem bahar olan "azizler çayırı"na götürmüş. Hâlâ da oradaymış Kronos ve bu nedenle dünyanın geri kalanında çoktan son bulmuş olan altın çağ orada sürüp gitmekteymiş.
22. *Babacık*] Her şeye kaadir olan Zeus'un bir tek ölüyü diriltmenin "şifre"sini bulup veremediği kastediliyor.
23. *Anne dediğin kadın... taşır, doğurur, o kadar*] Erkek egemenliğinin en uç bakışlarından biri: Annelik hakkını bile kadına değil, erkeğe tanımak. Burada Apollon'un, insanlardan örnek veriyor gibi yaparak bir tanrıçanın doğumunu örnek diye vermesi, kurnazca bir başka yutturmaca oluyor. Dahası, tüm "erdemli" "yüce" söylem dizeleri, sonda pervasızca: "...Onu silah / Arkadaşın gibi kabul edersen, o da sana ... teahhüt eder," türünden adi çıkar bağlantısına vurdurulmakta.
24. *İksion*] Lapit'lerin kralı. Kayın pederini öldürdü. Zeus tarafından aklandı.
25. *o cani*] İksion, kral olarak Deioneus'un kızı İda'ya talip olmuş, babasına birçok armağanlar vaat etmiş, ama evlendikten sonra sözünü tutmadığı gibi, adamcağızı davet edip sonra da hazırlattığı içi kor ateş dolu kuyuya atarak öldürmüştü. Zeus'un bu İksion'u aklayıp, üstelik de ölümsüzleştirerek Olümpos'a yüceltmesinin nedeni olarak, kızda kendisinin de gözünün olması gösterilir.
26. *Moir'a'yı nasıl oyuna getirdin?*] Artemis'i kızdırdığı için ölmesi gereken Admetos, Apollon'un bir hilesiyle, eğer yerine ölmeyi kabul eden kimse bulunursa kurtulacaktır. Fakat kaderin biçtiği süre içinde kimse bulunmaz. Apollon, bu kez kader tanrıçalarını sarhoş edip uyutur ve Admetos'un karısı Alkestis onun yerine ölmeye razı olur. Sonra Alkestis'i de Herakles Hades'ten geri getirecektir.
27. *en mutlu eski düzen*] Zeus öncesi tanrıçalar ve tanrılar dönemi, Hesiodos tarafından altın çağ olarak (barış, bolluk ve mutluluk dönemi) nitelenmiştir ("Theogenes-İşler ve Günler" dize 109 ve devamı) ki bu, Kronos kuşağı ve aynı zamanda Erinnü'ler kuşağı oluyor; yani ana tanrıçaların ağırlıkta olduğu anaerki düzen anlamına geliyor (bkz. Agememnon, Dn. 1). Fakat Kronos da

babası gibi oğullarından birinin kendisini devireceğini bilip korkarak tüm çocuklarını yer. Bu kez Gaia, Zeus'u gizler ve onun – ünlü Titanlara karşı savaş yoluyla onları ve Kronos'u devirip – başa geçmesine yardımcı olur. Atinalı Apollodoros'un anlattığına göre, Zeus'un ilk sevgilisi Metis, bir içki vermiş, o içkiyle Kronos kendinden geçip tüm yuttuğu çocuklarını geri çıkarmış. Burada da Erinnü'ler korosunun başı, Apollon'un Moira'ları şarapla uyutup Titanların ve Kronos'un yenilmesini sağladığını ima ediyor. Şöyle ya da böyle, sonuç Kronos'un yenilgisi ve Zeus'un zaferi ile birlikte insanların kadın özgürlüğüne ve egemenliğine dayalı "altın" çağ'ının sona ermesi oluyor.

Hesiodos, tanrılar kuşağı olarak bir kuşak öncesi olan bu ayrımı, insanlar açısından beş kuşak olarak sıralıyor: En güzel ve mutlu olan Altın çağ kuşağı. Sonra Gümüş kuşak. Sonra Tunç kuşağı (insanlar giderek katılaşıyor, kötüleşiyor, savaşlar vb. belalar artıyor). Sonra Troya Savaşı'nın belirlediği, Hesiodos'un "bizlerden önce gelen" dediği kuşak. Ve nihayet Hesiodos'un kendi yaşadığı ve "keşke daha önce ölsem, ya da doğmasaydım," diye yakındığı en berbat ve belalı "demir kuşağı" gelmiştir (ki bu, Zeus ve Olümpos tanrılarının baskın çıktığı erkek-egemen Atina hegemonyası döneminin kendisidir). Ve Hesiodos'a göre zaten Zeus, "bir gün gelecek,.. / ... bu ölümlü insan soyunu da yok ediverecek"tir. Burada ilginç olan şu ki, Hesiodos da, bir yandan "İşler ve Günler" anlatısını kadın düşmanı söylemlerle ve Zeus övgüleriyle doldururken, öbür yanda yine aynı anlatı içinde, Zeus öncesi kadın-egemen dönemi için "altın çağ" kuşağı diyor ve anlatı bitiremediği bir barış ve mutluluk dönemi tasviri yapıyor, adım adım kötüleşerek getirdiği kendi çağını ise "keşke daha önce ölsem, ya da doğmasaydım," diyecek kadar kötülüyor.

28. *oyum, Orestes'ten yana. Çünkü /Bir anne doğurmuş değil beni.]* Bundan sonra "bütün zamanlarda geçerli bir içtihat" oluşturacak kararda oyu belirleyici olan Atena, böyle diyor. Çünkü kadınları toplum yaşamından silen ve köleden beter duruma getiren bu Zeus-Atena kültüdür, onun taşıyıcısı da Dor'lar, Akha'lar, gibi savaşçı Yunan kabileleri olmuştur. Bölgedeki hegemonyayı sürdürebilmek için Atina demokrasisi gibi gelişkin aşamasında da hâlâ en uç düzeyde bu erkek egemenliği korunmaktadır.

29. *oyların sayısı eşit]* Yalnız Eumenidler'in değil bütünüyle üç-

lemenin doruk noktası olan bu oylamada, orijinal metinde rejî açıklaması bulunmadığı için önemli bir belirsizlik kalıyor: Dize 736'da Atena, "Son olarak oy atma sırası bende," diyerek oy kâselerinin başına geldiğinde, "oyum Orestes'ten yana," derken kendisi de oy taşlarından birini atıyor mu, yoksa oy atmaksızın mı sözünün sonunda, "Oylar eşit de olsa, benim oyumla, Orestes kazanır!" demekle yetiniyor, belli değil. Dolayısıyla oylar sayıldığında da, eşit sayı içinde Atena'nın oyu da var ve sayı eşit mi, yoksa Atena'nın oyu dışında mı eşit oy sayısı çıkmıştır, belirsiz kalıyor. Tartışmalı olan bu konuda, yorumcuların çoğunluğu tek sayılı jüri düşünerek Atena'nın oyu ile sayının eşitlendiği ve sözüyle de eşit sayının Orestes'ten yana karar anlamını kazandığı, şeklinde anlıyorken, kimileri de tersine, çift sayılı jüri düşünüyor ve Atena'nın, konuşması sırasında oyunu belli etmekle birlikte kullanmayıp, sonuçta oylar eşit çıkınca, kendi oyuyla Orestes'ten yana çoğunluğu sağlayarak sonucun ortada kalmasını önlediği, şeklinde yorum getiriyorlar.

Oysa bu ayrıntılardan öte, asıl oyların nasıl olup da eşit çıkabildiği üstünde durup düşünmek gerekiyor. Kadınların, değil jüride yer almak, evlerinden çıkıp yurttaş olarak mahkemenin görüldüğü alana gelmeleri bile mümkün değilken, salt erkeklerden meydana gelen jürinin bir tek üyesinin bile Orestes'i, yani Apollon'u ve Zeus'u suçlu bulurcasına, kadına annelik hakkını bile tanımayan Atena'ya karşı oy kullanması, olacak iş değildir besbelli. Kaldı ki yazar zaten İhtiyarlar Korosu'nda, onların Klütaiustra'yı açıkça suçlayıp Orestes'i kurtarıcı olarak gördüklerini defalarca dile getirmiştir. Peki öyleyse burada oyların eşit çıkması ile Aiskhülos ne demek istiyor? Asıl yanıtlanması gereken soru bu.

30. *nasil bir yer olacak bana vereceğin?*] Bu dizeden itibaren başlayan pazarlık, sanki Erinnü'lerin hiçbir ilkesel misyonu yokmuş, tek dertleri, ne yönden olursa olsun kendilerine değer verilmesinden ibaretmiş gibi bir illüzyon yaratıyor.

31. *Beni inandırdın...*] Görüldüğü gibi, Atena'nın ikna edici ustalığı sayesinde (denirse de, aslında Aiskhülos'un diyalog ustalığı sayesinde) Erinnü'ler, davalarını kaybetmeleri yetmezmiş gibi, birden "uysallaşıp" Eumenid'ler (İyi Niyetli'ler) oluvermekle tümünden "yok" oluyorlar ve herkes hep birlikte Atina'nın başka halklar üzerinde kendi kafasınca kurduğu baskılı ve zorba hege-

monyaya nefer gibi hizmet etmenin “mutluluğunu” yaşıyor!? *Wikipedia*, “Eumenidler” maddesinde, kadından yana tanrıça Erinnü’lere “eumenid” lakabının, söz konusu mahkemede (gerçekte o Areiospagos mahkemesi bile üç yıl önce – İÖ. 461 – yetkisizleştirilmişti) Orestes’e karşı davayı kaybedince, tüm işlevlerini ve güçlerini de yitirip, Atena’nın saptadığı uyuma razı olduklarında verildiğini not etmiş.

Latacz ise şöyle bir yorum getiriyor: (S. 115) “Daha önce aşağılananlar, şimdi yüksek saygı görüyor, çünkü artık kötüye değil iyiye hizmet ediyorlar. Kötülük içgüdüsel, iyilik ise adalete uyandır. İçgüdüsel olan, akıldan uzaktı, adaletli olan ise akıl üstüne inşa edilmiştir. Akıldışılık akla uygunluğa dönmüş, dünyadaki en eski tanrısal inanç katından olan eski tanrılıkların egemenliği yerine, yeni, manevileşmiş, akılsal tanrılar, Apollon ile Athena, geçmiştir. Tüm dünya durumu değişmiştir. Bu değişim nasıl ortaya çıktı? Burada bir kez daha vatansever Aisküylos'u iş başında görüyoruz: O değişim, anne katili Orestes'in yargılanmasında Orestes'ten yana hüküm veren, Atina'nın site tanrıçası ve koruyucu tanrıçası Atena sayesinde gerçekleşmiştir. Peki neye karşıydı Atena'nın hükmü? (Atena), eskinin duygusal olan - Aiskhülos öyle görüyor - kadın egemenliğine karşı, açık düşünen erkek egemenliğini tutuyordu”.

İşte burada “Aiskhülos öyle görüyor,” diyebilmek için, yine onun kaleminden çıkmış buraya kadar not ettiğimiz çelişkiler ve aykırılıklar bir yana, hemen yukarıdaki sürreel “oyların eşit çıkması” olgusunu görmezden gelmek gerekir. Çünkü ancak o zaman Aiskhülos’un kendisinin de eskinin kadın egemenliğini “duygusal”, yeninin erkek egemenliğini ise “akla dayalı, açık düşünceli” gördüğü düşünülebilir. Ama aynı Aiskhülos’un o jüriden bile oyları eşit çıkarttıran, neredeyse absürd denebilecek “görüş”ünü nasıl yorumlayacağız?

Latacz “Oresteia, çok süzölmüş bir biçimde Atina hegemonyasının haklı çıkarılmasıdır,” diyor. Doğru ama *Oresteia* bundan ibaret mi? Bununla düpedüz çelişen dizelere, bölümlere, bakışlara ne demeli? (Yukarıdaki bazı dipnotlarında bu çelişkiler vurgulanmıştı). Evet, *Oresteia*’nın ilk kez sahnelendiği “458 yılının Dionüsiolar’ında, 477’de kurulmuş olan Attika-Delos Deniz Birliği o yıl tam yirminci yılına varmıştı (...) (Oresteia), daha çok birin-

ci planda belli bir dünya görüşünün ifadesidir ki, bu "iyi olan ve açık olan yenmelidir!" görüşünü trilogia'da Koro sık sık dile getirmektedir. Ama işte 'iyi olan'ın ve 'açık olan'ın hep de Atina'da galip gelmesi nedeniyle *Oresteia* bir politik dramadır. Hem de "politik" sözcüğünün tam kökenindeki anlamıyla: "pólis'e (si-te'ye, yurttaşlar topluluğuna) ilişkin".

Bugünden o güne bakış içinse, örneğin Müller'in görüşü ışık tutucudur: "Yer ve gök, Akdeniz bölgesinin en eski tanrı tasarımlarıydı. Toprakana'nın yüceltilmesi, kadın egemenliği çağına özgüydü. Kuzeyden gelen göçebe akınlarıyla –ki bunların son halkası Dor göçleri olarak bilinir– Olümpos tanrıları, başta Zeus, egemen oldu. Kadın egemenliğinin yerini erkek egemenliğinin düzeni aldı. - Erkekler dünyasının yasaları gereğince Troya Savaşı kaçınılmazdı, kızların öldürülmesi kaçınılmazdı, yani erkekler dünyası daha iyi ve suçsuz bir düzen olamazdı." Siegfried Müller, *Aiskhylos Tragödien (Aiskhülos Tragedyaları)*.

Tüm bu tartışmalar da gösteriyor ki, *Oresteia* üçlemesi, içerdiği problematiğin tarihsel önemi ve sözünü ettiğimiz çelişik boyutlarla birlikte o problematiği işleyiş tarzı açısından günümüzde değerlendirilmesi başlı başına önem taşıyan bir eser. Ve işte en azından böyle baktığımızda, bu üçlemenin bugünün dünyasındaki sahnelenişlerinde, asıl "oyların eşit çıkması" noktasına ağırlık verilip, tam tersine Atena'nın tepeden inme kararını ve devamını –salt kendi dönemi için taşıdığı dar güncel politik işlevle birlikte– yok sayarak, irdelleyen bitişler düşünmek, Aiskhülos'un getirdiği derinliklerin daha iyi hakkını veren çözümler sağlayabilir görünüyor.

32. *Kranaos soyu*] Attika'nın ilk krallarından olan Kranaos tahta çıktığında, Attika'lılara Kranaos'lular dendi, Atina'ya da Kranae dendi. Kranaos'un Attis adında bir kızı oldu, Attika bölgesi de adını ondan aldı.
33. *Teseus soyu*] Dor'ların büyük kahramanı Herakles örneği üstüne Atina'da uydurulmuş bir soy. Atina'lıların gözünde de ef-sane değil tarihsel bir kişidir.

Mitos-Boyut Yayınları
ESKİ YUNAN TRAGEDYALARI

Eski Yunan Tragedyaları 1
Aiskhülos / Persler - Sofokles / Antigone

Eski Yunan Tragedyaları 2
Euripides / Bakkhalar

Eski Yunan Tragedyaları 3
Sofokles / Kral Oidipus

Eski Yunan Tragedyaları 4
Euripides / Medea

Eski Yunan Tragedyaları 5
Euripides / Troyalı Kadınlar

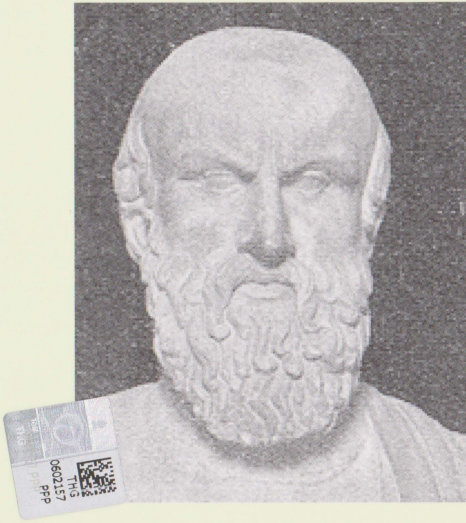
Eski Yunan Tragedyaları 6
Euripides / Elektra

Eski Yunan Tragedyaları 7
Sofokles / Filoktetes - Philoctetes (Uyarlama)

Eski Yunan Tragedyaları 8
Sofokles / Aias - Elektra

Eski Yunan Tragedyaları 9
Aiskhülos / Zincire Vurulmuş Prometheus

Eski Yunan Tragedyaları 10
Sofokles / Oidipus Kolonos'ta - Trakhisli Kadınlar

Aiskhülos'un *Oresteia* üçlemesi,
insanlığın karanlık dönemlerden, aydınlık ve
hukuksal düzenin egemen olduğu bir döneme,
yani uygarlaşmaya geçişini sergileyen bir eserdir.
Oyun, hâlâ bugün dünyamızın baş sorunu olan,
farklı düşünce ve yapıdaki güçlerin
uzlaşmaz tutum ve davranışlarının
yarattığı siyasal kaosun,
ancak karşılıklı anlayış ve uyum bilinci ile
ortadan kalkabileceğini göstererek
2500 yıl öncesinden çağımıza yol göstermektedir.

ISBN 978975778581-4

Kapak Tasarımı: Mengü Ertel